

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
5.1.2.e

Datum
10 december 2018

Referentie
1453045

Bijlagen
Wetsvoorstel
Template
Nota 13.11.2018

Kopie voor

Reeds afgestemd met
WJZ

MBO

Aantal pagina's
2

nota

Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid

Paraaf HO&S

Datum

Aanleiding

Hierbij ontvangt u het uitgewerkte wetsvoorstel taal en toegankelijkheid. Graag vragen we uw akkoord om naar internetconsultatie te gaan.

Kernpunten

- Het wetsvoorstel omvat maatregelen die voortvloeien uit de Kamerbrieven 'Internationalisering in evenwicht' (juni 2018) en 'Toegankelijkheid en kansengelijkheid in het hoger onderwijs' (oktober 2018).
- Na uw akkoord zal het wetsvoorstel voor openbare internetconsultatie aangeboden worden. Streefdatum voor openstelling is 17 december a.s.
- Parallel aan de internetconsultatie gaat het wetsvoorstel naar DUO voor de uitvoeringstoets en naar Studielink voor de instellingstoets.
- In de nota van 13 november jl. bent u geïnformeerd over de uitwerking van de diverse maatregelen uit het wetstraject.
- Met de VSNU en Vereniging Hogescholen heeft op verschillende momenten afstemming plaatsgevonden. Zij hebben op het conceptwetsvoorstel kunnen reageren. Enkele kleinere punten zijn overgenomen. Punten die zij eerder en vaker hebben gemaakt (zoals ex post toetsen bij numerusfixusopleidingen en maatregelen om op basis van nationaliteit te kunnen sturen op de instroom) – zijn niet overgenomen. De periode van de internetconsultatie zullen we benutten voor verdere afstemming. Dit laatste geldt ook voor de MBO Raad.

Toelichting

Er is een aantal punten dat we hier graag expliciet willen benoemen:

- *De terugwerkende kracht* (als vorm van overgangsrecht) inzake de maatregel van het kunnen voeren van een NF op een anderstalig traject is uitvoeringstechnisch niet haalbaar. Dit houdt in dat het tot aan september 2021 voor instellingen enkel mogelijk zal zijn om een NF op een gehele opleiding te voeren, of in het geheel geen NF te voeren.

- De duur van het kunnen voeren van een numerus fixus hebben we in beginsel op drie jaar gezet (na ontvangst toestemming). De koepels geven aan deze duur graag te verlengen naar vijf jaar. Ons advies is vast te houden aan de drie jaar, omdat hiermee kan worden voorkomen dat opleidingen ten onrechte te lang een fixus voeren. Het lijkt ons ook in de coalitie niet haalbaar om de termijn naar vijf jaar te veranderen.
- De maatregel inzake maximering voor instellingscollegegeld maakt onderscheid tussen EER-studenten als groep en niet-EER studenten als groep. Voor EER-studenten geldt het maximumtarief wel; voor niet-EER studenten niet. In de visiebrief heeft u aangegeven instellingen op deze manier de mogelijkheid te willen laten met het tarief te kunnen sturen op het aantal niet-EER studenten dat zich aanmeldt voor een opleiding. Het wordt met deze wetwijziging niet mogelijk om binnen de groep niet-EER studenten te sturen op specifieke nationaliteiten binnen die groep. Hetzelfde geldt overigens voor het sturen op nationaliteiten van EER-studenten. Voor een dergelijk onderscheid op grond van nationaliteit bestaat geen objectieve rechtvaardiging, zoals het (inter)nationaal recht die wel vereist.

Datum

10 december 2018

Internetconsultatie

- Het wetsvoorstel wordt op 17 december a.s. aangeboden voor internetconsultatie. Hierop kan gereageerd worden tot 28 januari 2019. De punten die voortkomen uit de internetconsultatie worden gezamenlijk met de punten uit de uitvoeringstoets, instellingstoets, en verdere afstemming met de raden meegenomen in aanpassing van het wetsvoorstel.
- In de bijlagen vindt u het template dat gebruikt wordt voor de internetconsultatie.

Vervolgproces

Fase	Periode
Consultatie en toetsing	december 2018 – januari 2019
Voorportaal, onderraad en MR	februari 2019
Raad van State	februari – mei 2019
Tweede Kamer	mei – oktober 2019
Eerste Kamer	oktober 2019 – eind januari/begin februari 2020
Inwerkingtreding	1 maart 2020

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
5.1.2.e

Datum
05 maart 2019

Referentie

Bijlagen

- Concept-wetsvoorstel Taal en toegankelijkheid
- Uitvoeringstoets DUO
- Uitvoeringstoets inspectie
- Instellingstoets Studielink

Kopie voor

Reeds afgestemd met
MBO

Aantal pagina's
3

nota

Start MR-traject Wetsvoorstel Taal en toegankelijkheid

Paraaf WJZ   Paraaf DGHBE
Datum   Datum

Paraaf FEZ   Paraaf HO&S
Datum   Datum

Aanleiding

Hierbij wordt uw akkoord gevraagd voor de start van het ministerraadtraject voor het 'Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid', te beginnen met aanbidding van het voorstel aan de CWIZO.

Kern wetsvoorstel

Met het wetsvoorstel worden de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) en de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) gewijzigd in verband met het stellen van voorschriften t.b.v. de toegankelijkheid van het ho en over taalbeleid in het ho en mbo. De maatregelen vloeien voort uit uw Kamerbrieven 'Internationalisering in evenwicht' en 'Toegankelijkheid en kansengelijkheid in het hoger onderwijs'. Over de inhoud van het wetsvoorstel bent u in november 2018 geïnformeerd middels nota 1420836.

Ter besluitvorming

Gaat u akkoord met de start van het ministerraadtraject van het bijgevoegde wetsvoorstel, beginnend met behandeling van het voorstel in de CWIZO van 26 maart aanstaande?

Wijzigingen wetsvoorstel

U heeft een eerdere versie van dit wetsvoorstel geaccordeerd. N.a.v. de internetconsultatie, uitvoeringstoetsen en wetgevingstoets van JenV is vervolgens zowel de wettekst als de memorie van toelichting (MvT) op onderdelen gewijzigd. Deze wijzigingen betreffen geen fundamentele keuzes in het voorstel en laten de eerder gekozen beleidslijn in stand. Voor de maatregelen gericht op het mbo zijn geen aanpassingen gedaan. De voornaamste wijzigingen worden hieronder toegelicht.

Uitkomsten internetconsultatie

Over alle onderdelen van het wetsvoorstel zijn diverse reacties binnengekomen. In paragraaf 9 'Advies en consultatie' van de MvT wordt uitgebreid op deze reacties ingegaan. Zie hieronder enkele in het oog springende thema's.

Taalbeleid hoger onderwijs

Het onderwerp anderstalig onderwijs leeft: enerzijds bestaat er kritiek dat de mogelijkheden voor anderstalig onderwijs met het wetsvoorstel teveel worden uitgebreid, anderzijds is er een serieuze zorg dat te veel wordt ingegrepen in het eigenaarschap van de instellingen. In de MvT is daarop het doel opnieuw benadrukt: dat een keuze voor

anderstaligheid op goede gronden wordt gemaakt, en dat taalbeleid een doorlopend onderwerp van aandacht binnen de instelling is.

De voorwaarden aan het aanbieden van anderstalig onderwijs gelden zowel in geval van een gehele, als een gedeeltelijk anderstalige opleiding. Blijkens reacties op de consultatie was onduidelijk bij welke omvang van een 'gedeeltelijk anderstalige opleiding' moet worden gesproken. Naar aanleiding hiervan is dit in het wetsvoorstel geconcretiseerd; daarvan is sprake indien de propedeutische fase, de afstudeerfase, een vijfde deel van de opleiding (in geval van een bachelor) of een derde deel van de opleiding (in geval van een master) anderstalig is.

Toestemmingsvereiste numerus fixus

Volgens de koepels is het voeren van een numerus fixus de verantwoordelijkheid van de instellingen. Daarbij past beter dat de minister pas achteraf kan toetsen of een ingestelde numerus fixus gerechtvaardigd is. De reacties hebben tot aanscherping van de MvT geleid, maar hebben geen beleidsmatige keuzes tot gevolg.

Maximering instellingscollegegeld EER-studenten

De zorg is geuit dat het niet maximeren van het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten een verdienmodel voor instellingen is, met als mogelijk gevolg dat alleen niet-EER-studenten uit vermogende landen nog in Nederland komen studeren. Daarop is in de MvT aangegeven dat het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten ook op grond van de huidige wet geen maximumtarief kent, waardoor niet verwacht wordt dat als gevolg van dit wetsvoorstel het genoemde effect zal optreden.

De LSVb betwijfelt dat specifiek de groep niet-EER-studenten een dusdanig groot beslag legt op overheidsmiddelen dat daarmee een verschil in behandeling ten opzichte van EER-studenten is gerechtvaardigd. Daarop is in de MvT is nogmaals het primaire doel van de maatregel benadrukt: het toegankelijk houden van het volgen van tweede studies in het hoger onderwijs.

Uitkomsten uitvoeringstoets (DUO, Studielink en inspectie)

DUO

DUO acht de voorgestelde maatregelen op hoofdlijnen uitvoerbaar. Naar aanleiding van reacties van Studielink en de inspectie is een aanvullende uitvoeringstoets aangevraagd over een specifiek punt, te weten de centrale registratie van de numerus fixi die door instellingen worden gevoerd. Op ambtelijk niveau is aangegeven dat voornamelijk geen moeilijkheden in de uitvoering verwacht worden. We proberen tijdig de uitkomsten van de aanvullende toets te verkrijgen.

Studielink

Studielink heeft aangegeven dat tijdige systeemaanpassingen nodig zijn voor uitvoering van de maatregel over de numerus fixus op anderstalige trajecten. Hiertoe wordt in de komende weken het gesprek gevoerd met de ketenregiepartners op ambtelijk niveau, mogelijk gevolgd door een bestuurlijk overleg waarin een definitief akkoord en randvoorwaarden worden besproken.

Inspectie

De inspectie is op onderdelen kritisch over het voorstel en zet vraagtekens bij de handhaafbaarheid.

- *Taalbeleid*

Het kernbezwaar van de inspectie t.a.v. de uitvoerbaarheid ziet op de vraag of de inspectie als toezichthouder van naleving van wettelijke voorschriften, in de positie is een *inhoudelijke* beoordeling te geven van de taalkeuze voor een specifieke opleiding. Volgens de inspectie is dit een taak van de NVAO. Met de inspectie is afgesproken dat hierover ambtelijk wordt overlegd met de NVAO om tot een oplossing te komen. Eventuele wijzigingen op dit punt in het wetsvoorstel kunnen in een latere fase worden aangebracht.

- *Toestemmingsvereiste numerus fixus*

In het voorstel is een inspanningsverplichting opgenomen voor een instelling die een numerus fixus voert of wil voeren om zich ertoe te blijven inspannen het capaciteitsprobleem op te heffen. M.b.t. het toezicht op deze inspanningsverplichting geeft de inspectie aan dat het vooralsnog ontbreekt aan een toetsingskader. In de beleidsregel waarin het toestemmingsvereiste verder wordt uitgewerkt zal aandacht worden gegeven aan dit punt. Dit zal met de inspectie besproken worden.

- *Sanctie-instrumentarium niet-bekostigde instellingen*

Als algemeen aandachtspunt geeft de inspectie mee dat het sanctie-instrumentarium voor niet-naleving door niet-bekostigde instellingen niet adequaat is. Deze problematiek speelt breder dan de maatregelen uit dit wetsvoorstel. Over het toezicht op niet-bekostigde instellingen bent u onlangs geïnformeerd (nota 1477972). Beoogd wordt om deze problematiek buiten het kader van dit wetsvoorstel te adresseren samen met de inspectie. Het eerste gesprek vindt plaats voordat het wetsvoorstel richting de MR gaat.

Uitkomsten wetgevingstoets JenV

N.a.v. de wetgevingstoets is besloten in het voorstel op te nemen dat de maatregelen rondom taalbeleid (zowel voor ho als mbo) en het toestemmingsvereiste voor de numerus fixus gedurende 4 jaar separaat worden geëvalueerd en dat de beide Kamers binnen 5 jaar na inwerkingtreding verslag ontvangen over de uitkomsten. Momenteel vindt nog de laatste afstemming met JenV plaats; zou dit leiden tot noemenswaardige wijzigingen dan wordt u hierover nog separaat geïnformeerd.

Verdere proces

U heeft tijdens het AO Internationalisering van 21 juni 2018 aangegeven dat voor de in de visiebrief 'Internationalisering in evenwicht' aangekondigde maatregelen, een inwerkingtredingsdatum van 1 maart 2020 wordt beoogd. De formele inwerkingtreding van de maatregelen verschilt echter per onderdeel van het wetsvoorstel en zal steeds geschieden per een nieuw studiejaar (in de regel ofwel op 1 september 2020 ofwel op 1 september 2021).

Wel wordt erop gekoerst met de publicatie in het Staatsblad, de datum van 1 maart 2020 zoveel mogelijk te benaderen. Zoals bekend betekent dit een krap tijdspad voor dit wetstraject. Of de beoogde datum van publicatie kan worden gehaald is afhankelijk van het tempo van de behandeling in beide Kamers. Uitgaande van behandeling van het

Datum

voorstel in de CWIZO van 26 maart aanstaande, ziet het verdere tijdpad er als volgt uit.

Ministerraad	12 april 2019
Advisering Raad van State	april t/m juni 2019
Indiening TK	begin juli 2019 (vlak voor zomerreces)
Behandeling TK	sept t/m nov 2019
Behandeling EK	dec 2019 – begin maart 2020
Publicatie Staatsblad	medio maart 2020

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
5.1.2.e

Datum
27 maart 2019

Referentie

Bijlagen
- Aanbiedingsformulier MR
- Concept-wetsvoorstel Taal en
toegankelijkheid

Kopie voor

Reeds afgestemd met
HO&S

Aantal pagina's
1

nota

Aanbieding MR Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid

Paraaf WJZ
Datum

Paraaf FEZ
Datum

Paraaf DGHWE
Datum

Aanleiding

Op 26 maart jl. is in de CWIZO het Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid behandeld. De CWIZO is akkoord met rechtstreekse doorgeleiding naar de ministerraad (MR). Daarom wordt hierbij uw akkoord gevraagd voor aanbieding van het voorstel aan de MR van 5 april aanstaande. Met het aanbiedingsformulier verzoekt u de MR in te stemmen met het verzenden van het wetsvoorstel naar de Raad van State.

Besluiten door ondertekening

Graag verzoek ik u het ministerraadformulier te ondertekenen.

Toelichting

- In de CWIZO is gevraagd naar de relatie tussen dit wetsvoorstel en het IBO internationalisering hoger onderwijs, en gediscussieerd over de mogelijkheid om het wetsvoorstel te gebruiken als vehikel om uitkomsten van het IBO in te verwerken. Een procesafspraken is gemaakt om in de kabinetsreactie op het IBO internationalisering op voornoemde relatie in te gaan, en om de kabinetsreactie gelijktijdig met het wetsvoorstel te verzenden aan de Tweede Kamer. Daarbij wordt gekoerst op indiening vóór het zomerreces van de Kamer.
- N.a.v. de grondrechtentoets van BZK op het wetsvoorstel is in de toelichting geschrapd dat het niet maximeren van het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten, als doel heeft dat instellingen met de hoogte van het instellingscollegegeldtarief kunnen sturen op de instroom van buitenlandse (niet-EER-)studenten. Dit omdat geen sprake is van een aantoonbaar rechtstreeks verband tussen de hoogte van het tarief en voornoemde instroom. De maatregel zelf is onveranderd gebleven.

Verdere proces

Ministerraad	5 april 2019
Raad van State	april 2019 t/m juni 2019
Indiening TK + kabinetsreactie IBO	begin juli 2019
Behandeling TK	sept 2019 t/m nov 2019
Behandeling EK	dec 2019 – begin maart 2020
Publicatie Staatsblad	medio maart 2020

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
5.1.2.e

Datum
28 maart 2019

Referentie
76147597614759

Bijlagen
- Concept-wetsvoorstel
- Voordracht RvS

Kopie voor

Reeds afgestemd met
HO&S

Aantal pagina's
1

nota

Voordracht RvS Wetsvoorstel Taal en toegankelijkheid

Paraaf WJZ	Paraaf FEZ	Paraaf DGHBWE
Datum	Datum	Datum

Aanleiding

Op vrijdag 5 april aanstaande wordt het Wetsvoorstel Taal en toegankelijkheid behandeld in de ministerraad (hierna: MR). De MR wordt verzocht in te stemmen met het aanhangig maken van het voorstel bij de Raad van State voor advies. Uitgaande van een akkoord van de MR, wordt u in aanloop daarnaartoe vast verzocht de benodigde stukken te ondertekenen. Dit vanwege de krappe planning van dit wetstraject waarover u eerder bent geïnformeerd (nota #6093091).

Besluiten door ondertekening

Graag verzoek ik u te ondertekenen:

- de voordracht aan de Koning met het verzoek het wetsvoorstel aanhangig te maken bij de Afdeling advisering van de Raad van State;
- de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel.

Toelichting

De voordracht wordt met het wetsvoorstel verzonden naar de Koning, nádat de MR hiermee formeel heeft ingestemd.

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
5.1.2.e

Datum
07 augustus 2019

Referentie
16108385

Bijlagen
- Kabinetsreactie IBO
- IBO Internationalisering van
het (hoger) onderwijs
- Themaonderzoek inspectie
naar ontwikkeling van aantal
internationale studenten en
effecten daarvan
- Conceptwetsvoorstel
- Nader Rapport
- Aanbiedingsformulier CWIZO

Kopie voor

Reeds afgestemd met
WJZ

Aantal pagina's
6

nota

IBO Internationalisering Kabinetsreactie en WTT

Aanleiding

IBO-Kabinetsreactie

Hierbij ontvangt u de definitieve versie van de Kabinetsreactie op het IBO internationalisering van het (hoger) onderwijs. Uw eerdere opmerkingen en de uitkomsten van het overleg op 2 augustus zijn in de brief verwerkt.

Indien u akkoord bent zal deze, samen met het IBO-rapport en de WTT als bijlagen, worden toegestuurd aan de CWIZO. De Kabinetsreactie wordt op 27 augustus besproken in de CWIZO.

WTT

Bijgesloten zijn ook de bijgewerkte versies van het wetsvoorstel 'Taal en Toegankelijkheid' en het nader rapport. Aan onderdelen wordt nog gewerkt. Nadat we uw opmerkingen en gewenste wijzigingen hebben ontvangen en verwerkt, ontvangt u medio augustus de definitieve versies waarbij we u om akkoord zullen vragen voor de start van het ministerraadtraject.

Beslispunten

IBO-Kabinetsreactie

- Bent u akkoord om de vraag "wie (de instelling of de anderstalige student) betaald voor de kosten voor het besteden van aandacht aan de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands onder anderstalige studenten" niet nu maar pas bij het bestuursakkoord uit te werken?
- Bent u akkoord met het tijdpad voor concretisering van de norm voor de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands waarin u de Kamer in het najaar van 2020 informeert over het ontwerp van de algemene maatregel van bestuur?
- Bent u akkoord om een afzonderlijk onderzoek naar de kosten (en opbrengsten) van internationalisering in het hoger onderwijs uit te laten voeren (=alternatief 1, zie toelichting)?
- Bent u akkoord met aanlevering van deze brief bij de CWIZO, voor de bespreking op 27 augustus 2019?

WTT

- Bent u akkoord met de voorgestelde werkwijze als het gaat om de inwerkingtreding van de numerus fixus-maatregelen per studiejaar 2019-2020 (effect per 2021-2022) en de communicatie hierover richting Kamers en instellingen?

Datum

Toelichting

IBO-Kabinetsreactie

Uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands voor anderstalige studenten optioneel

- In de Kabinetsreactie is nadrukkelijker verwerkt dat er differentiatie mogelijk is tussen Nederlandstalige en anderstalige studenten, conform de bespreking op 2 augustus.
- Om hieraan recht te doen is uw eerdere inzet "Mijn inzet [voor het bestuursakkoord] is een minimum aantal vakken (uitgedrukt in ECTS) in het Nederlands" daarom opener geformuleerd "In de eerste plaats denk ik aan het aanbieden van een aantal vakken ...".
- Vooruitkijkend naar mogelijke uitkomsten van het bestuursakkoord komt de vraag naar voren wie dient te betalen voor het besteden van aandacht aan de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands onder anderstalige studenten; de instelling of de anderstalige student zelf? Omdat deze vraag sterk samenhangt met de vorm waarop de norm concreet toegepast zal worden is ons voorstel deze vragen pas te bezien bij het bestuursakkoord.
  - ➔ Voorstel: De vraag wie (de instelling of de anderstalige student) betaald voor de kosten voor het besteden van aandacht aan de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands onder anderstalige studenten pakken we op bij het bestuursakkoord.
- Op uw verzoek is een duidelijk kopje "handhaving" toegevoegd.

Tijdpad concretisering norm uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands en vastlegging bij AMvB

- In de brief geeft u nu aan direct na het uitkomen van de Kabinetsreactie te starten met het bestuursakkoord voor concretisering van de norm voor uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands.
- In het najaar van 2020 informeert u de Kamer over het ontwerp van de algemene maatregel van bestuur. De formulering 'informereren over' geeft ruimte om in het najaar ofwel een ontwerp-amvb toe te zenden die dan voor internetconsultatie wordt voorgelegd, of (bij tegenvallers) te communiceren over de hoofdlijnen van de amvb.
- Op deze wijze valt de uitwerking binnen de huidige Kabinetsperiode.

Onderzoek kosten (en opbrengsten) internationalisering

- In de eerdere concepten van de Kabinetsreactie die u heeft ontvangen werd aangegeven dat het onderzoek naar de kosten van internationalisering wordt meegenomen in het kostenonderzoek dat wordt opgestart naar aanleiding van het rapport van de commissie Van Rijn. Aanleiding van dit onderzoek vormen het IBO-rapport en het rapport van de commissie Van Rijn die beiden wijzen op een gebrek aan inzicht in de kosten van internationalisering.

- In het geval dat dit onderzoek onderdeel is van het kostenonderzoek dat wordt opgestart naar aanleiding van het rapport van de commissie Van Rijn zou de vraag naar de kosten van internationalisering meelopen in een groot en complex onderzoek. Verwacht wordt dat dit kostenonderzoek slechts beperkt antwoord geeft op de vraag wat de kosten van internationalisering zijn. Dit omdat internationalisering als één van meerdere kenmerken van een opleiding zal worden meegenomen die van invloed kunnen zijn op de kosten van (groepen van) opleidingen. Daarmee ontstaat een deelwaarneming waar geen algemene conclusies uit getrokken kunnen worden over internationalisering. Bovendien ligt de aandacht dan eenzijdig op de kosten en niet ook op de opbrengsten van internationalisering.
- **Alternatief 1:** de kosten (en opbrengsten) van internationalisering afzonderlijk onderzoeken.
- Voordelen van alternatief 1:
  - Meer volledig beeld van de kosten van internationalisering voor instellingen.
  - Mogelijkheid om naast de kosten ook de opbrengsten, voor instellingen en de maatschappij in kaart te brengen.
  - Meer mogelijkheid om te differentieren naar verschillende vormen van internationalisering en de daarmee samenhangende kosten.
- Nadelen van alternatief 1:
  - Een afzonderlijk onderzoek legt meer nadruk op internationalisering dan wanneer het als onderdeel van een meeromvattend onderzoek wordt meegenomen. Dit kan politiek leiden tot tastbaar bewijs van de financiële nadelige effecten van buitenlandse immigranten, in dit geval internationale studenten. Dit heeft als risico dat het politieke (en maatschappelijke) debat over de kosten van internationalisering een negatieve connotatie krijgt.
  - Extra belasting voor de onderwijsinstellingen.
- **Alternatief 2:** de kosten van internationalisering meenemen in het kostenonderzoek dat wordt opgestart naar aanleiding van het rapport van de commissie Van Rijn en daarnaast verder uitdiepen met een alternatief (vervolg)onderzoek.
- Voordelen alternatief 2:
  - Internationalisering wordt als één van de kenmerken meegenomen dat van invloed is op de kosten van (groepen van) opleidingen. Dit doet recht aan de in de (huidige) politieke en maatschappelijke beeldvorming dat internationalisering een belangrijke kostenbepalende factor kan zijn voor opleidingen.
  - Omdat tegelijkertijd het Cie Van Rijn-onderzoek slechts beperkt antwoord geeft op de vraag naar kosten van internationalisering, is het begrijpelijk(er) dat er ook alternatief (vervolg)onderzoek nodig is om zowel de kosten als de opbrengsten inzichtelijker te maken en beter te kunnen wegen.
- Nadelen alternatief 2:
  - Twee onderzoeken naar de kosten van internationalisering, in plaats van één. Risico op tegenstrijdige conclusies.
  - Gebrek aan integrale benadering kan gevolgen hebben voor de mogelijkheid om uitkomsten integraal te kunnen bezien.

- Voorstel: Kiezen voor alternatief 1, de kosten voor internationalisering afzonderlijk onderzoeken met aandacht voor zowel de kosten als de opbrengsten van internationalisering.

WTT

Numerus fixus: toezicht inspanningsverplichting

De inspectie geeft aan dat ze niet kan toezien op naleving van de inspanningsverplichting die wordt geïntroduceerd. De inspanningsverplichting houdt in dat in het geval van een dreigend of bestaand capaciteitsgebrek aan een opleiding of een anderstalig traject het inspanningsbestuur zich inspant om in samenwerking met daarvoor in aanmerking komende besturen van andere instellingen en daarvoor in aanmerking komende werkgevers of door het nemen van maatregelen of het treffen van voorzieningen een oplossing te vinden voor het dreigende of bestaande capaciteitsgebrek.

Volgens de inspectie leent de inspanningsverplichting zich hooguit voor stelselonderzoek. Zij ziet geen mogelijkheden voor instellings- en/of nalevingsonderzoek. Concreet betekent dat dat de inspectie thema-onderzoek kan doen en de ontwikkelingen rond de inspanningsverplichting in kaart kan brengen, maar niet in actie wil komen bij signalen over het niet-naleven van de inspanningsverplichting in individuele gevallen. De inspectie vindt dat ze te weinig handvatten heeft om hierop te kunnen handelen.

Wij vinden het van belang dat de inspectie toeziet op naleving van dit wettelijke voorschrift. Daarom heeft DGHBWE besloten om hierover contact op met IGO. Naar aanleiding van dit contact zal bekeken worden of het wetsvoorstel aangepast moet worden.

Inwerkingtreding maatregelen toegankelijkheid: numerus fixus

- Beoogd wordt dat de wijzigingen met betrekking tot de numerus fixus effect hebben vanaf het studiejaar 2021-2022. Dat betekent dat instellingen die voor dat studiejaar een numerus fixus willen voeren **vóór 1 juni 2020** een aanvraag moeten indienen zodat hier in augustus 2020 op kan worden besloten. Dit heeft onder andere te maken met de verplichte termijnen voor bezwaar en beroep. De inschrijving ziet dan op het studiejaar 2021-2022.
- Volgens de oorspronkelijke planning zou de wet uiterlijk per 1 mei 2020 in werking treden. Er is vertraging opgetreden in de planning en momenteel wordt gekoerst op inwerkingtreding per 1 juni 2020. Dat betekent dat de wet op hetzelfde moment in werking zou treden treedt als de sluitingstermijn voor de aanvraag van een numerus fixus.
- Formeel zou dat betekenen dat de voorbereiding en aanvraag pas per 1 juni 2020 kan plaatsvinden, wat te laat is voor een tijdige aanvraag van de NF voor studiejaar 2021-2022.
- Voorstel: Om ervoor te zorgen dat de maatregelen in het voorjaar van 2020 van kracht gaan en per studiejaar 2021-2022 effect hebben, stellen wij voor om beide Kamers mee te nemen in de werkwijze om - vooruitlopend op aanvaarding en inwerkingtreding van het wetsvoorstel - te starten met de aanvraagprocedure nadat het wetsvoorstel door de Tweede Kamer is aanvaard. De hogeronderwijsinstellingen zouden hierover worden

geïnformeerd en tijdig de concept-ministeriële regeling ontvangen waarin de aanvraagprocedure wordt uitgewerkt.

Datum

- Alternatief is om niet vooruit te lopen op inwerkingtreding. Dit heeft als gevolg dat de NF-maatregelen pas een studiejaar later in werking kunnen treden.
  - ➔ Gaat u akkoord met het voorstel beide Kamers en hoger onderwijsinstellingen te informeren zodat instellingen vóór 1 juni aanvragen kunnen indienen?

Taal: rol NVAO

- Met de NVAO wordt gewerkt aan nadere afstemming van de hoofdlijnen op wetsniveau. Aan dit wetsvoorstel zijn onder andere de volgende punten toegevoegd, die parallel op ambtelijk niveau met de NVAO worden afgestemd:
  - *Overgangsregeling*: Voor opleidingen die op het moment van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel worden verzorgd in een andere taal dan het Nederlands, wordt gezorgd voor een overgangperiode. Dit betekent dat instellingen die reeds een (deel van een) opleiding in een andere taal dan het Nederlands verzorgen, na inwerkingtreding van onderhavig wetsvoorstel niet direct een (tussentijdse) toets anderstalig onderwijs hoeven aan te vragen. De toets anderstalig onderwijs vindt dan plaats tegelijkertijd met het eerstvolgende accreditatiemoment. Indien het eerstvolgende accreditatiemoment binnen een jaar na inwerkingtreding van onderhavig wetsvoorstel plaatsvindt, dan zal de toets anderstalig onderwijs bij het eerstvolgende accreditatiemoment na deze 12 maanden plaatsvinden. Alle instellingen komen in de komende zeven jaar aan de beurt, in plaats van de komende zes jaar.
  - *Proportionaliteitsafweging*: zoals besproken tijdens het overleg van 2 augustus zal het voor de NVAO lastig zijn een 'proportionaliteitsweging' te doen, dat wil zeggen: het per vak beoordelen of aan de meerwaarde wordt voldaan. In de toelichting is opgenomen dat het primair de verantwoordelijkheid is van de instelling om te bezien of in plaats van een volledig anderstalige opleiding, een meertalige benadering mogelijk is. Daarnaast is opgenomen dat het in de rede ligt dat het panel in het bijzonder bij volledig anderstalige opleidingen kijkt naar hun proportionaliteitsonderbouwing, door te vragen naar de motivatie om geen enkel vak in het Nederlands aan te bieden.
  - *Intrekking*: Met het wetsvoorstel wordt geregeld dat bij AMvB kan worden voorgeschreven in welke gevallen het accreditatieorgaan een reeds verleende instemming kan intrekken. In geval van intrekking van de instemming is het aan de instelling om te bepalen of zij de opleiding in het Nederlands wil voortzetten of dat zij de opleiding niet meer wenst te verzorgen. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat in het eerste geval door de NVAO kan worden beoordeeld of een toets nieuwe opleiding aan de orde is, en dat in het laatstgenoemde geval voorschriften kunnen worden verbonden aan de beëindiging van de opleiding ten behoeve van een zorgvuldige afwikkeling voor onder meer de studenten die de opleiding volgen.
- Naast het afstemmen van de concrete teksten van het wetsvoorstel en het nader uitwerken bij lagere regelgeving, dient nog een aantal procedurele stappen te worden gezet:

- Deze week wordt op verzoek van de NVAO een formeel verzoek om een uitvoeringstoets verstuurd aan de NVAO. Mocht de uitvoeringstoets tot wijzigingen leiden, dan kunnen deze eventueel worden meegenomen in een nota van wijziging. Veel van de concrete uitwerking vindt plaats bij AMvB, ten behoeve hiervan zal ook om een uitvoeringstoets worden gevraagd.
- Op woensdag 14 augustus zal de op dat moment meest recente versie van het wetsvoorstel aan de NVAO worden gestuurd om voorgelegd te worden aan het dagelijks bestuur (DB) van de NVAO. Door het algemeen bestuur (AB) zal eind augustus het wetsvoorstel schriftelijk behandeld worden. Ook zal het door de NVAO op zich nemen van de nieuwe rol formeel nog aan het Comité van Ministers moeten worden voorgelegd.

Planning vervolg

De WTT + het nader rapport enerzijds, en het IBO + de kabinetsreactie anderzijds, worden separaat aangeboden voor de MR van 6 sept. De planning voor beide stukken loopt daarom niet geheel synchroon..

12-aug	Tas MOCW - IBO	U ontvangt de definitieve versies van de IBO Kabinetsreactie, en een concept WTT/nader rapport
26/27-aug	Tas MOCW - WTT/nader rapport	U ontvangt de definitieve versies van de WTT en het nader rapport.
27-aug	CWIZO	Bespreking IBO Kabinetsreactie in CWIZO
29-aug	Coalitieoverleg	Bespreking IBO Kabinetsreactie en WTT in coalitieoverleg
30-aug	Aanlevering stukken RFEZIL	Aanleveren IBO Kabinetsreactie voor RFEZIL
3-sep	RFEZIL	Bespreking IBO Kabinetsreactie in RFEZIL
6-sep	MR	Bespreking IBO Kabinetsreactie in Ministerraad

Aandachtspunt bij planning WTT

- De aankomende anderhalve week zullen wij gebruiken om uw opmerkingen bij deze versie van de wettekst te verwerken, alsmede een aantal openstaande punten (o.a. NVAO). De laatste definitieve versie komt in de week van 26 augustus langs u voor aanbieding aan de ministerraad. Er is dan gezien de planning minder ruimte om nog wijzigingen door te voeren.

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

5.1.2.e

nota

Aanbieding MR aangepast Wetsvoorstel taal en
toegankelijkheid en nader rapport

Datum

23 augustus 2019

Referentie

16505919

Bijlagen

- Concept-wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (wijzigingen zichtbaar t.o.v. versie bij nota #16108385) #16512554
- Concept-wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (schone versie) #16508820
- Advies raad van State #14528023
- Nader rapport #8451952
- Aanbiedingsformulier MR #16508646

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's

5

Aanleiding

Hierbij wordt uw akkoord gevraagd voor agendering van het 'Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid' en het bijbehorend nader rapport, voor de ministerraad (MR) van 6 september aanstaande.

Het wetsvoorstel is eerder besproken in de MR van 5 april jl. en vervolgens verzonden aan de Raad van State (RvS) voor advisering. De RvS heeft op 12 juli jl. negatief advies uitgebracht op het wetsvoorstel. Het naar aanleiding van de RvS aangepaste wetsvoorstel dient, met het bijbehorende nader rapport, opnieuw te worden besproken in de MR.

Samenhang kabinetsreactie IBO

Reden voor het opnieuw agenderen van het wetsvoorstel in de MR is tevens de samenhang van het voorstel met het IBO internationalisering en de kabinetsreactie daarop. In de MR van 5 april jl. is afgesproken dat het wetsvoorstel na advies van de RvS zou terugkeren in de MR, gelijktijdig met de kabinetsreactie. De kabinetsreactie wordt op 27 augustus besproken in de CWIZO. Daarover bent u per nota geïnformeerd (#16108385).

Het wetsvoorstel wordt niet opnieuw behandeld in voorportaal of onderraad en is voor de CWIZO van 27 augustus enkel als bijlage bijgevoegd bij de kabinetsreactie. Dit kan mogelijk leiden tot laatste wijzigingen in het wetsvoorstel. In geval van wezenlijke aanpassingen in het wetsvoorstel wordt u daarover geïnformeerd.

Besluiten door ondertekening

Indien u akkoord bent met aanbieding van de stukken aan de MR van 6 september aanstaande, verzoek ik u graag het ministerraadformulier te ondertekenen.

Aandachtspunten

Rol NVAO (toets anderstalig onderwijs)

- Het dagelijks bestuur is akkoord met het uitvoeren van de toets anderstalig onderwijs, met het voorbehoud dat een aantal punten in samenspraak nog goed uitgewerkt moet worden. Uitwerking vindt in beginsel plaats in lagere regelgeving (bij amvb).

- Het wetsvoorstel wordt in augustus voorgelegd aan het algemeen bestuur van de NVAO. Ook loopt nog een uitvoeringstoets op de recente aanpassingen in het wetsvoorstel.
- De gesprekken m.b.t. de uitwerking alsook de uitvoeringstoets, kunnen aanleiding geven tot aanpassingen in het wetsvoorstel middels nota van wijziging. Dit kan in het bijzonder aan de orde zijn bij onderstaand punt.

Datum

23 augustus 2019

NVAO – ‘deel van de opleiding’

- Instellingen krijgen de verplichting 1) taalbeleid op te stellen, en 2) instemming van de NVAO aan te vragen indien zij een opleiding of een ‘deel van een opleiding’ in een andere taal willen verzorgen.
- In de WTT is ‘deel van een opleiding’ gedefinieerd als:
  - de gehele propedeutische fase of de gehele afstudeerfase, of
  - 1/5 deel van de totale studielast (bij bachelors), of
  - 1/3 deel van de totale studielast (bij eenjarige masters).
- De NVAO heeft aangegeven dat in de uitvoering lastig te beoordelen zal zijn - voor haar en voor instellingen - in welke gevallen een opleiding binnen de definitie valt. Dit vanwege de grote vrijheid voor het inrichten van een opleiding, en de verschillende keuzerichtingen en modaliteiten waar studenten gebruik van kunnen maken.
- De wens van de NVAO is daarom om - daar waar het gaat om het aanvragen van instemming van de NVAO - de ondergrens te verhogen en daarmee het grijze gebied te verkleinen.

Voorstel

- Voor de NVAO is van belang dat zij niet zelf hoeft te beoordelen of een opleiding wel of niet valt onder de definitie. Daarvoor zijn duidelijke stelregels nodig, die voor instellingen hanteerbaar zijn om zélf te bepalen of zijn een aanvraag voor instemming op de andere taal moeten indienen.
- Voorstel is om de stelregels in samenspraak met de NVAO te maken. Als blijkt dat na het maken van deze stelregels de ondergrens, zoals deze nu in het wetsvoorstel is gedefinieerd, onuitvoerbaar is voor de NVAO, kan de definitie - mits hiervoor een goede onderbouwing bestaat - bij nota van wijziging worden aangepast.

➤ **Gaat u akkoord met dit voorstel?**

Recente wijzigingen wetsvoorstel

Met nota's #14522215 d.d. 29 juli en #16108385 d.d. 7 augustus bent u eerder geïnformeerd over de in het wetsvoorstel aangebrachte wijzigingen naar aanleiding van het IBO en het advies van de RvS. Enkel de nieuwe aanpassingen sinds de voorgaande versie worden hieronder toegelicht.

Numerus fixus op anderstalig traject

- De mogelijkheid een numerus fixus (NF) aan te vragen voor enkel een anderstalig traject met een capaciteitsprobleem in plaats van voor de gehele opleiding, is in het wetsvoorstel aangescherpt. Concreet betekent het dat een NF voor een anderstalig traject alleen kan worden aangevraagd als dit anderstalige traject onderdeel is van een Nederlandstalige opleiding.

- Deze aanscherping doet meer recht aan het achterliggende doel; het borgen van de toegankelijkheid voor Nederlandstalige studenten. Een anderstalig traject binnen een anderstalige opleiding kent immers geen Nederlandstalig traject dat daaraan identiek is en dat dankzij de maatregel gevrijwaard blijft van een onnodige NF. Bij een anderstalig traject binnen een Nederlandstalige opleiding zal dat vaker wel het geval zijn.
- In het geval van een anderstalige opleiding zal bij een capaciteitsprobleem op een van de trajecten een NF op opleidingsniveau aangevraagd moeten worden.

Datum
23 augustus 2019

Inspanningsverplichting numerus fixus

- De inspectie heeft eerder aangegeven op instellingsniveau geen toezicht te kunnen houden op de naleving van de inspanningsverplichting, die instellingen verplicht tot samenwerken om een bestaand of dreigend capaciteitsprobleem op te lossen (zie nota #16108385).
- In het wetsvoorstel is – in overleg met de inspectie – opgenomen dat de nog op te richten commissie, die aanvragen voor NF beoordeelt, daarbij kijkt naar de geleverde inspanningen door de instelling. Hoewel onvoldoende inspanning geen grond is voor het weigeren van een NF (daarmee zijn immers studenten noch de onderwijskwaliteit gediend als wel sprake is van een capaciteitsprobleem), kan de commissie wel een signaal doorgeven aan de inspectie als zij van oordeel is dat de instelling evident onvoldoende uitvoering geeft aan de inspanningsverplichting. Bovendien kan de inspectie in een themaonderzoek aandacht besteden aan de uitvoering van de inspanningsverplichting door ho-instellingen. Dit kan resulteren in signaalgestuurd toezicht.

Openstaande wijzigingen

- Momenteel worden nog enkele wijzigingen van ondergeschikte aard in het wetsvoorstel gedaan, die voorafgaand aan de MR verwerkt zullen zijn.

Reacties op uw opmerkingen bij eerdere versie wetsvoorstel

Aanbod NL/EN op stelselniveau

- Bij de toelichting heeft u een vraag gesteld over de borging voor het aanbod Nederlandstalig/Engelstalig op stelselniveau. Het stelselaanbod maakt geen onderdeel uit van het wetsvoorstel, nu het wetsvoorstel regelt op welke gronden instellingen op opleidingsniveau mogen overschakelen naar een andere taal.
- Of, en zo ja, hoe het aanbod op stelselniveau geborgd kan worden, vergt nader onderzoek. Dit omdat er verschillende implicaties zijn voor bijvoorbeeld de macrodoelmatigheidssystematiek.
- N.a.v. de kabinetsreactie op het IBO internationalisering is met AZ afgesproken dat verkend zal worden hoe het aanbod van Nederlandstalige opleidingen op stelselniveau geborgd kan worden. In de kabinetsreactie op het IBO is daarom hierover een zin opgenomen.

Overgangsregeling toets NVAO anderstalige opleidingen

- Bij de toelichting heeft u de vraag gesteld waarom sommige anderstalige opleidingen pas na zeven jaar worden getoetst door de NVAO. Dit komt voort uit de overgangsregeling. Omdat de voorbereiding op de toets tijd

vergt voor instellingen en pas bij de bekendmaking van de lagere regelgeving kenbaar is hoe de toets er precies uit zal zien, zou de toets voor instellingen die binnen een jaar na inwerkingtreding van de wet een accreditatiebeoordeling krijgen, te snel komen. Daarom wordt - enkel voor deze opleidingen - geregeld dat hun toets niet bij het eerstvolgende, maar het daaropvolgende accreditatiemoment plaatsvindt. Dat volgende accreditatiemoment ligt voor die opleidingen dan zo'n zeven jaar na de inwerkingtreding van de wet. Dit betekent dat alle reeds anderstalige opleidingen dus binnen zeven jaar na inwerkingtreding van de wet worden beoordeeld door de NVAO.

Datum
23 augustus 2019

Lastenvermeerdering instellingen t.g.v. taalmaatregel

- Bij de toelichting heeft u de vraag gesteld waarop de genoemde €135.000,- is gebaseerd, die wordt genoemd als lastendruk voor instellingen als gevolg van de taalmaatregelen.
- Dit bedrag is berekend aan de hand van de systematiek van het Adviescollege toetsing regeldruk. Het bedrag is opgebouwd uit voorziene kosten voor instellingen in het eerste jaar van circa €15.000 aan administratieve lasten, en €120.000,- aan nalevingskosten.

Bijdrage diplomawaardering

- Bij de toelichting heeft u de vraag gesteld waarom wordt beoogd in de ministeriële regeling over de eigen bijdrage voor kosten van diplomawaardering, een maximum van €100 vast te stellen voor de eigen bijdrage die instellingen mogen vragen aan studenten met een buitenlands diploma. Het bedrag van €100 is wat instellingen gemiddeld kwijt zijn aan de diplomawaardering van een buitenlands diploma.

Nota van wijziging

Vanwege de uitwerking van de rol van de NVAO bij het toetsen op anderstaligheid, én vanwege enkele onderwerpen die nog verder onderzoekwerk behoeven alvorens de nodige aanpassingen in het wetsvoorstel kunnen worden gedaan, wordt gekoerst op het indienen van een nota van wijziging op het wetsvoorstel. Beoogd wordt de nota van wijziging gelijktijdig met de nota naar aanleiding van het verslag aan te bieden aan de Tweede Kamer (zie ook het tijdspad onder 'Verdere proces').

Punten die onder meer in beeld zijn voor de nota van wijziging:

- Uitsluiten van de taalmaatregelen (art. 1.3 WHW m.b.t. de uitdrukkingsvaardigheid en art. 7.2 WHW m.b.t. verzorgen anderstalig onderwijs) voor 'transnational education': buitenlandse nevenvestigingen van Nederlandse geaccrediteerde opleidingen (artt. 1.19 en 1.19a WHW).
- Uitsluiten van de taalmaatregelen voor hogeronderwijsinstellingen op Caribisch Nederland.
- De registratie van de taal van een opleiding in de Registratie instellingen en opleidingen (RIO), nu nog het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (CROHO) genoemd.

Verdere proces

Tijdspad WTT

Ministerraad	6 september 2019
Indiening TK	6 september 2019 (tbv behandeling procedurevergadering 12 september)
Behandeling TK (Indiening Nota n.a.v. verslag + Nota van wijziging: begin november 2019)	Medio sept – begin dec 2019 • Procedurevergadering: <i>12 september 2019</i> • Verslag verwacht: <i>medio oktober 2019</i> • Nota n.a.v. verslag + nota van wijziging: <i>begin november 2019 (nb: herfstreces 18 okt-28 okt)</i> • Procedurevergadering: <i>begin (7?) november 2019</i> • Plenaire behandeling: <i>medio/eind november 2019</i> • Stemming: <i>begin dec 2019</i>
Behandeling EK	Medio dec 2019 – begin mei 2020
Publicatie Staatsblad	Eind mei/begin juni 2020

Datum

23 augustus 2019

Tijdpad kabinetsreactie IBO

CWIZO	27 augustus 2019
Mogelijk RFEZIL	3 september 2019
Ministerraad	6 september 2019
Indiening TK	6 september 2019 (tbv behandeling procedurevergadering 12 september)

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
5.1.2.e

Datum
07 oktober 2019

Referentie
16804027

Bijlagen

Kopie voor
5.1.2.e

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's
5

nota

Instemming NVAO onderwijs in een andere taal,
arbeidsmarktfixus en advies selectiecriteria door
Commissie Capaciteitsfixus

1. Aanleiding

In de nadere uitwerking van een aantal maatregelen voortkomend uit het wetsvoorstel taal en toegankelijkheid zijn nog een paar open punten. In deze nota benoemen wij deze punten en vragen wij uw akkoord. Mocht u akkoord zijn, dan zullen we dit verwerken in een nota van wijziging of wat betreft de advisering over selectiecriteria in het instellingsbesluit van de Commissie Capaciteitsfixus. Deze zullen wij u te zijner tijd voorleggen.

Het gaat om de volgende punten:

- in de uitvoeringstoets van de NVAO is aangegeven dat de NVAO de huidige genoemde ondergrens waarbij de verplichting voor instemming geldt, te laag vindt en moeilijke uitvoerbaar;
- bij het opzetten van de Commissie Capaciteitsfixus zijn vragen gesteld over de samenloop van een capaciteitsfixus en een arbeidsmarktfixus en waarom er bij de arbeidsmarktfixus geen rol voor de commissie is weggelegd. O.a. de beoogde voorzitter van de Commissie Capaciteitsfixus Persoonlijke levenssfeer - beschermt heeft deze vraag gesteld; en
- de beoogde voorzitter heeft tevens vragen gesteld over de keuze van selectiecriteria die instellingen gebruiken bij opleidingen met een numerus fixus.

2. Kernpunten

Ondergrens instemming NVAO

- Volgens de NVAO is het bepalen van wat een deel van een opleiding is moeilijk uitvoerbaar. De verschillende keuzerichtingen en modaliteiten waar studenten gebruik van kunnen maken, maakt dat de bepaling van een deel van een opleiding niet eenvoudig is. Volgens de NVAO wordt dit anders als de ondergrens wordt opgehoogd; het aantal twijfelgevallen neemt dan af.

Voorstel 1)

- N.a.v. de uitvoeringstoets van de NVAO wordt voorgesteld **de instemming van de NVAO alleen in te voeren voor het geval een opleiding volledig in een andere taal wordt verzorgd**. Voor het moeten hebben van beleid blijft dan wel gelden dat dat er moet zijn als een deel van een opleiding in een andere taal wordt verzorgd.

Optie 1: Een opleiding wordt geacht **'volledig' anderstalig** te zijn als de gehele opleiding in een andere taal wordt verzorgd, 2/3 deel van de eenjarige master opleiding of 4/5 van andere opleidingen in een andere taal wordt verzorgd. Het spiegelbeeld geldt voor het kwalificeren van een opleiding als **Nederlandstalig** (tot 1/3 en 1/5 in een andere taal). Tussen deze grenzen is een opleiding **meertalig**.

Datum

- ➔ **Instemming** is benodigd als de opleiding 'volledig' anderstalig is. **Instellingsbeleid** blijft benodigd bij minimaal de ondergrens van 1/3 en 1/5 in een andere taal (volledig anderstalig of meertalig), niet als de opleiding geacht wordt Nederlandstalig te zijn.
- ➔ **Voordeel:** Dit voorstel past bij de beleidslijn in de MvT dat in het geval een opleiding niet volledig in het Nederlands wordt verzorgd, de voorkeur uitgaat naar meertaligheid boven volledig anderstalig. De instemming (die door instellingen als inbreuk in de autonomie wordt ervaren) is pas nodig als de opleiding anderstalig is, en niet als er sprake is van een meertalige opleiding. De omkering is uitlegbaar omdat dezelfde percentages worden aangehouden als in het huidige wetsvoorstel, maar dan omgekeerd.
- ➔ **Nadeel:** Wel zou door deze omkering het beeld kunnen ontstaan dat het voor masters (in vergelijking met bachelors) strenger wordt (wo-masters moeten dan bij 2/3 (60%) instemming vragen; bachelors pas bij 4/5 (80%). Politiek gezien kun je stellen dat het taalissue vooral speelt bij bachelor- en Ad-opleidingen en minder bij masteropleidingen. Bij eerstgenoemde opleidingen is het van belang te investeren in de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid en Nederlands als academische taal. Als daar de basis is gelegd, is het beeld dat het bij masteropleidingen strenger is niet passend.

- Optie 2: De ondergrens wordt voor alle opleidingen gelijk getrokken. Zowel bij het moeten maken van instellingsbeleid, als bij het moeten vragen van instemming, dit betekent:
  - ➔ Een opleiding wordt geacht **'volledig' anderstalig** te zijn als 2/3 van de studielast anderstalig is (geldt voor alle opleidingen). Een opleiding wordt geacht **Nederlandstalig** te zijn als de opleiding tot 1/3 in een andere taal wordt verzorgd. Daartussenin is een opleiding meertalig.
  - ➔ **Instemming** is benodigd als de opleiding 'volledig' anderstalig is (d.w.z.: minimaal 2/3 in een andere taal). **Instellingsbeleid** is benodigd als de opleiding meertalig is (minimaal 1/3 in een andere taal). Instellingsbeleid noch instemming is benodigd als de opleiding Nederlandstalig is.

>> Ons advies is te kiezen voor optie 2. Bent u hiermee akkoord?

Voorstel 2)

- Vanuit de politiek kan de vraag worden verwacht dat voor internationaal georiënteerde instellingen, zoals Universiteit van Maastricht, veel last ondervinden van de verplichting om instemming te moeten vragen voor anderstalige opleidingen. Ook gezien de krimpproblematiek in deze regio kan dit onredelijk overkomen.
- Gelet hierop zou voorgesteld kunnen worden dat er een mogelijkheid komt om instellingen of opleidingen, waarbij het evident is dat zij internationaal zijn, een bevoegdheid wordt gecreëerd voor de minister om deze uit te zonderen van de instemmingsverplichting.

- Hier staat tegenover dat een dergelijke bevoegdheid de lijn van het wetsvoorstel ondermijnt (als het evident is dan zou de onderbouwing geen probleem moeten zijn) en het precedentwerking uitlokt (RUG, Twente, Saxion, etc.). Tevens komt dit beeld niet naar voren in de huidige vragen uit de Kamer.
- Zo'n bevoegdheid kan alleen als er goede criteria zijn.

Datum

>> Ons advies is om een dergelijke bevoegdheid nog niet op te nemen en de tijd nemen om hierop te anticiperen, zodat t.z.t. – indien nodig – via een amendement of een NvW een dergelijke bevoegdheid geregeld kan worden. Bent u hiermee akkoord?

Arbeidsmarktfixus

- Naast overwegingen t.a.v. capaciteit, kan een beperkte arbeidsmarktvrage ook reden zijn voor een instelling om een fixus te willen instellen. Een arbeidsmarktfixus is in de huidige situatie mogelijk via een ministeriële regeling.
- Momenteel maakt geen opleiding hiervan gebruik.
- Wel zien we dat in de praktijk opleidingen met een beperkte arbeidsmarktvrage gebruik maken van het instrument capaciteitsfixus, zoals de opleiding Forensisch Onderzoek. Bij het recente voornemen van psychologie opleidingen voor aanvraag van een gezamenlijke fixus, spelen knelpunten ten aanzien van de doorstroom naar vervolgopleiding en arbeidsmarkt een rol evenals bij de discussie over een fixus op economie in het hbo.
- Arbeidsmarktoverwegingen worden met de huidige WTT echter niet door de Commissie Capaciteitsfixus meegewogen bij een aanvraag voor een capaciteitsfixus. N.B. De TK (VVD / CDA / CU) heeft bij haar inbreng over de WTT ook vragen ingebracht over de mogelijkheid en het gebruik van een arbeidsmarktfixus.
- Het is belangrijk dat dit soort opleidingen in de nieuwe situatie niet tussen wal en schip gaan vallen. Het is daarvoor nodig dat er ruimte blijft voor arbeidsmarktoverwegingen in het toestemmingsproces voor een fixus. Niet om dit als instrument te stimuleren, maar wel zodat instellingen het als ultimatum remedium met goede onderbouwing als optie kunnen gebruiken en voor de juiste fixus kiezen.
- Het zou dus wenselijk zijn als een instelling een aanvraag kan indienen voor een capaciteitsfixus of een arbeidsmarktfixus. En dat daar één loket voor komt, ten behoeve van de transparantie en ter voorkoming dat verschillende procedures opportunistisch kunnen worden gebruikt. Beoogd voorzitter Persoonlijke Persoonlijke pleit tevens voor een commissie die zowel fixi vanwege capaciteit als fixi om arbeidsmarktoverwegingen kan beoordelen.

Voorstel

- **Voorgesteld wordt één loket voor de aanvraag van ofwel een capaciteits- ofwel een arbeidsmarktfixus.** Een instelling kan een aanvraag indienen voor een capaciteitsfixus of een arbeidsmarktfixus. Een geïntegreerde aanvraag wordt niet mogelijk. Waar een aanvraag voor een capaciteitsfixus namelijk geldt voor 1 aanvragende opleiding, zal uit een aanvraag voor een arbeidsmarktfixus per definitie de betrokkenheid van andere identieke opleidingen moeten blijken. Een arbeidsmarktfixus gaat

immers de sector aan en niet alleen een instelling. Door dit te borgen via uitwerking in lagere regelgeving, stimuleren we samenwerking tussen instellingen en borgen we zo goed mogelijk de toegankelijkheid en de keuzevrijheid van studenten ook in het geval van een arbeidsmarktfixus. Een capaciteitsfixus kan uiteraard ook resultante zijn van samenwerking (bijvoorbeeld in de vorm van een sectorplan). Ook hier geldt dat in lagere regelgeving de waarde van die samenwerking zal worden uitgewerkt.

- **Helder proces voor instellingen:** Wanneer een aanvraag wordt gedaan voor een arbeidsmarktfixus, stelt de commissie een advies op voor de minister van OCW. De minister neemt een besluit: bij positief besluit wordt dit opgenomen in een ministeriële regeling (cf. artikel 7.56 WHW).

>> Bent u akkoord met dit voorstel?

Advisering over selectiecriteria door Commissie Capaciteitsfixus

- Persoonlijke levenssfeer - besch stelt voor dat de commissie bij de beoordeling van een capaciteitsprobleem ook een oordeel velt over de keuze van selectiecriteria die de opleiding hanteert. Dit vanuit de gedachte dat als we kansengelijkheid willen tegengaan ook kritisch gekeken zou moeten worden naar de gehanteerde selectiecriteria. We weten dat sommige selectiecriteria een negatief effect hebben op kansengelijkheid, bijvoorbeeld overgangscijfers van vwo 5 naar vwo 6. In dat opzicht snijdt Persoonlijke levenssfeer - besch een terecht punt aan. Tegelijkertijd is er een aantal (grote) bezwaren aan zijn voorstel:
  - er is geen wettelijke grondslag om dit mogelijk te maken. De instelling bepaalt zelf welke selectiecriteria zij gebruikt om de meest geschikte student te selecteren. Dat doen zij op basis van ten minste twee wettelijke criteria; en
  - we weten op dit moment nog vrij weinig over de effectiviteit van selectiecriteria. Sommige zijn goed onderzocht, bijvoorbeeld de eerder genoemde overgangscijfers. Daarvan weten we dat ze een voorspellende waarde hebben op studiesucces in het eerste jaar. En we weten dat met dit selectie criterium vooral 'witte meisjes' worden geselecteerd. Andere criteria zijn minder goed onderzocht. Denk bijvoorbeeld aan vragenlijsten. Met andere woorden: de keuze van selectiecriteria mee laten wegen in het advies voor een numerus fixus is risicovol.

Voorstel

Voorgesteld wordt om (deels) tegemoet te komen aan de wens van de voorzitter. Hieronder doen we daarvoor een voorstel (die na uw besluit zal worden besproken met de voorzitter:

- **Voorgesteld wordt de commissie te vragen in haar advies aan de Minister ook op te nemen hoe zij kijkt naar de gehanteerde selectiecriteria.** Dit element uit het advies kan zonder grondslag in de wet niet meewegen in de beoordeling van een aanvraag voor een numerus fixus. Uitgangspunt voor toekenning van een numerus fixus blijft het capaciteitsprobleem.
- De commissie maakt jaarlijks een rapportage voor OCW waarin zij haar adviezen opneemt en reflecteert op stelselniveau. Op deze wijze wordt voor OCW inzichtelijk welke criteria (en hoeveel criteria) instellingen gebruiken om studenten te selecteren.

>> Bent u akkoord met dit voorstel?

Datum

3. Toelichting/overige wijzigingen in de nota van wijziging:

Naast bovengenoemde punten, zullen onderstaande punten opgenomen worden in de nota van wijziging:

- bij TNE (transnationaal onderwijs, 100% verzorgen van opleiding in het buitenland) wordt de buitenlandse nevenvestiging (niet de vestiging in NL) uitgezonderd van de artikelen 1.3 en 7.2; en
- geregeld wordt dat – in lijn met vergelijkbare besluiten – voor de besluiten NVAO toets anderstalig onderwijs (instemming, instemming onder voorwaarden, geen instemming) de afdeling bestuursrechtspraak van de RvS in eerste en enige aanleg bevoegd is. Met het oog op belang van voortgang van het onderwijs en in lijn met accreditatiebesluiten.

Zij opmerkt

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
5.1.2.e

5.1.2.e

nota

Nota n.a.v. verslag en Nota van wijziging bij Wetsvoorstel
taal en toegankelijkheid

Datum
24 oktober 2019

Referentie
#17674207

Bijlagen
- concept-nota n.a.v. verslag
(#17674843)
- concept-nota van wijziging
(#17675067)
- schriftelijk verslag TK
(#17676059)
- aanbiedingsbrief vz TK
(#17643685)
- Bijlage 1: Kernpunten per
fractie NnavV
- Bijlage 2: uitwerking
meerwaardecriterium
- Bijlage 3: factsheet artikel 7.2
WHW

Aanleiding

Op 9 september jl. is het wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (WTT) ingediend bij de Tweede Kamer (TK). De TK heeft op 3 oktober schriftelijke vragen over het wetsvoorstel gesteld. De concept-antwoorden zijn bij deze nota gevoegd. Tevens ontvangt u de concept-nota van wijziging waarover u eerder bent geïnformeerd (nota #16804027).

Met deze nota wordt uw akkoord gevraagd met verzending aan de TK van de nota naar aanleiding van het verslag en de nota van wijziging op het wetsvoorstel.

Daarnaast wordt uw akkoord gevraagd op het voorstel ter uitwerking van het 'meerwaardecriterium' uit de voorgestelde wijziging van artikel 7.2 van de WHW (zie bijlage 2).

Besluiten door ondertekening

Indien u akkoord bent, graag ondertekening van bijgevoegde:

1. nota naar aanleiding van het verslag;
2. toelichting bij de nota van wijziging; en
3. aanbiedingsbrief aan de voorzitter van de TK.

Kernpunten nota n.a.v. verslag

Ruim 160 Kamervragen zijn gesteld door de fracties van: VVD, CDA, D66, GroenLinks, SP, PvdA, ChristenUnie en de SGP. In bijlage 1 vindt u de kernpunten per fractie en de belangrijkste onderwerpen en beantwoordingslijnen.

Kernpunten nota van wijziging

De voornaamste wijzigingen in de nota van wijziging zijn de volgende:

- o Uitzondering van de taalmaatregelen voor Nederlandse opleidingen die volledig in het buitenland worden verzorgd ('Transnational education'). Dit ziet op zowel het bevorderen van de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid (art. 1.3 WHW) als op de eisen aan anderstalig onderwijs inzake vaststellen taalbeleid (art. 7.2 WHW) en de benodigde instemming van de NVAO (art. 5.6a e.v. WHW).
- o Wettelijke mogelijkheid de eisen aan anderstalig onderwijs (zowel vaststellen taalbeleid als instemming NVAO) uit te zonderen voor specifieke (groepen van) opleidingen i.v.m. specifieke regionale of economische omstandigheden (krimp) of tekortsectoren.
- o De 'ondergrens' voor het verplicht aanvragen van instemming van de NVAO op een andere taal is t.b.v. de uitvoerbaarheid opgehoogd; deze plicht bestaat bij

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's
2

tenminste 2/3 deel van de opleiding in een andere taal (i.p.v. 1/3 deel van de masteropleiding en 1/5 deel van de bacheloropleiding). *In bijlage 3 is ter informatie een factsheet opgenomen m.b.t. artikel 7.2 WHW, de procedurele verplichtingen, en het toezicht.*

Datum
24 oktober 2019

- o Bepaald is wanneer sprake is van een Nederlandstalige opleiding (indien tenminste 1/3 deel in het NLS wordt verzorgd) en een anderstalig traject (indien tenminste 2/3 deel van het traject in een andere taal wordt verzorgd).
- o Wettelijke basis voor registratie in het Croho van:
  - numerus fixi (inclusief op anderstalige trajecten) en
  - instemming NVAO op een andere taal en de desbetreffende andere taal.*
- o Grondslag om bij ministeriële regeling nadere criteria te stellen voor het vaststellen van een arbeidsmarktfixus voor specifieke opleidingen. Op grond van de huidige wet kan reeds een arbeidsmarktfixus worden vastgesteld bij ministeriële regeling (art. 7.56 WHW). Tevens wordt artikel 7.56 aangepast om met het tijdpad voor een arbeidsmarktfixus procedureel te kunnen aansluiten bij het proces voor een capaciteitsfixus.
- o Opname van NVAO-besluiten over de instemming op een andere taal, in een bijlage bij de Algemene wet bestuursrecht. Daarmee wordt in het belang van instellingen en studenten geregeld dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de RvS de rechter in eerste en enige aanleg is; dit geldt op grond van de huidige wet reeds voor vergelijkbare besluiten.

* De taalregistratie (de instemming, en in geval van instemming ook de betreffende taal) wordt meegenomen in de doorontwikkeling van BRON (RIO) en kan daarom naar verwachting niet direct met de overige taalwijzigingen in werking treden.

Uitwerking meerwaardecriteria

In artikel 7.2 van het wetsvoorstel is een grondslag opgenomen om bij algemene maatregel van bestuur nader uit te werken in welke gevallen sprake is van meerwaarde van het voeren van een andere onderwijstaal. Bijlage 1 bevat een aanzet voor de uitwerking van het meerwaardecriterium. Deze ontvangt u nu, omdat dit extra toelichting geeft op de veranderingen die bij nota van wijziging in het wetsvoorstel worden aangebracht. Daarnaast is een verdere concretisering behulpzaam voor de Kamerbehandeling. Samengevat betreft ons voorstel cumulatieve criteria waaraan moet worden voldaan om te voldoen aan de 'meerwaarde' (aard, oriëntatie, (onderzoeks)werkveld, kwaliteit) - zie de tabel hieronder. Er moet dan in ieder geval aan twee van deze criteria worden voldaan om de meerwaarde aan te tonen.

→ Bent u akkoord met het voorstel, zoals beschreven in bijlage 2?

BIJLAGE 1: Kernpunten per fractie en belangrijkste onderwerpen (nota n.a.v. verslag)

Datum
24 oktober 2019

Kernpunten per fractie

- **VVD:** De VVD richt zich in haar vragen op het aantrekken van talent en sturen op tekortsectoren. De VVD ziet graag een (landen)strategie van de regering, en vraagt wat de (juridische) mogelijkheden en belemmeringen zijn om te sturen op instroom in specifieke sectoren. De VVD hecht belang aan meertaligheid (tweetalige opleidingen), en vindt niet dat buitenlandse studenten verplicht Nederlands moeten beheersen (om ze niet af te schrikken).
Daarnaast heeft de fractie veel vragen over de uitwerking van het toestemmingsvereiste voor de numerus fixus, en de relatie tussen een capaciteits- en arbeidsmarktfixus.
- **CDA:** Het CDA is positief over internationalisering maar kritisch over verengelsing. Het CDA wil het Nederlands bevorderen en vindt het terecht dat de overheid hier eisen aan stelt. Ze vraagt zich af of het wetsvoorstel en de handhaving niet strenger dienen te zijn t.a.v. zowel de algemene Nederlandse uitdruggingsvaardigheid van studenten (1.3 WHW) als de onderwijstaal (7.2 WHW), en vraagt naar de mogelijkheid van verdergaande maatregelen. Ze stelt ook vragen over de verdere concretisering en handhaafbaarheid van het wetsvoorstel.
Verder maakt het CDA zich zorgen over segregatie i.r.t. de fixus op anderstalige trajecten binnen een Nederlandstalige opleiding. De vrees is dat in dit geval een tweedeling tussen studenten op het anderstalige en het Nederlandstalige traject ontstaat omdat het eerste traject selectiecriteria kent en het tweede traject niet (het ontstaan van anderstalige 'elite' trajecten).
- **D66:** D66 is positief over internationalisering, stipt de behoefte aan maatwerk aan en erkent de zorgen die recent zijn ontstaan over de hoge instroom van internationale studenten. De fractie is in beginsel positief over het wetsvoorstel, en heeft maar enkele vragen.
- **GroenLinks:** GroenLinks is net als D66 positief over internationalisering en erkent de recente zorgen. De fractie is echter kritisch over de noodzaak van het wetsvoorstel, voornamelijk door de werkdruk en lasten die dit bij instellingen teweeg kan brengen. GL maakt zich minder zorgen over verengelsing en wil drempels voor internationale studenten voorkomen, en ziet graag meer maatregelen om studenten richting onderwijs en zorg te sturen. GL is positief over het terugdringen van numerus fixus, maar maakt zich net als het CDA zorgen over segregatie i.r.t. de fixus op anderstalige trajecten. Verder heeft GL aandacht voor de rol van de medezeggenschap, en verdere internationalisering in het mbo.
- **SP:** De SP is kritisch op verengelsing en maakt zich zorgen dat het wetsvoorstel Engelstalig onderwijs in stand houdt of verergert. Ze is positief over het terugdringen van numerus fixus, en heeft vragen over de uitwerking van het toestemmingsvereiste. Ook maakt ze zich, net als GL en CDA, zorgen over segregatie-effecten i.r.t. de fixus.
- **PvdA:** De PvdA signaleert dat internationalisering onder druk staat en wil voorkomen dat internationale studenten ontmoedigd worden om naar Nederland te komen. PvdA wijst op het risico van niet-EER-studenten als verdienmodel voor instellingen, doordat voor niet-EER-studenten het

maximumtarief voor het instellingscollegegeld niet gaat gelden en het minimumtarief wordt opgehoogd.

Datum
24 oktober 2019

- o **CU:** CU erkent het internationale karakter van het hoger onderwijs enerzijds maar de noodzaak tot beheersing van de instroom internationale studenten anderzijds. De CU is gericht op de toegankelijkheid en daarom positief over het instellen van voorwaarden t.a.v. numerus fixus en de onderwijstaal. CU heeft wel vragen over de uitwerking van het toestemmingsvereiste en de inspanningsverplichting, en maakt zich net als GL, CDA en SP zorgen over de effecten van een fixus op een anderstalig traject (risico op 'afvoerputje'). CU vindt dat instellingen de mogelijkheid moeten krijgen om niet-EER-studenten al dan niet toe te laten.
- o **SGP:** De SGP is kritisch op het wetsvoorstel. Ze vindt de maatregelen ontoereikend om de druk te verlichten, en tegelijkertijd onnodig ingrijpend op de vrijheid van de instelling. De SGP ziet graag een versoering van het wervingsbeleid voor internationale studenten. De fractie stelt met name kritische vragen over toezicht en handhaving, en de rolverdeling tussen NVAO en inspectie. De SGP vindt dat instellingen de vrijheid moeten hebben om op de toelating van niet-EER-studenten te sturen, en betwijfelt of de overheid de plicht t.a.v. uitdrukkingsvaardigheid mag opleggen aan niet-bekostigd onderwijs.

Belangrijkste onderwerpen en beantwoordingslijnen

- o **T.a.v. numerus fixus:**
  - o Op de vraag waarom vooraf toestemming nodig is voor een numerus fixus wordt aangegeven dat een fixus altijd zorgt voor een beperking van de toegankelijkheid van het onderwijs voor de student en negatieve gevolgen heeft voor de kansengelijkheid. Om te voorkomen dat een instelling op oneigenlijke gronden een numerus fixus instelt, is gekozen voor toetsing vooraf.
  - o T.a.v. de vragen over het meenemen van het arbeidsmarktperspectief bij de capaciteitsbeoordeling is aangegeven dat de huidige WHW de mogelijkheid kent tot het bij ministeriële regeling vaststellen van een arbeidsmarktfixus kent. Een dergelijke fixus geldt voor alle instellingen die de desbetreffende opleiding aanbieden. In de nota van wijziging is een grondslag opgenomen om de wettelijke criteria bij regeling verder uit te werken. Beoogd wordt om met die regeling procedureel aan te sluiten bij het proces van de capaciteitsfixus, zodat de commissie capaciteitsfixus tevens over verzoeken voor een arbeidsmarktfixus advies kan geven.
  - o Op de stelling dat een numerus fixus op een anderstalig traject leidt tot een kwaliteitsverschil wordt geantwoord dat die zorg niet wordt gedeeld. Een numerus fixus is bedoeld als een tijdelijk instrument om een capaciteitsprobleem te ondervangen. Bovendien mag worden verondersteld dat de kwaliteit tussen een anderstalig traject en de rest van de opleiding niet uiteenlopen, omdat de eindtermen en de studielast van het traject gelijk zijn aan die van de opleiding.
  - o Het wetsvoorstel regelt dat aan de toestemming voor een capaciteitsfixus voorschriften kunnen worden verbonden, en in de toelichting bij het voorstel staat dat bijvoorbeeld kan worden voorgeschreven dat een instelling zich moet inspannen de capaciteit te vergroten. Naar aanleiding van kritiek hierop van de SGP en omdat een dergelijk voorschrift bij nader inzien teveel ingrijpt in de instellingsautonomie en inrichtingsvrijheid, is in de beantwoording opgenomen dat de regering een dergelijk voorschrift

niet zal opleggen, gezien de autonomie en vrijheid van inrichting van instellingen. Naar verwachting zal deze beantwoording positief landen in het veld (en de Kamer).

Datum
24 oktober 2019

- T.a.v. sturing op studentenstromen:
  - T.a.v. de vragen over talent en tekortsectoren wordt gerefereerd aan de huidige aantrekkingskracht van het Nederlandse hoger onderwijs en de strategie over kennisbeleid die momenteel wordt ontwikkeld. Ook wordt gewezen op de complexiteit van de arbeidsmarkt, en de met de nota van wijziging opgenomen mogelijkheid om binnen artikel 7.2 (taalbeleid) en artikel 5.6a (instemming NVAO) tekortsectoren aan te wijzen die niet onder de taalmaatregelen vallen.
  - T.a.v. het sturen op specifieke (nationaliteiten) studenten, wordt geantwoord dat alle internationale studenten economische baten opleveren voor Nederland, en dat onderscheid op nationaliteit bovendien juridisch niet realistisch is. Ook geeft u aan dat u de disbalans in EER-studentenstromen Europees zult agenderen.
- T.a.v. de uitwerking van taalmaatregelen:
  - T.a.v. vragen over het verschil tussen het noodzakelijkheids criterium en meerwaarde criterium wordt aangegeven dat de aanpassing van 'noodzaak' naar 'meerwaarde' een modernisering is van de wet, waarbij ruimte wordt gemaakt voor maatwerk. In vergelijking met de tijd waarin het noodzaakvereiste is geïntroduceerd, is de wereld meer geglobaliseerd. Wel dient een instelling bewuster taalbeleid te voeren er wordt toetsing en handhaving geregeld.
  - T.a.v. de vraag waarom de concretisering van de inspanningsverplichting van art. 1.3 WHW (bevorderen uitdrukkingsvaardigheid Nederlands) alleen voor NLstalige studenten gaat gelden is aangegeven dat in redelijkheid niet van anderstalige studenten verwacht kan worden dat zij op dezelfde manier aan hun Nederlandse taalvaardigheid werken. Wel kan taalvaardigheid ook voor hen voordelen opleveren (binding samenleving, kans op arbeidsmarkt en integratie). Het is aan instellingen om per specifieke opleiding zelf te bepalen wat van internationale studenten wordt verwacht.
- T.a.v. toetsing en handhaving:
  - Er zijn meerdere vragen gesteld over de uitvoering en handhaving van met name het huidige artikel 7.2 van de WHW. Gevraagd wordt of het wetsvoorstel dit verbetert, en wat in het wetsvoorstel met de kritiek van de inspectie is gedaan.
  - In de beantwoording wordt aangegeven dat naar aanleiding van de uitvoeringstoets het wetsvoorstel is aangepast. Zo dient een instelling die meer dan twee derde deel van de studielast in een andere taal verzorgt, instemming te vragen bij de NVAO, die (i.t.t. de inspectie) goed in staat is een inhoudelijke beoordeling van de meerwaarde te doen.
  - Tevens wordt erop gewezen dat met het wetsvoorstel concretere handvatten voor de inspectie geïntroduceerd (o.a. wanneer taalbeleid moet worden vastgesteld en waaraan dit taalbeleid in ieder geval dient te voldoen). endat het 'meerwaarde criterium' nader bij amvb wordt geconcretiseerd, met betrokkenheid van alle relevante partijen (NVAO, inspectie, CDHO).

BIJLAGE 2: Meerwaardecriterium: voorstel voor concretisering en gerelateerde dilemma's

Datum
24 oktober 2019

Hieronder wordt een voorstel gedaan voor de concretisering van het meerwaardecriterium. In de WTT wordt dit criterium toegespitst op opleidingen, en is het uitgangspunt de meerwaarde voor de student. Deze uitwerking kan gevolgen hebben en lokt dilemma's uit, die breder zijn dan alleen de meerwaarde voor de student. Denk aan bijvoorbeeld economische belangen. Deze dilemma's zijn in deze notitie meegenomen.

Aanleiding en proces tot nu toe

- In artikel 7.2 van de WTT is geregeld dat het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. Daarop zijn uitzonderingen mogelijk, als:
  1. het een opleiding met betrekking tot die taal betreft (bv opleiding Spaans);
  2. het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt;
  3. dit gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, meer dan het voeren van het Nederlands, in het belang is van de student met het oog op de door hem te verwerven kennis, inzicht of vaardigheden bij afronding van de opleiding ('eindtermen').
- Dit laatste criterium (3) wordt ook wel het 'meerwaardecriterium' genoemd. De meerwaarde moet betrekking hebben op de *aard, inrichting, of kwaliteit* van de opleiding; de meerwaarde moet er zijn voor de *student*; en met het oog op de *eindtermen* van de opleiding.
- In het wetsvoorstel is geregeld dat bij of krachtens amvb nader kan worden bepaald wat verstaan moet worden onder dit criterium. In de afgelopen weken hebben verschillende sessies plaatsgevonden over het uitwerken van dit meerwaardecriterium. Er is gesproken met de NVAO, inspectie, CDHO, koepels, NRTO, studentenorganisaties en ook intern binnen OCW met betrokkenen. Eind oktober/begin november zal nog een gesprek gevoerd worden met een aantal instellingen.

Voorstel voor concretisering

Voorstel is om te regelen dat aan cumulatieve criteria moet worden voldaan om te voldoen aan de 'meerwaarde' (aard, oriëntatie, (onderzoeks)werkveld, kwaliteit), zie de tabel hieronder. Er moet dan in ieder geval aan twee van deze criteria worden voldaan om de meerwaarde aan te tonen.

aard	= optelsom van <i>oriëntatie, kwaliteit en (onderzoeks) werkveld</i>		= Meerwaarde
oriëntatie	+ (onderzoeks)werkveld	+ evt <i>aanvullende argumentatie</i>	= Meerwaarde
kwaliteit	+ oriëntatie	+ evt <i>aanvullende criteria</i>	= Meerwaarde
kwaliteit	+ (onderzoeks)werkveld	+ evt <i>aanvullende criteria</i>	= Meerwaarde

Aard: de opleiding is internationaal georiënteerd, afgestudeerden gaan werken in een

internationaal (onderzoeks)werkveld en de kwaliteit van de opleiding is internationaal gericht (bepaalde docenten, onderzoekers, of onderwijsconcept). Bijv. lucht- en ruimtevaarttechniek.

Oriëntatie: de opleiding hoeft in zichzelf niet per se internationaal te zijn, maar het kan zo zijn dat een specifieke opleiding/onderdeel van de opleiding wel internationaal georiënteerd is, gelet op de eindtermen (bedrijfskunde is bijvoorbeeld niet in zichzelf internationaal, maar International Business Law heeft wel een internationale oriëntatie).

(Onderzoeks)werkveld: de opleiding is gericht op een internationaal werkveld. Ook kan dit het (internationale) onderzoekswerkveld betreffen.

Kwaliteit: dit kan meerdere aspecten inhouden, o.a. bijvoorbeeld dat een kwalitatief goede docentenstaf alleen uit het buitenland kan worden aangetrokken (structureel, niet enkel gastcolleges), of het onderwijsconcept is internationaal gericht.

Gerelateerde dilemma's

Met de uitwerking van artikel 7.2 langs de lijn zoals hierboven beschreven, is de meerwaarde 'zuiver' gericht op onderwijsaspecten en georiënteerd op de individuele student. Dit heeft een aantal gevolgen, die raken aan aspecten *buiten* het onderwijs voor de student. Wij voorzien met name een aantal dilemma's op macroniveau, of gerelateerd aan bredere economische belangen.

Economische belangen

- De voorgestelde criteria kunnen streng uitpakken. Verschillende opleidingen zullen – mits goed gemotiveerd – waarschijnlijk langs de criteria komen (lucht- en ruimtevaarttechniek, international business and management studies, international/European law, et cetera). Voor andere opleidingen kan het lastiger worden om aan de uitzonderingsgronden te voldoen (psychologie, Nederlands recht, geschiedenis), waardoor zij mogelijk niet (meer) in een andere taal verzorgd kunnen worden.
- Dat een aantal opleidingen niet meer in een andere taal kan worden verzorgd is een van de verwachte effecten van het wetsvoorstel. Tegelijkertijd kan dit voor specifieke gebieden ook nadelige (economische) effecten hebben, ook al is het in het belang van de student op opleidingsniveau.
  - *Tekortsectoren:* het kan voorkomen dat bepaalde techniekopleidingen niet zonder meer een meerwaarde kunnen aantonen. Dit zou kunnen betekenen dat deze opleidingen volledig of voor een deel in het Nederlands verzorgd moeten worden. Dit kan gevolgen hebben voor de instroom van internationale studenten binnen deze opleidingen. Dit kan ongewenste effecten hebben op deze tekortsectoren (techniek, zorg en welzijn).
  - *Krimpregio's en grensregio's:* bepaalde opleidingen aan instellingen in krimpregio's moeten wellicht overschakelen naar (deels) het Nederlands, met mogelijke effecten op de instroom van internationale studenten, en daarmee de totale studentenaantallen aan deze instellingen.

→ Bent u akkoord met het voorstel (zoals deze in bijgevoegde nota van wijziging is opgenomen) om een wettelijke grondslag te creëren om bij ministeriële regeling met het oog op specifieke regionale of economische omstandigheden of een tekort aan personeel op de arbeidsmarkt, groepen van opleidingen of sectoren te kunnen aanwijzen waarvoor de maatregelen uit artikel 7.2 en de vereiste

instemming van de NVAO niet van toepassing zijn?

NB: voor de maatregelen die bij amvb worden vastgesteld voor de verplichting voor onderwijsinstellingen om de uitdrukkingsvaardigheid voor Nederlandstalige studenten te bevorderen (artikel 1.3 WHW) bestaat een grondslag om (groepen van) opleidingen uit te zonderen gezien de aard of inrichting van de opleiding.

Doelmatigheid, stelselaanbod en werkveld

- Als het gaat om de arbeidsmarktbehoefte bekijkt de CDHO (bij nieuwe opleidingen) of de voorgestelde taalkeuze aansluit bij de arbeidsmarktbehoefte. De NVAO zal dit advies meenemen in haar beoordeling of de taalkeuze van de opleiding voldoende onderbouwd is bij de toets nieuwe opleiding (accreditatie). In het accreditatiekader is namelijk opgenomen dat, indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, de opleiding deze keuze motiveert. De 'meerwaardetoets' komt juridisch gezien naast de accreditatie te staan.
- De meerwaardecriteria zijn gericht op onderwijsinhoudelijke argumenten, dit is waar de NVAO in al haar toetsing op gericht is. Dit betekent dat de NVAO in haar toetsing, en dus ook bij deze criteria, niet let op de feitelijke situatie op de arbeidsmarkt (of er bijvoorbeeld arbeidsmarktvaart naar een bepaalde opleiding is), of naar doelmatigheidsaspecten (of er al meer van deze opleidingen bestaan). In de meerwaardecriteria wordt dus *niet* meegewogen of er arbeidsmarktbehoefte bestaat naar een bepaalde (internationaal georiënteerde) opleiding, of er al meerdere opleidingen met deze oriëntatie bestaan, of dat er op stelselniveau nog afdoende aanbod is van een specifieke opleiding in het Nederlands.
- Wij stellen voor om deze aspecten (t.a.v. de arbeidsmarktbehoefte en het stelselaanbod), buiten de huidige uitwerking van de meerwaardecriteria en de toetsing door de NVAO te houden, en dit in een later stadium nader te onderzoeken en uit te werken.
- Als we bijvoorbeeld de arbeidsmarktbehoefte toch zouden laten meewegen in het meerwaardecriterium, zien we verschillende nadelen. Dit past namelijk niet bij de rol en expertise van de NVAO. De CDHO kijkt momenteel bij nieuwe opleidingen of de taalkeuze aansluit bij de arbeidsmarktbehoefte. Dit is echter niet het geval bij bestaande opleidingen (die ook van Nederlandstalig naar anderstalig kunnen overschakelen). De taak van de CDHO zou dan uitgebreid moeten worden naar bestaande opleidingen. Het advies van de CDHO heeft momenteel nog geen formele juridische status en we zien dat de NVAO in de praktijk het advies van de CDHO nauwelijks in overweging neemt in het kader van de toets nieuwe opleiding.

→ Bent u akkoord met het voorstel om de aspecten rondom doelmatigheid, stelselaanbod en het werkveld niet in de uitwerking van het meerwaardecriterium mee te nemen, en in een later stadium te onderzoeken?

Overig

- Wij kunnen momenteel nog niet overzien of kunstopleidingen op basis van de voorgestelde uitwerking door het meerwaardecriterium komen. We stellen voor om in het vervolgtraject aandacht hiervoor te hebben en met kunstopleidingen hierover in gesprek te gaan.

BIJLAGE 3: Factsheet artikel 7.2 WHW: procedurele verplichtingen en gevolgen voor toezicht

Datum
24 oktober 2019

- In de WTT (artikel 7.2 van de WHW) is geregeld dat het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. Daarop zijn uitzonderingen mogelijk, als:
  - a. het een opleiding met betrekking tot die taal betreft (bv opleiding Spaans);
  - b. het onderwijs in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt;
  - c. dit gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, meer dan het voeren van het Nederlands, in het belang is van de student met het oog op de door hem te verwerven kennis, inzicht of vaardigheden bij afronding van de opleiding ('meerwaardecriterium').
- In onderstaand schema is weergegeven per situatie, wat de procedurele vereisten voor de instelling zijn. In de laatste kolom is waar relevant een notie opgenomen ten aanzien van het toezicht.

Situatie	Moet worden voldaan aan het meerwaardecriterium?	Procedurele vereisten ¹	Waar relevant notie m.b.t. toezicht inspectie
Het betreft een opleiding met betrekking tot de andere taal (a-grond)	Nee	Geen	
Het betreft onderwijs dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt (b-grond)	Nee	Geen	
Indien andere taal niet wordt gevoerd op basis van a-grond of b-grond: de propedeutische fase of afstudeerfase wordt in een andere taal verzorgd (c-grond -> meerwaardecriterium)	Ja	Er moet taalbeleid worden vastgesteld door het instellingsbestuur; afhankelijk van de grootte van het aandeel anderstalig onderwijs van de totale studielast moet ook instemming worden gevraagd aan het accreditatieorgaan	
Indien andere taal niet wordt gevoerd op basis van a-grond of b-grond: 0 tot 1/3 van de totale studielast is in een andere taal dan het Nederlands: 'Nederlandstalige opleiding' (c-grond -> meerwaardecriterium)	Ja	Geen	<i>Op de toetsing van de inhoudelijke gronden kan geen toezicht worden gehouden door de inspectie (de NVAO heeft hier geen rol) en is derhalve lastig handhaafbaar. Dit is echter uitlegbaar omdat de opleiding grotendeels in het Nederlands wordt verzorgd</i>
Indien andere taal niet wordt gevoerd op basis van a-grond of b-grond: 1/3 tot 2/3	Ja	Er moet taalbeleid worden vastgesteld door	<i>Op de toetsing van de inhoudelijke gronden kan geen toezicht worden</i>

¹ Ongeacht welke van de hier genoemde situaties aan de orde is dient in de OER de onderwijstaal (of onderwijstalen) te worden opgenomen. De opleidingscommissie heeft instemmingsrecht op de OER ten aanzien van de onderwijstaal van de opleiding en de taal waarin de examens worden afgenomen.

Datum

24 oktober 2019

van de totale studielast is in een andere taal dan het Nederlands: 'meertalige opleiding' (c-grond -> meerwaardecriterium)		het instellingsbestuur	gehouden door de inspectie (de NVAO heeft hier geen rol) en is derhalve lastig handhaafbaar. Dit is echter uitlegbaar omdat de opleiding meertalig is.
Indien andere taal niet wordt gevoerd op basis van a-grond of b-grond: 2/3 of meer van de totale studielast is in een andere taal dan het Nederlands: 'anderstalige opleiding' (c-grond -> meerwaardecriterium)	Ja	Er moet taalbeleid worden vastgesteld door het instellingsbestuur, en instemming moet worden gevraagd aan het accreditatieorgaan.	Voor wat betreft de toetsing van de inhoudelijke gronden kan de inspectie uitgaan van het oordeel van de NVAO.

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

nota

Nota n.a.v. nader verslag + tweede Nota van wijziging
WTT

Aanleiding

Het Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid is momenteel aanhangig bij de Tweede Kamer. Op 7 november jl. is in de OCW-commissie de nota naar aanleiding van het verslag behandeld alsmede een nota van wijziging (zie nota #17674207). De Kamer is akkoord gegaan met plenaire behandeling van het voorstel op 11 december aanstaande.

Op 26 november jl. heeft de Kamercommissie nadere vragen gesteld, die vóór behandeling van het wetsvoorstel beantwoord dienen te zijn. Daarnaast zijn na indiening van de eerste nota van wijziging enkele omissies in het wetsvoorstel geconstateerd die worden gerepareerd met een tweede, technische nota van wijziging.

Met deze nota wordt uw akkoord gevraagd op de nota naar aanleiding van het nader verslag en op de tweede nota van wijziging. Het voorbereidingsdossier voor de Kamerbehandeling wordt separaat aan u aangeboden.

Besluiten door ondertekening

Indien u akkoord bent, graag ondertekening van bijgevoegde:

1. nota naar aanleiding van het nader verslag;
2. toelichting bij de nota van wijziging; en
3. aanbiedingsbrief aan de voorzitter van de TK.

Kernpunten Nota n.a.v. nader verslag

Zo'n 30 Kamervragen zijn gesteld door de fracties van: VVD, CDA, GroenLinks, en SGP.

- o **VVD:** De VVD heeft veel vragen rondom mogelijke sturingsinstrumenten voor zowel EER- studenten als niet-EER-studenten. Zij vragen naar een overzicht van hoe hier in andere Europese landen mee wordt omgegaan en vragen zich af waarom opleidingen niet nu al de mogelijkheid krijgen niet-EER-studenten te kunnen weren. De leden geven aan dat zij de opvatting van de regering hierover betwijfelen en achten deze discussie van belang voor de appreciatie van het totale voorliggende wetsvoorstel.
- o In de beantwoording is aangegeven dat voor het mogelijk maken van een structurele cap op niet-EER-studenten een grondige analyse is vereist van de uitwerking, die mogelijk fundamentele wijziging van de WHW vereist. Nut en noodzaak voor een analyse en wetswijziging ontbreekt: de meeste instellingen ervaren niet specifiek de instroom van niet-EER-studenten als problematisch. Daarbij geven we wel aan dat – zoals in de Kabinetsreactie op het IBO door u is aangekondigd – wij de mogelijkheid van een tijdelijke noodremcap voor niet-EER-studenten juridisch en beleidsmatig aan het onderzoeken zijn.
- o **CDA:** Het CDA heeft een vraag over de arbeidsmarktfixus gesteld, en hoe de regering rekening houdt met regionale arbeidsmarktverschillen in het kader van de macrodoelmatigheid. Ook vraagt het CDA naar welke uitzonderingsmogelijkheden

Wetgeving en Juridische
Zaken

Van

5.1.2.e

Datum

02 december 2019

Referentie

17812155

Bijlagen

- nota nav nader verslag (17811570)
- tweede nota van wijziging (17817766)
- aanbiedingsbrief vz TK (17817367)
- nader verslag TK (17817769)

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's

3

op 1.3 (inspanningsverplichting uitdrukkingsvaardigheid NLs) en 7.2 (eisen anderstalig onderwijs: taalbeleid en instemming NVAO) de regering in gedachten heeft. Tenslotte vraagt het CDA naar de mogelijkheid om te kunnen differentiëren tussen NLse en andere EER-studenten, waarbij zij het onderscheid in studiefinanciering aanhaalt.

- o In de beantwoording is aangegeven dat een arbeidsmarktfixus een landelijk instrument is, waarbij het kan dat er tussen regio's verschillen zijn. Instellingen kunnen hier bij hun gezamenlijke verzoek aandacht aan besteden. De uitzonderingsgronden zijn toegelicht. Evenals de toelichting op het onderscheid tussen NLse en andere EER-studenten dat we maken bij studiefinanciering. Voor wat betreft de toegang tot het onderwijs is het in beginsel niet toegestaan om te differentiëren tussen EER-studenten.
- o **GroenLinks:** GroenLinks vraagt naar het mogelijke risico op kwaliteitsverschil tussen een anderstalig traject (waar separaat een capaciteitsfixus voor aangevraagd mag worden) en een Nederlandstalig traject, wanneer op het anderstalige traject wel een fixus geldt en op het Nederlandstalige traject niet.
- o In de beantwoording is aangegeven dat u deze zorg niet deelt, omdat we de instelling ervoor moet zorgen dat de opleiding in zijn geheel op niveau is. Mocht dit niet het geval zijn, dan komt dit bij de (her)accreditatie aan de orde, of eerder, mochten signalen hier aanleiding toegeven. Verder wordt aangegeven dat uit het onderzoek van de inspectie blijkt dat opleidingen met een numerus fixus het risico van ongewenste zelfselectie onder bepaalde groepen studenten met zich meebrengt. En dat we dit een risico voor de toegankelijkheid vinden. Hier zal mede n.a.v. de motie Van den Hul onderzoek naar gedaan worden door de inspectie. Uitkomsten verwachten we in 2020.
- o **SGP:** De SGP vraagt op welk uitgangspunt de regering baseert dat instellingen een plicht zouden (moeten) hebben om niet-EER-studenten ook een kans te geven een opleiding te volgen. En of het mogelijk is dat instellingen een structureel plafond (*cap*) kunnen hanteren voor bepaalde opleidingen.
- o In de beantwoording is aangegeven dat op grond van de WHW bekostigde hogeronderwijsinstellingen in beginsel toegang verlenen aan iedereen die rechtmatig in Nederland verblijft en die de vereiste vooropleiding bezit. Het is onderdeel van ons stelsel dat dit recht op toegang zowel voor EER-studenten als voor niet-EER-studenten geldt. Bijzondere ho-instellingen hebben de mogelijkheid de eigen aard van de instelling te beschermen, maar deze wordt begrensd door het verbod op discriminatie op grond van onder meer nationaliteit. Een structureel plafond is (m.u.v. de capaciteitsfixus en de arbeidsmarktfixus) niet mogelijk.

Toelichting Nota van wijziging

Met het wetsvoorstel krijgt de NVAO de mogelijkheid om een verleende instemming voor het verzorgen van een opleiding in een andere taal in te trekken, indien er geen sprake meer is van meerwaarde voor de student om twee derde deel van de opleiding of meer in een andere taal dan het Nederlands te verzorgen. De NVAO kan tot deze conclusie komen indien naar haar oordeel blijkt dat niet langer kan worden uitgegaan van de eerder beoordeelde onderbouwing van de instelling.

In het wetsvoorstel was abusievelijk nog niet geregeld dat de NVAO, alvorens tot een intrekking wordt overgegaan, een onderzoek instelt en daartoe een panel van deskundigen instelt. Voor de tussentijdse intrekking van een accreditatie is dit wel in de huidige wet geregeld. Met de nota van wijziging wordt dit eveneens geregeld voor de intrekking van instemming met een anderstalige opleiding. Tevens worden enkele redactionele verbeteringen aangebracht in het wetsvoorstel.

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
5.1.2.e

Datum
11 februari 2020

Referentie
20933276

Bijlagen
- Brief van voorzitter EK-
commissie d.d. 7 februari 2020
- Brief aan voorzitter EK-
commissie
- Geconsolideerde wettekst

Kopie voor
5.1.2.e

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's
1

nota

Geconsolideerde versie WTT op verzoek Eerste Kamer

Aanleiding

Momenteel ligt het Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (WTT) voor bij de Eerste Kamer. Op 7 februari jl. is een brief ontvangen van de voorzitter van de vaste Kamercommissie, waarin wordt aangekondigd dat de voorbereiding van de behandeling wordt aangehouden omdat de commissie aanleiding ziet voor het vragen van voorlichting aan de Raad van State over het wetsvoorstel. Tevens verzoekt de voorzitter om een geconsolideerde versie van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, zoals deze zou luiden na aanvaarding van het wetsvoorstel. In verband daarmee is een geconsolideerde wettekst en een brief aan de commissievoorzitter voorbereid.

Besluiten door ondertekening

Gelieve te ondertekenen:

- de brief aan de commissievoorzitter waarmee u de geconsolideerde wettekst aan de commissie aanbiedt.

Toelichting

Een verzoek aan de Raad van State tot voorlichting van de Eerste Kamer wordt momenteel door de vaste commissie voor OCW voorbereid; daarover zal in een plenaire vergadering van de Eerste Kamer worden besloten. De reikwijdte van het verzoek is nog onbekend, ook is onbekend welke termijn de Raad van State zal nemen voor de voorlichting. Zodra hierover meer bekend is kan dit implicaties hebben voor de voortgang van de uitwerking van de lagere regelgeving (amvb's) en toezeggingen die daarover – bij aangenomen motie - aan de Tweede Kamer zijn gedaan. U zult in dat geval daarover worden geïnformeerd.

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
5.1.2.e

Datum
23 juni 2020

Referentie

Bijlagen
2

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's
2

nota

Brief aan Eerste Kamer over voorlichting Raad van State
Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid

Aanleiding

Bij brief van 3 maart jl. heeft de voorzitter van de Eerste Kamer de Afdeling advisering van de Raad van State gevraagd haar voorlichting te geven over artikel 7.53a van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) zoals opgenomen in het Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (WTT).

Aanleiding voor het verzoek is dat artikel 7.53a door amendering twee wijzigingen heeft ondergaan. Het in het oorspronkelijke voorgestelde artikel 7.53a opgenomen vereiste van ministeriële toestemming vooraf voor het voeren van een capaciteitsnorm (een *numerus fixus*) is gewijzigd in ministerieel toezicht achteraf. Daarnaast is bepaald dat binnen een capaciteitsnorm nog aanvullend een maximum vastgesteld kan worden aan het aantal niet-EER-studenten.

De Afdeling heeft haar voorlichting bij brief van 28 mei jl. uitgebracht. De voorzitter van de commissie voor OCW van de Eerste Kamer heeft u bij brief van 3 juni jl. verzocht om uw reactie op de voorlichting, bij voorkeur binnen vier weken. Met bijgevoegde brief geeft u deze reactie.

Besluiten door ondertekening

Indien u akkoord bent met de brief en de voorgestelde route (zie het beslispunt aan het eind van deze nota) verzoek ik u de bijgevoegde brief aan de Eerste Kamer te ondertekenen.

Kernpunten voorlichting Raad van State

1. De uitwerking van het toestemmingsvereiste bevat een aantal wetstechnische onvolkomenheden. Daardoor zijn de wettekst en de toelichtende tekst minder duidelijk. De Afdeling beveelt aan deze onvolkomenheden weg te nemen.
2. Het instrument van de ministeriële toestemming ten aanzien van het instellen van een capaciteitsnorm zal volgens de Afdeling vermoedelijk geen effectieve bijdrage kunnen leveren aan het behoud van de toegankelijkheid van het hoger onderwijs.
3. De mogelijkheid om voor een opleiding een maximum te stellen aan het aantal niet-EER-studenten wanneer de onderwijscapaciteit vanwege de toestroom van deze studenten ontoereikend wordt, is verenigbaar met Europees en internationaal recht.

Kernpunten brief aan Eerste Kamer

Datum
23 juni 2020

1. U geeft aan op welke wijze naar uw mening de door de Afdeling geconstateerde wetstechnische onvolkomenheden hersteld moeten worden. U geeft verder aan dat de wetstechnische onvolkomenheden zullen worden hersteld met een wetsvoorstel dat medio augustus 2020 bij de Tweede Kamer zal worden ingediend. De numerus fixus bepaling van de WTT en de wetstechnische aanpassingen zullen tegelijkertijd in werking treden.
2. U reageert op de bevindingen van de Afdeling in het kader van de door haar uitgevoerde beleidsanalytische toets. U geeft onder andere aan het ontbreken van externe verantwoording over de gevoerde numerus fixus risicovol te vinden, omdat het instrument een beperking legt op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs en daarmee de keuzevrijheid van de student. U wijst er verder op dat ministerieel toezicht informatie kan geven over de motivatie van instellingen voor het vaststellen van een fixus en dat dit toezicht tot meer weloverwogen beslissingen zal leiden. U geeft tot slot aan dat de regering ervan uit gaat dat ministerieel toezicht een bijdrage kan leveren aan het verder terugdringen van het aantal opleidingen met een fixus en daarmee de toegankelijk van het hoger onderwijs kan verbeteren.
3. U geeft aan dat u de opvatting van de Afdeling dat de mogelijkheid het aantal niet-EER studenten te begrenzen verenigbaar is met het Europees en internationaal recht, onderschrijft.

Novelle of nader rapport Variawet hoger onderwijs

Een verbetering van een wetsvoorstel dat bij de Eerste Kamer ligt vindt normaalgesproken plaats door middel van een zogenoemde novelle. Omdat een novelle zelf ook een wetsvoorstel is, volgt deze de gebruikelijke procedure (ministerraad, Raad van State, Tweede Kamer). De Eerste Kamer wacht op verzoek van de regering met de behandeling van het wetsvoorstel (in dit geval de WTT) tot de novelle zelf ook bij de Eerste Kamer ligt.

Als het louter technische verbeteringen betreft kan er ook voor worden gekozen deze mee te nemen met een lopend wetstraject. In dit geval zou de Variawet hoger onderwijs, die medio augustus bij de Tweede Kamer wordt ingediend, hiervoor gebruikt kunnen worden. De onvolkomenheden kunnen met het nader rapport worden hersteld. Het voordeel van deze route is dat de Eerste Kamer niet langer hoeft te wachten met de behandeling van de WTT.

In dit geval laat de geamendeerde tekst van artikel 7.53a, zoals de Afdeling aangeeft, weliswaar ruimte voor interpretatie, maar uit de doelstellingen van de amendementen die tot de tekst van artikel 7.53a hebben geleid, kan worden afgeleid wat de Tweede Kamer met de amendementen heeft beoogd. Gelet hierop, en gelet ook op de verdere vertraging die hiermee kan worden voorkomen, wordt voorgesteld de onvolkomenheden te herstellen met de Variawet en niet de langere en meer tijdrovende route van de novelle te kiezen.

Overigens kan de Eerste Kamer er alsnog voor kiezen met de behandeling van de WTT te wachten tot de Variawet bij haar is ingediend, zodat zij de bepaling over de numerus fixus integraal kan bezien. Dit zal leiden tot een beperkte vertraging.

- Beslispunt: Bent u akkoord met het meenemen van de wetstechnische verbeteringen via de route van de Variawet?

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

5.12 e

Datum

04 juli 2019

Referentie

Bijlagen

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's

4

nota

wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (WTT)- aanvullende
maatregelen

Aanleiding

N.a.v. het IBO internationalisering wordt in de WTT een aantal aanvullende
maatregelen meegenomen. In deze nota lichten we deze punten toe. Eenheid van kabinetsbeleid

Wij vragen uw akkoord op de ingezette lijn, inclusief de genoemde extra
maatregelen.

Kernpunten

- Eenheid van kabinetsbeleid
- Daarnaast wordt met de rol van de NVAO ingezet op een inhoudelijke
beoordeling van de taalkeuze. Taal is op dit moment al een onderdeel van
accreditatie. Nieuw is dat de motivatie voor omschakeling naar
anderstaligheid een apart besluit wordt; de NVAO moet aan de voorkant
instemming geven.

Advies

- Onze inschatting is dat de in het verdiepingsoverleg gekozen wijzigingen
(Nederlandse uitdrukingsvaardigheid voor alle studenten plus
concretiseren norm met sector en onderzoek via convenant) het maximaal
haalbare zijn. Zowel gezien het draagvlak in de sector, als mogelijk ook

het draagvlak van andere politieke partijen. Ons advies is dan ook om vast te houden aan de huidige ingezette lijn.

- Mocht u n.a.v. het coalitieoverleg toch een strengere lijn willen varen, dan adviseren wij u het taalbeleid uit de WTT te halen en meer tijd te nemen voor het gesprek en het kunnen onderzoeken van gedegen – onderbouwde - additionele maatregelen. In de huidige planning van de WTT zien wij geen ruimte om de ingezette lijn nog verder uit te breiden

Eenheid van kabinetsbeleid

Besluit

Gaat u akkoord met het voorzetten van de huidige ingezette lijn en onderstaande voorgestelde extra maatregelen?

Ingezette lijn

Taalmaatregelen die al onderdeel zijn van de WTT:

- Maatregelen zijn gericht op het voeren van bewust taalbeleid, en het doel van deze maatregelen is niet primair om het aantal anderstalige opleidingen te verhogen of te verlagen.
- Kern is ervoor te zorgen dat instellingen een weloverwogen keuze maken, met ruimte voor maatwerk.
- I.p.v. de gedragscode krijgt de instelling een verplichting om instellingsbreedbeleid vast te stellen m.b.t. i) de procedure waarmee, en de inhoudelijke gronden waarop, wordt overgegaan tot een andere taal; en ii) de wijze hoe de instelling zich inspant om de kwaliteit van de opleiding en de toegankelijkheid van de opleiding voor NLstalige studenten te waarborgen (inspanningsverplichting). Dit om ervoor te zorgen dat taalbeleid een doorlopend onderwerp van aandacht is. Dit is een specifiekere opdracht voor de instelling dan de huidige gedragscode.
- Daarnaast wordt ingezet op handhaving, waarbij de rollen van de inspectie en de NVAO 'rond' lopen. Dit betekent een wettelijke aanpassing van de rol van de NVAO, waarbij de NVAO een inhoudelijke meerwaardetoets checkt.
- Motivatie taal blijft een onderdeel van de reguliere accreditatie. Daarnaast wordt op basis van de beoordeling motivatie taal door de NVAO een apart besluit, met als rechtsgevolg dat een opleiding het onderwijs wel of niet in de andere taal mag verzorgen. De beoordeling door de NVAO vindt vooraf plaats. Dit is een beperking van de autonomie van een instelling en is dus strenger dan het huidige beleid.
- Wanneer een opleiding tussentijds (tussen twee accreditatiemomenten in) de taal wijzigt naar een andere taal, dan kan de beoordeling door de NVAO tussentijds plaatsvinden.

Extra maatregelen op basis van het IBO internationalisering

Welke maatregelen worden toegevoegd in de WTT?

Bevordering Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid voor alle studenten

- Het stimuleren van de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid voor alle (was alleen Nederlandstalige) studenten in het hoger onderwijs wordt

onderdeel van de WTT. Hiertoe wordt artikel 1.3 aangepast. In de WTT wordt een grondslag opgenomen om bij AMvB voorschriften te kunnen stellen hoe de instelling deze plicht moet invullen. Tegelijkertijd wordt een convenant met de sector opgesteld, waarin samen het gesprek wordt gevoerd om de norm te concretiseren. Gedacht wordt aan bijvoorbeeld een minimum ECTS van Nederlandse vakken in elke opleiding, of dat elke student aan het einde van de opleiding een bepaald niveau Nederlands heeft. Dit biedt ruimte aan de sector om zelf verantwoordelijkheid te nemen en met andere ideeën te komen. En tegelijkertijd biedt dit ruimte aan OCW om onderzoek te starten naar welke maatregelen het meest effectief zijn als het gaat om stimuleren van de Nederlandse taalvaardigheid. Over twee jaar zouden dan de voorschriften onderbouwd kunnen worden vastgesteld.

Besluit

Staat minister nog achter eerder voorgestelde lijn t.a.v. artikel 1.3?

Nieuwe maximum instellingscollegegeld EER-studenten = nieuwe minimum instellingscollegegeld niet-EER studenten

- Het IBO heeft geadviseerd te regelen dat aan niet-EER-studenten minimaal een "kostendekkend" tarief aan instellingscollegegeld wordt gerekend.
- Indien kostendekkend tarief als de integrale kostprijs wordt uitgelegd (geen publiek geld naar niet-EER-studenten), rijst de vraag of onderwijs aan niet-EER-studenten een marktactiviteit is (met de nodige gevolgen voor instellingen, zoals gescheiden boekhouding, alles doorberekenen in het tarief, toename van administratieve lasten). Dat zou een breuk zijn met de onderbouwing in de WTT.
- Voorgesteld wordt de lijn van de huidige MvT bij de WTT te handhaven: onderwijs aan niet-EER-studenten is wel onderdeel van de publieke taak, maar er bestaan gradaties in verantwoordelijkheid waardoor de overheid de toegankelijkheid voor EER-studenten meer aan zich trekt dan die voor niet-EER-studenten. Er wordt dan aangesloten bij wat in het kader van het maximum voor EER-studenten als "kostendekkend" wordt beschouwd: het studentgebonden deel van de bekostiging (alleen onderwijsdeel voor hogescholen, ook onderzoeksdeel voor universiteiten), en het volledig wettelijk collegegeld, maar niet de vaste voet in de bekostiging, omdat die niet gekoppeld is aan studentenaantallen.

Besluit

Gaat u akkoord met voorgestelde uitleg van kostendekkend tarief?

'Omkeerregeling' mbo voor referentieniveau taal

- Deze maatregel volgt uit de visiebrief internationalisering in evenwicht. Met deze maatregel wordt geregeld dat buitenlandse studenten een mbo-diploma kunnen behalen met een lager niveau voor het onderdeel Nederlandse taal, zolang ze aantonen voor een andere taal een hoger

Datum

referentieniveau te behalen dan normaliter vereist. Zo blijft de diplomawaardering voor deze studenten op peil.

- Gezien de internationalisering in de mbo en de ho sector van elkaar verschillen, zien wij geen risico in het enerzijds invoeren van deze omkeerregeling in het mbo en anderzijds het meer stimuleren van NLse uitdrukkingsvaardigheid in het ho. In het ho wordt eigenlijk meer de mbo-lijn ingezet, waarbij nog steeds geldt dat elke student – dus ook de buitenlandse studenten – een bepaald eindniveau Nederlands moeten behalen.

Besluit

- Gaat u akkoord met het meenemen van de omkeerregeling in de WTT?

TER BESLUITVORMING

Aan: M.OCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

5.12 e

Datum

13 november 2018

Referentie

1420836

Bijlagen

Kopie voor

MBO

WJZ

Reeds afgestemd met

5.12 e

Aantal pagina's

6

nota

Wetstraject internationalisering

Aanleiding

We zijn druk bezig met het wetstraject i.h.k.v. de visiebrief 'Internationalisering in evenwicht'. Graag leggen we u een aantal beslispunten voor die belangrijk zijn bij de vormgeving van het wetsvoorstel. Daarbij stellen we ook voor om een aantal punten rond de numerus fixus (NF) in dit wetstraject uit te werken, die komen uit de Beleidsbrief toegankelijkheid en kansengelijkheid in het hoger onderwijs.

Tijdspad

Fase	Periode
Startnota afgerond	medio november 2018
Ontwerpen	begin december 2018
Consultatie en toetsing	december 2018 – januari 2019
Voorportaal, onderraad en MR	februari 2019
Raad van State	februari – mei 2019
Tweede Kamer	mei – oktober 2019
Eerste Kamer	oktober 2019 – eind januari/begin februari 2020
Inwerkingtreding	1 maart 2020

Kernpunten

1. Bewust taalbeleid

Om te kunnen waarborgen dat de keuzes die instellingen maken t.a.v. taalkeuze leiden tot een wenselijk beeld, waarbij kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid niet in het gedrang komen, is in de visiebrief een aantal maatregelen die wetswijziging behoeven aangekondigd.

(citaat uit de visiebrief internationalisering)

>> *Ik zal het wetsartikel dat ziet op taalkeuze in de WHW, artikel 7.2., moderniseren...Voor het mbo voer ik een soortgelijke modernisering door in de wet (artikel 7.1.1. van de WEB).*

>> *Het herziene artikel moet instellingen ertoe verplichten op opleidingsniveau een goede afweging te maken...en de medezeggenschap moet worden betrokken bij de taalkeuze van een opleiding.*

>> *.... Of, en op welke manier, ik de taalkeuze van opleidingen in het hoger onderwijs centraal kan registreren.*

Uitwerking:

Het gemoderniseerde taalbeleid bestaat uit verschillende onderdelen:

1) *modernisering 7.2 WHW en art. 7.1.1 WEB*: aanpassen, waarbij 'Nederlands, tenzij' het uitgangspunt blijft, maar er meer ruimte komt voor maatwerk als het gaat om anderstaligheid. Niet langer hoeft er een noodzaak te zijn om te kiezen voor anderstaligheid, zolang er wel sprake is van meerwaarde voor anderstaligheid in het specifieke geval. De criteria op grond waarvan een instelling ertoe kan overgaan onderwijs aan te bieden in een andere taal dan het Nederlands, worden geactualiseerd.

Om in de wet tot uitdrukking te brengen dat ondanks de verruimde mogelijkheden tot anderstaligheid, de taalkeuze zeer zorgvuldig dient te worden gemaakt, wordt nog overwogen een zorgplicht voor het instellingsbestuur op te nemen in het ho. Het invoeren van een zorgplicht zou de inspectie meer handhavingsmogelijkheden geven.

U wordt nog nader geïnformeerd over deze uitwerking.

2) *rol medezeggenschap bij taalkeuze*: de keuze om (een deel van) de opleiding in een andere taal te verzorgen, dient op het niveau van de opleiding te worden genomen, omdat daar de juiste afweging gemaakt kan worden. Om te zorgen voor duidelijkheid voor studenten, wordt voor zowel het mbo als het ho de verplichting geïntroduceerd dat in de OER moet worden opgenomen in welke taal het onderwijs wordt verzorgd. Daarnaast wordt t.a.v. de OER voor het hoger onderwijs een instemmingsrecht toegekend aan de opleidingscommissie, het medezeggenschapsorgaan dat het meest dicht op het onderwijs zit. Naast het creëren van duidelijkheid, wordt dit ook gedaan om de interne checks en balances te expliciteren.

3) *Centraal registreren van taalkeuze t.b.v. het verkrijgen van beter inzicht*: momenteel wordt in een breder traject ('Doorontwikkelen BRON') nagedacht over de vernieuwing van de onderwijsregisters van DUO, het bekostigingsproces en de gegevensuitwisseling tussen onderwijsinstellingen en DUO. Hierover wordt ook met de VH en VSNU gesproken. Ons advies is het centraal registreren van de onderwijstaal mee te laten lopen in dit bredere traject waarbij het streven is dit bredere traject in werking te laten treden in 2020/2021.

NB: Naast deze wettelijke wijzigingen zijn ook andere maatregelen getroffen op het terrein van taalbeleid. Zo adviseert de CDHO sinds enkele maanden over de taalkeuze voor nieuwe opleidingen i.r.t. de arbeidsmarkt. Daarnaast zullen opleidingen vanaf februari 2019 tijdens de accreditatie ook hun taalkeuze (voor een andere taal dan het Nederlands) moeten toelichten.

→ **Bent u akkoord met deze uitwerkingen t.a.v. bewust taalbeleid?**

2. Toegankelijkheid en capaciteitsbeperking

Nederlandse onderwijsinstellingen moeten in eerste plaats toegankelijk zijn voor Nederlandse studenten. Daar waar internationalisering op gespannen voet kan komen te staan met deze toegankelijkheid heeft u aangegeven dat instellingen al het mogelijke moeten doen om verdringing te voorkomen. Maatregelen om instellingen hierin optimaal te faciliteren zijn opgenomen in de visiebrief.

Daarnaast is onlangs in de beleidsbrief toegankelijkheid en kansengelijkheid in het hoger onderwijs de wetwijziging aangekondigd, die volgt op de Regeerakkoordmaatregel t.a.v. adequate onderbouwing voor het instellen van een NF, en de mogelijkheid voor u om dit besluit te blokkeren.

Het zo beperkt mogelijk houden van het aantal numerus fixi willen we bereiken door te toetsen of het instellen van een NF adequaat is onderbouwd. De aanvraagprocedure en –criteria worden hieronder onder kopje 'Procedure numerus fixus' beschreven.

(citaat uit de visiebrief internationalisering)

>> ii) de mogelijkheid om een capaciteitsbeperking alleen op een Engelstalige track te zetten, zodat de toegankelijkheid van Nederlandstalige track geborgd blijft; en iii) de mogelijkheid om, waar dat noodzakelijk is, voor specifieke opleidingen met een grote toestroom in de selectie en toelating onderscheid te kunnen maken tussen EER- en niet-EER studenten (zgn. voorrangmaatregel).

Uitwerking:

Numerus fixus enkel op anderstalige track(s)

Om de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te waarborgen t.a.v. Nederlandstalige tracks die ook een anderstalige equivalent kennen, is het voorstel om enkel op een anderstalige track (zijnde een equivalent van de Nederlandstalige track) een NF te voeren. Op deze wijze kan een Nederlandse student die niet door de selectie heen is gekomen voor de anderstalige track, altijd instromen in de gelijkwaardige Nederlandse track.

Procedure numerus fixus:

- Een instelling dient voor 1 juni een aanvraag in voor het voeren van een NF voor het opvolgend jaar¹ voor ofwel één of meerdere opleidingen ofwel één of meerdere op een anderstalige tracks. De instelling bepaalt zelf welke aanvraag zij indient; 1) een aanvraag voor een fixus op opleidingsniveau of 2) een aanvraag voor een fixus op trackniveau in het geval op opleidingsniveau geen capaciteitsprobleem is:
- Materieel wordt getoetst – a.d.h.v. cijfers van de instelling – of er een capaciteitsprobleem is op de opleiding(en) dan wel track(s) waar de aanvraag op is toegespitst. Indien de instelling heeft aangegeven dat het capaciteitsprobleem zich niet op de hele opleiding voordoet, maar alleen

---

¹ Vb.: instelling dient voor 1 juni 2021 een aanvraag in voor het voeren van een NF, dan kan de instelling deze fixus – mits goedgekeurd – voeren vanaf het collegejaar 2022/2023.

op de anderstalige track(s) wordt deze toets verricht op die desbetreffende anderstalige track(s).

- De instelling onderbouwt of er voldoende inspanningen zijn verricht om het instellen van een NF te voorkomen of om de onderwijscapaciteit te maximaliseren.
- De instelling geeft daarbij aan of de samenwerking is opgezocht met andere onderwijsinstellingen en het werkveld.
- Voor opleidingen in sectoren waarin tekorten zijn op de arbeidsmarkt moet de instelling aangeven welke stappen zij gaat nemen om ervoor te zorgen dat de onderwijscapaciteit het komende jaar wordt uitgebreid, waardoor de NF het opvolgende jaar naar boven kan worden bijgesteld of niet langer nodig is.
- Als er een capaciteitsprobleem is op opleidingsniveau kan de instelling het recht verkrijgen om op opleidingsniveau een NF te voeren. Dat de instelling die mogelijkheid heeft, betekent niet noodzakelijkerwijs dat het nodig is de NF op alle tracks te voeren. De instelling kan hier zelf een afweging in maken als het gaat om anderstalige tracks, en ervoor kiezen om geen NF te voeren op de Nederlandstalige track, maar alleen op de anderstalige track. Wel geldt dat voor het voeren van een NF op een anderstalige track er een Nederlandse track zonder fixus naast moet bestaan indien verdringing van Nederlandstalige studenten optreedt in de anderstalige track met NF.
- De minister van OCW wint advies in bij een organisatie (wordt nog verkend) over de ingediende aanvraag en besluit over het toekennen van een fixus.

Overgangssituatie collegejaar 2020-2021

Het voorstel is om te voorzien in een overgangperiode voor na de inwerkingtreding van de wet en vooruitlopend op de invoering van de blokkeringsmogelijkheid, waarbinnen het al wel mogelijk wordt om de NF niet op een Nederlandstalige track te voeren. De inzet is om het wetstraject internationalisering, inclusief de maatregel rond blokkeringsbevoegdheid in maart 2020 in werking te laten treden. De achterliggende gedachte in het voorzien in een overgangperiode is dat hierdoor instellingen al in het collegejaar 2020-2021 gebruik kunnen maken van de maatregel t.a.v. het voeren van een NF op een anderstalige track.

→ **Bent u akkoord met deze uitwerkingen t.a.v. toegankelijkheid en capaciteitsbeperking?**

Master en tracks (niet meenemen in dit wetsvoorstel)

Het voornoemde richt zich op tracks in de bachelor. Ook masteropleidingen kennen tracks; voor de master is echter het voorstel om een capaciteitsbeperking op trackniveau **niet** in dit wetstraject te regelen. Voor de master zijn beleidsmatig de consequenties van een dergelijke maatregel op dit moment niet te overzien. Hiertoe wordt het gesprek gevoerd met instellingen. Dit betekent dus dat een mogelijke maatregel in de toekomst ingevoerd kan worden, middels een ander

traject. Daarnaast is het ook zo dat in de masterfase instellingen alle ruimte hebben om een capaciteitsbeperking te hanteren, zolang ze de selectieprocedure maar helder beschrijven in hun OER.

→ **Bent u akkoord met het niet meenemen van deze maatregel in dit wetstraject?**

Voorrangsmaatregel (niet meenemen in dit wetsvoorstel)

Voorgesteld wordt om de voorrangsmaatregel (optie iii) **niet** mee te nemen in het huidige wetstraject. De onderbouwing van onderscheid op nationaliteit is problematisch. Er is onduidelijkheid over het doel en de gewenste uitwerking van deze voorrangsmaatregel. Deze voorrangsmaatregel is ons inziens een laatste strohalm in het palet van maatregelen die pas in beeld komt als alle andere maatregelen niet werken. Te beginnen bij maatregelen die instellingen zelf al kunnen nemen (niet, minder of gericht werven; afstemming tussen instellingen m.b.t. anderstalig aanbod/instroom/doorverwijzen; capaciteitsvergroting; en meer aandacht voor bewuste taalkeuze en meer aandacht voor Nederlands in (deel) van anderstalige opleidingen²). Vanuit OCW worden de instellingen reeds gefaciliteerd middels bovengenoemde maatregel van de NF op een anderstalige track (optie ii). Kortom, er zijn nog fundamentele vragen bij de nut en noodzaak van de voorrangsmaatregel (optie iii). Uitwerken in dit wetstraject lijkt daarom prematuur. Daarom is ons voorstel om het gesprek hierover met de instellingen te voeren, en daarmee meer tijd te nemen voor deze voorrangsmaatregel.

→ **Bent u akkoord met het niet meenemen van deze maatregel in dit wetstraject?**

Meer plaatsingsbewijzen dan beschikbare capaciteit

Lege plekken bij numerusfixusopleidingen is een doorn in het oog voor instellingen (en ook voor de politiek). Voorgesteld wordt dat instellingen meer studenten kunnen inschrijven dan dat er capaciteit is, maar enkel onder de voorwaarde dat opleidingen alle studenten tot de opleiding toelaten die hun plaatsingsbewijs accepteren. Dat kan dus betekenen dat er meer studenten zijn dan op basis van de capaciteit mogelijk is. De instelling blijft verantwoordelijk voor de kwaliteitswaarborging van het onderwijs.

→ **Bent u akkoord met deze uitwerking?**

Instellingscollegegeld & eigen bijdrage kosten diplomawaardering/taaltoetsen ENG
(citaat uit de visiebrief internationalisering)

---

² Vb.: onlangs hebben o.a. de bestuurders van de UvA en de VU de noodklok geluid en wijzen naar OCW voor aanvullende maatregelen om studenten te kunnen weigeren en voor het aanpassen van de bekostigingssystematiek. Hier staat echter tegenover dat de UvA in 2017 besloten heeft een groot deel van de opleidingen binnen de faculteit Geesteswetenschappen volledig in het Engels te gaan aanbieden. Dit heeft direct geleid tot een extreme toename van het aantal (internationale) studenten aan deze opleidingen. De UU heeft de afgelopen jaren de instroom van internationale studenten stabiel weten te houden met huidige instrumenten.

>> *N.a.v. de aangenomen motie van lid Van Meenen en Westerveld³ zal een maximering van het instellingscollegegeld geregeld worden. Hierbij...rekening houdend met het feit dat de hoogte van het instellingscollegegeld een manier kan zijn om te sturen op het aantal niet-EER studenten dat zich inschrijft voor een opleiding. Daarnaast geeft de minister aan erop in te zetten dat instellingen een 'handling fee' aan buitenlandse studenten kunnen vragen.*

Uitwerking:

Instellingscollegegeld

De motie spitst zich toe op ontmoedigde tweede studiestudenten en is aanleiding om vanuit die optiek het instellingscollegegeld niet te maximeren voor alle categorieën studenten die op dit moment instellingscollegegeld betalen, maar niet-EER-studenten van de maximering uit te sluiten. Door de maximering alleen van toepassing te laten zijn op studenten van binnen de EER, wordt onderscheid naar nationaliteit gemaakt; nationaalrechtelijke en internationaalrechtelijke verplichtingen vereisen een goede onderbouwing voor een dergelijk onderscheid. Momenteel wordt de beleidsmatige en juridische onderbouwing voor het kunnen maken van dit onderscheid uitgedacht. De uitwerking gaat wel mee in dit wetstraject en bij de uitwerking gaan we uit van onderscheid van EER- en niet-EER-studenten.

→ Bent u akkoord met deze uitwerking?

Eigen bijdrage kosten diplomawaardering

Het voorstel is om een eigen bijdrage voor diplomawaardering te regelen voor studenten met een buitenlands diploma (EER en niet-EER). Uitgezonderd Benelux. De keuze voor het vragen van een eigen bijdrage is aan de instellingen (kanbepaling). We stellen een maximum van € 100. Hierbij is aangesloten bij het oordeel van voormalig minister Bussemaker, die aangaf dat € 100 een maximum zou moeten zijn. Nuffic heeft aangegeven dat het instellingen al gauw een uur per aanmelding kost om dieper te duiken in de waarde van specifieke vakken en wat het niveau nu exact is. Het verwachte effect van deze maatregel is dat studenten zich bewuster inschrijven voor een opleiding. Het kan zijn dat er minder studenten zich melden door deze eigen bijdrage, waardoor de totale kosten voor instellingen ook dalen. Om de toegankelijkheid te borgen is al in de wet geregeld dat het instellingsbestuur een voorziening treft tot financiële ondersteuning van degenen voor wie de bijdrage een onoverkomelijke belemmering voor inschrijving vormt.

Het voorstel om de eigen bijdrage te regelen vloeit voort uit de visiebrief, en de reactie op motie kosten voor selectieprocedures.⁴

→ Bent u akkoord met deze uitwerking?

---

³ Kamerstuk 31524, nr. 357, 27 maart 2018

⁴

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2018/07/11/kamerbrief-met-reactie-op-motie-over-kosten-voor-selectieprocedures/kamerbrief-met-reactie-op-motie-over-kosten-voor-selectieprocedures.pdf>

Datum
15 oktober 2018

Eigen bijdrage kosten gestandaardiseerde taaltoetsen Engels

De kosten van taaltoetsen voor studenten met een buitenlands diploma komen voor rekening van de student zelf. De student betaalt nu al aan een derde partij, en met deze wijziging wordt geregeld dat de instelling deze kosten niet aan de student hoeft te vergoeden. Dit kan door in de wet of middels een AMvB te regelen dat deze kosten voor rekening van de student komen. Deze maatregel vloeit voort uit de visiebrief, en de reactie op motie kosten voor selectieprocedures.

De VSNU heeft aangegeven dat zij nog de gestandaardiseerde toetsen GMAT missen in dit traject. Het gaat in dit geval om toelating tot masteropleidingen van met name studenten met een niet-EER diploma. Instellingen moeten dan toetsen of het diploma gelijk is aan het niveau van een bachelordiploma. In veel gevallen vragen ze de student dan om de uitkomst van de toets GMAT te overhandigen met een bepaald aantal punten. Die toets kost de student circa € 250. Wij bezien op dit moment hoe dit past in toelating en selectie in master en of hier een wetswijziging voor nodig dan wel gewenst is.

→ **Bent u akkoord met deze uitwerking?**

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
5.1.2.e

Vsnu voorstel? Waarom niet haalbaar?

nota

Reactie richting CDA (en CU) op Taalbeleid n.a.v.
voorgenomen taalmaatregelen in IBO beleidsreactie en
WTT

Datum
10 juli 2019

Referentie

Bijlagen

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's
9

Aanleiding

Reactie op CDA en CU nav zorgen op taalbeleid

Politiek: In het recente coalitieoverleg heeft het CDA, gesteund door CU, aangegeven de door u voorgenomen maatregelen op taalgebied nog niet voldoende te vinden. De kritiek zit vooral op anderstaligheid (art. 7.2 WHW) en uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands (art. 1.3, vijfde lid WHW).

Aanbieding eerste conceptbeleidsreactie op IBO internationalisering

Met deze nota bieden wij u tevens een eerste concept van de beleidsreactie op het IBO aan.

Gevraagde besluiten

Hoofdvraag:

Wilt u nu een wettelijke concretisering van de norm (art. 1.3 WHW) vastleggen om daarmee het CDA en de CU tegemoet te komen? Deze keus betekent dat het taaldeel uit het huidige WTT traject gehaald wordt.

Of

Beschouwt u het van toepassing maken van art. 1.3 WHW voor alle studenten al als een duidelijk en ingrijpend signaal (gesteund door de aanpassing van 7.2 WHW meerwaarde anderstaligheid), waarmee u de ruimte behoudt om te komen (met of zonder samenwerking met de sector) tot een onderbouwde concretisering van de norm?

Deel-/vervolgbesluiten

Gaat u akkoord met het meenemen van onderstaande voorgestelde extra maatregelen in de WTT?

Aanbieding eerste conceptbeleidsreactie op IBO internationalisering

Wij vragen uw akkoord op de ingezette lijn in de beleidsreactie.

Kernpunten

Reactie op CDA en CU nav zorgen op taalbeleid

Politiek:

- Uit het coalitieoverleg bleek dat het CDA de voorgestelde taalmaatregelen niet ver genoeg vindt gaan. Het CDA vindt dat er te weinig garanties zijn voor de handhaafbaarheid als het gaat om het toezien op (volledig) anderstalige opleidingen (artikel 7.2 WHW). Zij roept om verdere concretisering van het criterium "meerwaarde", minder Engelstalige opleidingen, en vindt dat de wet een getraptheid moet bevatten: uitgangspunt Nederlands, in geoorloofde gevallen tweetaligheid, en slechts in uitzonderingsgevallen volledig anderstalig toestaan.
- Als het gaat om het stimuleren van Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid in zijn algemeenheid (art. 1.3 WHW), wil het CDA dat direct wettelijke normen worden vastgelegd over de wijze waarop de instelling deze verplichting invult.

Datum

Ambtelijk:

- Met de (mede op basis van het IBO) gekozen aanvullende maatregelen komen we grotendeels tegemoet aan de zorgen van het CDA en zetten we in op een trendbreuk op taalbeleid, waarbij het taalbeleid beduidend strenger wordt.
- De wijziging van art. 1.3 WHW die ziet op het bevorderen van de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid en het vastleggen van de mogelijkheid deze norm te concretiseren in een AMvB geldt voor alle studenten en betekent een grote aanpassing in het veld. Deze wijziging (van art. 1.3 WHW) komt bovenop de wijziging van art. 7.2 WHW die ziet op het aantonen van de meerwaarde van anderstalig onderwijs met als uitgangspunt: *Nederlands tenzij*.
- Daarnaast wordt met de rol van de NVAO ingezet op een inhoudelijke beoordeling van de taalkeuze. Taal is op dit moment al een onderdeel van accreditatie. Nieuw is dat de **motivatie voor omschakeling naar anderstaligheid een apart besluit wordt; de NVAO moet aan de voorkant instemming geven.**
- Om effectief invulling te kunnen geven aan de norm 'bevorderen van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands onder alle studenten' (art. 1.3 WHW) bent u voornemens om indien mogelijk middels een convenant samen met de sector te verkennen hoe de norm het best geconcretiseerd kan worden en zo nodig legt u deze ter zijner tijd vast in een AMvB. U heeft hier mede voor gekozen omdat het IBO laat zien dat kennis over de effecten van internationalisering grotendeels onbekend zijn, o.a. op taalgebied.
- Zie ook de bijlage (onder *ingezette lijn in WTT en extra maatregelen op basis van het IBO internationalisering*) voor een verduidelijking waarom de wijziging van art. 7.2 WHW en art. 1.3 WHW al een duidelijke aanscherping betekent van de bestaande wetgeving en (wat ons betreft) tegemoet komt aan de gevraagde garanties en 'getraptheid' waar het CDA om vraagt.

2-2

Advies

- In tegenstelling tot onze gewoonte geven we u geen advies. We hebben de verschillende keuzes nog niet goed kunnen wegen.

Overwegingen bij de hoofdvraag

- Nu een concretisering van de genoemde norm vastleggen zou betekenen dat hier geen goede onderbouwing voor nut en noodzaak voor gegeven

kan worden. Een onderbouwing zou op dit moment worden gebaseerd op sentiment en gevoel.

Datum

- Eenheid van kabinetsbeleid

- Aandachtspunt hierbij is dat in de WTT op twee fronten iets wordt geregeld voor anderstaligheid (naast art 7.2 WHW, ook in art. 7.53 WHW = fixus op anderstalig traject). In beide artikelen wordt uitgegaan van de bestaande mogelijkheid 100% anderstalig onderwijs te kunnen verzorgen. Zou 100% anderstaligheid niet meer mogelijk zijn door een wijziging van art 1.3 WHW dan heeft dit ook implicaties voor art 7.2 WHW en 7.53 WHW.
- In de huidige planning van de WTT zien wij geen ruimte om de strengere koers verder uit te diepen. Dit betekent dat een andere mogelijkheid is het taaldeel uit de WTT te halen. Daarmee neemt u de tijd om te komen tot een concretisering van de norm. Dit betekent wel ook vertraging voor de andere maatregelen op taalgebied, bijvoorbeeld de wijziging van art. 7.2 WHW waarmee (procedurele) aanscherping van bewust taalbeleid wordt versterkt en de toetsing daarvan door de NVAO.
- U kunt er ook voor kiezen vast te houden aan de door u ingezette koers en daarmee de andere politieke partijen verantwoordelijk te maken voor een eventuele aanscherping van de koers. In elk geval een deel van de politieke partijen zal vatbaar zijn voor het argument dat u eerst wilt komen tot een goede onderbouwing van een concretisering van de norm, alvorens deze (wettelijk) te verplichten voor alle instellingen.

3-2

Krachtenveldanalyse

- De discussie spitst zich (op basis van de informatie die wij hebben) binnen de coalitie en OCW nu vooral toe op het concretiseren van de norm in art. 1.3 WHW. Deze krachtenveldanalyse geeft een indicatie van de haalbaarheid van het direct vastleggen van een concrete norm.
- Het coalitieoverleg laat echter ook zien dat ook de wijziging van art. 7.2 WHW nog discussie gaat opleveren in de Kamer.

3-3

Politiek - Tweede Kamer

- Voor direct stellen van een norm op art. 1.3 WHW:
Het CDA heeft een duidelijke strenge koers op taalbeleid. Bij de in het coalitieoverleg geuite bezwaren heeft de CU zich aangesloten. Te verwachten valt dat in elk geval FvD en de PVV een strenge koers zullen steunen.

- Voor convenant:

Onze inschatting is dat de andere partijen meer heil zien in het samen met de sector concretiseren van de norm *aandacht voor uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands voor alle studenten*, omdat er meer draagvlak is bij de sector(en) die hier invulling aan moeten geven en omdat er nu geen goede onderbouwing is voor een concrete norm. Nut en noodzaak van het vastleggen van 'een norm' is nu moeilijk aan te tonen.

Zie ook advies RVS. Gaat ook om handhaafbaarheid

Politiek- Eerste Kamer

Datum

- Voor direct stellen van een norm op art. 1.3 WHW:

Gelet op de verhoudingen in de Eerste Kamer is het denkbaar dat een vergelijkbaar krachtenveld ontstaat als in de Tweede Kamer. Daarmee is het denkbaar dat een strenge lijn op taalbeleid in de EK goedkeuring krijgt als deze door de TK wordt gesteund.

- Voor convenant:

Ook hier is de verwachting dat andere partijen meer zien in een convenant om samen met de sector te werken aan concretisering van de norm, om zo nut en noodzaak van de maatregel eerst scherp in beeld te hebben. Daarbij kijkt de Eerste Kamer vaak staatsrechtelijker naar vraagstukken, en zullen gevoeliger zijn voor de autonomie van de instellingen.

Koepels en departementen

De eerder gekozen koers waarbij art. 1.3 WHW (aandacht voor NLse uitdrukkingsvaardigheid) van toepassing wordt voor alle studenten is afgestemd met de VSNU, VH, NRTO en met andere departementen.

De partijen vinden de huidige voorgenomen koerswijziging al (te) ingrijpend en vergaand. De genoemde wijziging (van art. 1.3 WHW) komt bovenop de wijziging van art. 7.2 WHW die ziet op het aantonen van de meerwaarde van anderstalig onderwijs met als uitgangspunt: *Nederlands tenzij*.

VSNU: Deze maatregel gaat veel te ver. Veel instellingen kunnen niet zomaar de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid terugbrengen in de opleiding, omdat er geen personeel voor is en deze is ook niet zomaar te vinden. Bovendien is voor een deel van de opleidingen het Nederlands echt niet van toegevoegde waarde.

VH: De VH vraagt zich af waarom het hbo gestraft wordt voor de doorgesloten verengelsing van opleidingen in het wo. In het hbo wordt juist al langer actief taalbeleid gevoerd en is het Nederlands ook duidelijk gepositioneerd binnen de opleidingen. Een aantal opleidingen (bijvoorbeeld de hotelschool of opleidingen gericht op toerisme, de kunsthogescholen en international business management) zijn juist wel anderstalig gezien de aansluiting op de arbeidsmarkt.

NRTO: De NRTO vraagt zich waarom een IBO, dat gericht is op bekostigd onderwijs, een aanknopingspunt vormt om ook voor niet-bekostigd onderwijs taaleisen te stellen. De aanpassing van art. 1.3 WHW gaat hen veel te ver en kan ook bedreigend zijn voor het marktaandeel van opleidingen die veel internationale studenten hebben.

Andere departementen (EZK, FIN, AZ, VWS, SZW): Vinden de aanpassing van art. 1.3 WHW vergaand en vragen zich af of we niet te ver gaan door deze ingreep in de autonomie van instellingen. Willen we ons als overheid vastleggen op een bepaalde norm en welk risico lopen we daarmee voor de benodigde instroom voor de arbeidsmarkt en de wetenschap? In elk geval zou de concretisering van de norm goed onderbouwd moeten worden voordat deze vastgelegd wordt.

Europees vergelijk

- Nederland heeft het grootste Engelstalige opleidingsaanbod in Europa (op Engelstalige landen na), al worden ook in de Noordse landen (Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen en Zweden) veel Engelstalige opleidingen aangeboden. Datzelfde geldt – in toenemende mate – in de Baltische staten en Duitsland. Denemarken is een lidstaat met de meest vergelijkbare context en hoeveelheid Engelstalig aanbod.
- Het taalbeleid dat in Europese landen wordt gevoerd, verschilt sterk in reikwijdte, mate van centrale sturing en strengheid. De elders gemaakte beleidskeuzes hangen sterk samen met de specifieke nationale context. Daardoor zijn deze keuzes lang niet altijd gemakkelijk te vertalen naar Nederland. Wel is van belang dat in alle landen wordt gewezen op de noodzaak om te investeren in goede taalvaardigheidstraining van studenten en docenten, zowel in het Engels als in de eigen taal.
- Vanuit de EU is het belang van meertaligheid bepleit, niet op basis van onderzoek, maar vanuit een van de grondbeginselen neergelegd in het Barcelona-akkoord uit 2002. Dat grondbeginsel houdt in dat iedereen bij voorkeur naast de moedertaal nog twee andere Europese talen beheerst.
- Voor een uitgebreidere vergelijking van taalbeleid in Europa, zie de bijlage onder Europese vergelijking taalbeleid.

Extra maatregelen op basis van het IBO internationalisering

Welke maatregelen worden toegevoegd in de WTT?

Bevordering Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid voor álle studenten

- Het verplicht bevorderen van de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid voor álle (was alleen Nederlandstalige) studenten in het hoger onderwijs wordt onderdeel van de WTT. Hiertoe wordt artikel 1.3 aangepast. In de WTT wordt een grondslag opgenomen om bij AMvB voorschriften te kunnen stellen hoe de instelling deze plicht moet invullen.
- Tegelijkertijd wordt indien mogelijk een convenant met de sector opgesteld, waarin samen het gesprek wordt gevoerd om de norm te concretiseren. Gedacht wordt aan bijvoorbeeld een minimum ECTS van Nederlandse vakken in elke opleiding, of dat elke student aan het einde van de opleiding een bepaald niveau Nederlands heeft.
- Dit biedt ruimte aan de sector om zelf verantwoordelijkheid te nemen en met andere ideeën te komen. En tegelijkertijd biedt dit ruimte aan OCW om onderzoek te starten naar welke maatregelen het meest effectief zijn als het gaat om stimuleren van de Nederlandse taalvaardigheid. Over twee jaar zouden dan de voorschriften onderbouwd kunnen worden vastgesteld.
- De voorgestelde wijzigingen geven uitdrukking aan de maatschappelijke opdracht dat de NLse uitdrukkingsvaardigheid ook bij buitenlandse studenten wordt bevorderd (en niet alleen bij NLse studenten), zodat zij kunnen participeren in de NLse samenleving en de blijfkans wordt vergroot. Het doel is het versterken van de positie van het Nederlands, ook voor Nederlandstalige studenten. Waarbij de nadruk ligt op het beschermen van de Nederlandse taal, en culturele waarden.

Nieuwe maximum instellingscollegegeld EER-studenten = nieuwe minimum instellingscollegegeld niet-EER studenten

Datum

- Het IBO heeft geadviseerd aan niet-EER-studenten een minimaal "kostendekkend" tarief te vragen.
- Indien "kostendekkend" tarief als de integrale kostprijs wordt uitgelegd (geen publiek geld naar niet-EER-studenten) en er dus geen bekostiging aan besteed mag worden, is moeilijk vol te houden dat hier om een publieke taak of overheidstaak gaat. De vraag rijst dan of onderwijs aan niet-EER-studenten een marktactiviteit is (met de nodige gevolgen voor instellingen, zoals gescheiden boekhouding, alles doorberekenen in het tarief, toename van administratieve lasten). Dat zou een breuk zijn met de onderbouwing in de WTT.
- Voorgesteld wordt de lijn van de huidige MvT bij de WTT te handhaven: onderwijs aan niet-EER-studenten is wel onderdeel van de publieke taak, maar er bestaan gradaties in verantwoordelijkheid waardoor de overheid de toegankelijkheid voor EER-studenten meer aan zich trekt dan die voor niet-EER-studenten. Er wordt dan aangesloten bij wat in het kader van het maximum voor EER-studenten als "kostendekkend" wordt beschouwd: het studentgebonden deel van de bekostiging (alleen onderwijsdeel voor hogescholen, ook onderzoeksdeel voor universiteiten), en het volledig wettelijk collegegeld, maar niet de vaste voet in de bekostiging, omdat die niet gekoppeld is aan studentenaantallen.

'Omkeerregeling' mbo voor referentieniveau taal

- Deze maatregel volgt uit de visiebrief internationalisering in evenwicht. Met deze maatregel wordt geregeld dat buitenlandse studenten een mbo-diploma kunnen behalen met een lager niveau voor het onderdeel Nederlandse taal, zolang ze aantonen voor een andere taal een hoger referentieniveau te behalen dan normaliter vereist. Zo blijft de diplomawaardering voor deze studenten op peil.
- Gezien de internationalisering in de mbo en de ho sector van elkaar verschillen, zien wij geen risico in het enerzijds invoeren van deze omkeerregeling in het mbo en anderzijds het meer stimuleren van Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid in het ho. In het mbo wordt namelijk over de gehele linie al meer aan de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid gedaan dan in het ho, doordat in het mbo Nederlands een verplicht examenvak is en er verplichte referentieniveaus zijn vastgesteld. Het ho volgt dus nu eigenlijk de mbo-lijn door ook meer te gaan inzetten op de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid, waarbij nog steeds geldt dat elke student – dus ook de buitenlandse student – een bepaald eindniveau Nederlands moet behalen.

Aanbieding eerste conceptbeleidsreactie op IBO internationalisering

- Deze is conform de met u besproken hoofdlijn in twee verdiepings-overleggen, één over de algemene lijn en een tweede specifiek gericht op taalbeleid.
- In de beleidsreactie op het IBO onderstreept u allereerst de meerwaarde van internationalisering. Wel geeft u aan dat kennis over de effecten daarvan grotendeels onbekend zijn, dat er zorgen zijn als gevolg van de blijvende groei van de instroom van internationale studenten en op het gebied van de Nederlandse taal.

- NB: Welk (financieel) effect de voorgenomen maatregelen zullen opleveren is moeilijk in te schatten; Financiën zal hier waarschijnlijk wel naar vragen. De verwachting is dat met name het taalbeleid effect zal hebben op de instroom van internationale studenten. De omvang van dit effect is echter moeilijk te voorspellen.
-

Datum

Bijlage met toelichting

Ingezette lijn in WTT

Taalmaatregelen die al onderdeel zijn van de WTT:

- Maatregelen zijn gericht op het voeren van bewust taalbeleid, en het doel van deze maatregelen is niet primair om het aantal anderstalige opleidingen te verhogen of te verlagen.
- Kern is ervoor te zorgen dat instellingen een weloverwogen keuze maken, met ruimte voor maatwerk.
- I.p.v. de gedragscode krijgt de instelling een verplichting om instellingsbreed beleid vast te stellen m.b.t. i) de procedure waarmee, en de inhoudelijke gronden waarop, wordt overgegaan tot een andere taal; en ii) de wijze waarop de instelling zich inspant om de kwaliteit van de opleiding en de toegankelijkheid van de opleiding voor Nederlandstalige studenten te waarborgen (inspanningsverplichting). Dit om ervoor te zorgen dat taalbeleid een doorlopend onderwerp van aandacht is. Dit is een specifiekere opdracht voor de instelling dan de huidige gedragscode.
- Daarnaast wordt ingezet op handhaving, waarbij de rollen van de inspectie en de NVAO 'rond' lopen. Dit betekent een wettelijke aanpassing van de rol van de NVAO, waarbij de NVAO een inhoudelijke meerwaardetoets checkt.
- In de "getraptheid" waar het CDA om vraagt is voorzien, doordat de taalkeuze altijd proportioneel moet zijn. Een andere taal mag alleen voor dat deel van de opleiding waar de uitzonderingsgronden op de hoofdregel 'Nederlands, tenzij' aan de orde zijn.
- Motivatie taal blijft een onderdeel van de reguliere accreditatie. Daarnaast wordt op basis van de beoordeling motivatie taal door de NVAO een apart besluit, met als rechtsgevolg dat een opleiding het onderwijs wel of niet in de andere taal mag verzorgen. De beoordeling door de NVAO vindt vooraf plaats. Dit is een beperking van de autonomie van een instelling en is dus strenger dan het huidige beleid.
- Wanneer een opleiding tussentijds (tussen twee accreditatiemomenten in) de taal wijzigt naar een andere taal, dan kan de beoordeling door de NVAO tussentijds plaatsvinden.

Handhaving taalbeleid door NVAO en inspectie

Bij de hierna de genoemde maatregelen wordt sterker ingezet op handhaving en beoordeling, waarbij de rollen van de inspectie en de NVAO 'rond' lopen.

NB: hierover wordt nog met de NVAO gesproken.

- De inspectie houdt toezicht op de naleving van de wettelijke bepalingen, alsook artikel 7.2 van de WHW. Zij kan toezicht houden op de naleving van de plicht om beleid vast te stellen, en of dit beleid voldoet aan de wettelijke eisen. En ook of instellingen hun eigen taalbeleid naleven.
- De NVAO doet de inhoudelijke beoordeling of voldaan is aan het criterium dat anderstalig onderwijs meer in het belang is van de student dan het

Nederlands. De NVAO let daarbij op de aard, inhoud en kwaliteit van het onderwijs, met het oog op de eindtermen van de opleiding. Onderdeel van het accreditiekader is per februari 2019 reeds dat de NVAO kijkt naar de motivatie van een andere taal in het kader van de accreditatie.

Datum

- Nieuw in het wetsvoorstel is dat de beoordeling van de motivatie van de taalkeuze ook een apart besluit wordt, met als rechtsgevolg dat een opleiding het onderwijs wel of niet in de andere taal mag verzorgen. Deze beoordeling door de NVAO vindt vooraf plaats, en kan ook tussentijds (tussen de 6-jaarlijkse reguliere accreditatiemomenten) plaatsvinden. Dit is een beperking van de autonomie van een instelling en is dus strenger dan het huidige beleid.
- Het besluit van de NVAO geeft de inspectie handvatten om te handhaven indien geconstateerd wordt dat het onderwijs in een andere taal wordt verzorgd dan wat in het besluit van de NVAO is aangegeven.
- Met de NVAO wordt bekeken hoe de taak zo passend mogelijk bij de NVAO belegd kan worden. Onderbouwing van de taal maakt nu al onderdeel uit van de accreditatie. De insteek is dat zoveel mogelijk bij die taak wordt aangesloten.

Europese vergelijking taalbeleid

- Nederland heeft het grootste Engelstalige opleidingsaanbod in Europa (op Engelstalige landen na). Denemarken is een lidstaat met de meest vergelijkbare context en hoeveelheid Engelstalig aanbod.
- Taalbeleid in Europa is zeer divers, en afhankelijk van de (historische) context van ieder land.
- Zo zijn er landen die inzetten op internationale competitiviteit en daarmee een groei in internationale studenten, door meer Engelstalige opleidingen te stimuleren. Slovenië, Polen en Letland zijn hier voorbeelden van. Dit is terug te zien in hun accreditatie- of bekostigingsbeleid, bijvoorbeeld door Engelstalige opleidingen meer te bekostigen.
- In Estland is er sprake van een combinatie: ze willen enerzijds internationaal aantrekkelijker worden, maar anderzijds zijn ze erg gericht op het behoud van de Estse taal en cultuur, vanwege de invloed van het Russisch. Zo zijn alle opleidingen in het Estst gratis voor studenten, ook buitenlandse studenten, maar mogen instellingen voor Engelstalige opleidingen collegegeld vragen. Tegelijkertijd krijgen instellingen wel top-ups op de bekostiging als ze internationale studenten aantrekken.
- Ook in Italië en Griekenland is er discussie geweest over de bescherming van taal, vanuit de context van het recht van de lokale student om onderwijs in zijn of haar eigen taal te volgen. Deze discussie is ontstaan toen een Italiaanse universiteit had besloten al haar masteropleidingen in het Engels te geven.
- In Vlaanderen is het aantal opleidingen dat het Engels als voertaal mag voeren, gebonden aan een wettelijk maximum dat door de overheid is vastgesteld: 18% voor de bacheloropleidingen, 50% voor de masteropleidingen. Dit maximum wordt niet gehaald, het aantal opleidingen in het Engels is in Vlaanderen zeer gering. Buitenlandse studenten zijn verplicht om eerst een taaltoets Nederlands te halen, zodat zij de lessen in het Nederlands/Vlaams kunnen volgen. Buitenlandse docenten moeten binnen vijf jaar de taal bijna even goed spreken als een Vlaming zelf. Halen zij dit niveau niet, dan kan de docent ontslagen worden.

- In Denemarken kunnen programma's (volledig) worden aangeboden in het Engels. Van alle studenten geldt een bepaald niveau Deens als toelatingseis voor het Deense HO.
- In Oostenrijk hebben universiteiten de vrijheid om aanvullende eisen te stellen voor opleidingen die in een vreemde taal worden aangeboden (mits deze bekend zijn uiterlijk op 30 april voor het eerstvolgende collegejaar).
- In Tsjechië zijn alle opleidingen in het Tsjechisch gratis. Voor alle opleidingen in het Engels moet collegegeld worden betaald, ontheffingen kunnen verleend worden door de rector magnificus. Korte (uitwisselings)programma's zijn gratis.
- Het KNAW heeft in 2017 een bescheiden verkenning laten uitvoeren naar het taalbeleid in enkele andere Europese landen. Daarbij is gekozen voor Vlaanderen, de Noordse landen (Nordic countries: Denemarken, Finland, IJsland, Noorwegen en Zweden) en Zwitserland. In al deze landen, die enigszins vergelijkbaar zijn met Nederland waar het gaat om de omvang en de kwaliteit van het hoger onderwijs, is recent aandacht besteed aan taalkeuze en taalbeleid.
- Het korte vergelijkende overzicht laat zien dat Nederland binnen Europa de meeste Engelstalige opleidingen aanbiedt, al worden ook in de Noordse landen veel Engelstalige opleidingen aangeboden. Datzelfde geldt – in toenemende mate – in de Baltische staten en Duitsland. Vooral in de zuidelijke landen is het aantal Engelstalige opleidingen vooralsnog beperkt.
- Vanuit de EU is het belang van meertaligheid bepleit, niet op basis van onderzoek, maar vanuit een van de grondbeginselen neergelegd in het Barcelona-akkoord uit 2002. Dat grondbeginsel houdt in dat iedereen bij voorkeur naast de moedertaal nog twee andere Europese talen beheerst.
- De Europese Commissie noemt ook andere argumenten voor meertaligheid, zoals het belang ervan voor mobiliteit en interculturele competenties. Daarnaast bevordert de vaardigheid in verschillende talen volgens de Europese Commissie innovatie en creativiteit.
- De Europese Commissie heeft zich uitgesproken tegen het voeren van één lingua franca in het (hoger) onderwijs. Bovendien ziet de Europese Commissie de overheersing van het Engels als een bedreiging van de levendigheid van de nationale talen (Onderwijsraad 2011: 15, verwijzend naar EU Languages and Language Policy).

Datum

Notes

2-2

Coa t e vond kan bepa ng en convenants n et ver genoeg gaan

3-2

Nee, k opt n et. Je kunt de f xus ook op de tweeta ge

3-3

TER INFORMATIE

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

5.1.2 e

Datum

25 januari 2022

Referentie

Bijlagen

1. WTT in detail

2. Aantal NF opleidingen

Intern OCW afgestemd

5.1.2 e

nota

Inwerkdossier wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid en
onderliggende regelgeving

Het advies is deze nota eerst te lezen en vervolgens de nota met scenario's WTT.

Aanleiding

Het wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid (WTT) is ontstaan vanuit de wens om de waardevolle aspecten van internationalisering in het hoger onderwijs te behouden, en tegelijkertijd aandacht te hebben voor Nederlands als academische taal, de onderwijskwaliteit en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, in het bijzonder voor Nederlandstalige studenten. Ook voor het MBO is de WTT van belang.

Verder geeft de WTT uitwerking aan het regeerakkoord Rutte III, waarin is neergelegd dat de aantrekkelijkheid van het Nederlands onderwijs voor buitenlandse studenten wordt versterkt, met behoud van de toegankelijkheid, en dat de minister het besluit tot instellen van een numerus fixus voor een bacheloropleiding kan blokkeren indien dit besluit niet adequaat is onderbouwd.

De WTT is in december 2019 door de Tweede Kamer aangenomen. Na de val van het kabinet-Rutte III heeft de Eerste Kamer dit wetsvoorstel zonder stemming controversieel verklaard. De controversialiteit is vervallen door het aantreden van het Kabinet-Rutte IV.

Daarnaast was ook onderliggende regelgeving behorende bij de WTT, welke voorhangt in de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, controversieel verklaard. Hierdoor lag de behandeling van de WTT en de onderliggende regelgeving sinds begin 2021 stil. In het nieuwe coalitieakkoord staat het volgende opgenomen dat betrekking heeft op de WTT:

Als de bestaande en nog in te voeren instrumenten onvoldoende blijken te zijn om schokken in de (internationale) studentenaantallen te beheersen, dan kijken we of nieuwe instrumenten nodig zijn.

In deze nota wordt u geïnformeerd over de inhoud en het draagvlak van de WTT en de onderliggende regelgeving. Bijlage 1 bevat een uitwerking per WTT maatregel en dient als naslagwerk.

Toelichting

Dit wetsvoorstel is een uitvoerig uitonderhandeld compromis tussen de coalitiegenoten van Rutte III.

Tijdens de behandeling van de WTT in de Tweede Kamer in december 2019, is er een behoorlijk aantal moties en amendementen aangenomen, waarvan een groot aantal door de VVD en het CDA. Dit heeft geleid tot ingrijpende wijzigingen van het voorstel, met name rondom de taal- en de fixusmaatregelen.

Het draagvlak voor met name de taal- en de fixusmaatregelen uit de WTT is wisselend. Met name UNL (koepel van universiteiten) heeft stevige bezwaren geuit op een aantal onderdelen uit de WTT. De maatschappelijke nadruk lag rond 2019 met name op de taalmaatregelen, dit heeft zich nu uitgebreid naar de fixusmaatregelen. Zie tabel 1 voor het draagvlak van de verschillende maatregelen uit de WTT.

De WTT betreft met name een wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Daarnaast bevat de WTT een wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB).

In de WTT zijn de volgende maatregelen opgenomen:

- Nieuwe eisen met betrekking tot de onderwijstaal in het ho en het mbo.
- Maatregelen met betrekking tot de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands door bekostigde ho-instellingen.
- Instellingscollegegeld, maximumtarief voor Nederlandse en EER-studenten en minimumtarief voor niet EER-studenten.
- Maatregelen met betrekking tot fixus:
  - o Toetsing fixus (ministeriële toetsing achteraf)
  - o Fixus anderstalige trajecten
  - o Maximum aantal niet-EER studenten binnen een 'reguliere' fixus
  - o Noodcapaciteitsfixus met betrekking tot niet-EER-studenten
- Grondslag voor zogenoemde omkeerregeling mbo-4
- Grondslag voor voorschriften arbeidsmarktfixus

Onderstaande tabel bevat de maatregelen uit de WTT met daarbij aangegeven of het sturing vanuit de overheid of een sturingsinstrument voor instellingen betreft.

Maatregel	Sturingsinstrument overheid/instelling
Nieuwe eisen met betrekking tot de onderwijstaal in het ho en mbo	Overheid
Maatregelen met betrekking tot de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands door bekostigde ho-instellingen.	Overheid
Instellingscollegegeld, maximumtarief voor Nederlandse en EER-studenten en minimumtarief voor niet EER-studenten.	Overheid
Maatregelen met betrekking tot fixus	Instelling

Voor de meeste maatregelen uit de WTT is de onderliggende regelgeving reeds (gedeeltelijk) uitgewerkt in amvb's die zich in verschillende stadia in het besluitvormingsproces bevinden.

De Eerste Kamer heeft in maart 2020 voorlichting gevraagd aan de Raad van State over de maatregelen met betrekking tot de numerus fixus. De Raad van State is kritisch over de onderbouwing van het instrument van de ministeriële toestemming met betrekking tot de fixus (er is volgens de Raad thans nog geen probleem) en betwijfelt of het toestemmingsvereiste effectief is, als er wel een probleem zou zijn.

Voordat de WTT controversieel werd verklaard, is het voorlopig verslag van de Eerste Kamer uitgebracht (inbreng grotendeels vanuit VVD, GroenLinks, D66 en PvdA). Hierbij is men overwegend kritisch op de numerus fixus maatregelen uit het wetsvoorstel.

Vanuit de koepels heeft met name UNL stevige bezwaren geuit op een aantal maatregelen uit de WTT en voert een actieve lobby. UNL pleit voor invoering van uitsluitend de maatregelen uit de WTT met betrekking tot de numerus fixus via een experimentenbesluit (of via een ander wetgevingstraject zoals een spoedwet of een initiatiefwet). Echter UNL heeft tegelijkertijd ook grote bezwaren tegen de bepaling dat de fixus maximaal voor drie achtereenvolgende studie jaren kan worden vastgesteld.

Overzicht draagvlak maatregelen WTT

Maatregel WTT	Draagvlak Politiek	Draagvlak koepels en instellingen	Draagvlak studentenbonden
Capaciteitsfixus (CF) op opleiding of anderstalig traject binnen een Nederlandse opleiding	Brede steun. Het oorspronkelijke wetsvoorstel had als uitgangspunt: toestemming vooraf. Via het (sub)amendement werd de toestemmingsvereiste veranderd in ministerieel toezicht <i>ex post</i> (c.q. beoordeling achteraf). De gewijzigde wet zal moeten leiden tot het terugdringen van fixusopleidingen.	Staan positief tegenover de reguliere fixus. Dit instrument is een bestaande praktijk. Met de gewijzigde wet kunnen de instellingen niet alleen op opleidingen, maar ook op anderstalig traject een NF instellen. Er is echter beperkt draagvlak voor de inspanningsverplichting, omdat nog niet concreet is wat dit betekent: Eén van de consequenties van de beoordeling achteraf kan zijn dat indien blijkt dat de minister van oordeel is dat het capaciteitsprobleem binnen twee studiejaar (na het studiejaar waarin de fixus is ingesteld) kan worden opgeheven, kan de minister besluiten dat fixus uitsluitend opnieuw mag worden ingesteld als de instelling kan aantonen dat aan alle voorwaarde is voldaan, met inbegrip van de zgn. inspanningsverplichting. Deze inspanningsverplichting houdt in dat de instelling zich inspant voor het vinden van een oplossing voor het dreigende of bestaande capaciteitsgebrek; door samenwerking met andere instellingen (of werkgevers) of het nemen van maatregelen of het treffen van voorzieningen.	Varieert per instrument, doch over het algemeen minder positief. Het onderscheid tussen NL/EU studenten <i>versus</i> niet-EER studenten wordt gezien als directe discriminatie. Daarnaast worden als bezwaren genoemd: de meerwaarde en bijdrage van internationale studenten, het belang van toegankelijkheid van hostels. Studentenbonden zoeken graag oplossingen in aanpak van de huisvestingsproblematiek, het bevorderen van studentmobiliteit (en niet zozeer in het beperken van internationale instroom).
Capaciteitsfixus voor niet-EER studenten binnen de fixusopleiding of anderstalig traject	Ingebracht via amendement door de leden Wiersma en Van der Molen. Dit instrument is gericht op het behoud van een adequaat onderwijsstelsel dat – ondanks	Instellingen zijn sceptisch over nut en noodzaak van fixus voor niet-EER studenten binnen de fixusopleiding. De redenen hiertoe zijn:	Relatief positief, en dan in het bijzonder voor fixus op anderstalig traject.

Datum
10 januari 2022

	zich voordoende capaciteitsproblemen – zoveel mogelijk de toegankelijkheid van het onderwijs voor Nederlandse c.q. Nederlandstalige (en EER) studenten borgt. Daarmee is de prioriteit is gegeven aan de toegankelijkheid van het onderwijs voor Nederlandse c.q. Nederlandstalige (en EER) studenten, boven de toegankelijkheid voor niet-EER-studenten.	i) omvang van niet-EER studenten is beperkt, en ii) dat er geen instrumenten beschikbaar zijn om de instroom uit één specifiek niet-EER land te beperken (waardoor concreet wordt verwezen naar de landen als China, Bangladesh, India).	
Noodcapaciteitsfixus voor niet-EER studenten op opleiding	Ingebracht via amendement door de leden Wiersma en Van der Molen. Wanneer een opleiding te maken krijgt met aanmeldingen van niet-EER-studenten die aanzienlijk hoger liggen dan vooraf werd geanticipeerd, en daardoor de maximale capaciteit van de opleiding wordt overschreden, mag de opleiding gebruik maken van een noodbeperking op het aantal plaatsen voor niet-EER-studenten. Deze beperking is gelegitimeerd aangezien door de acute capaciteitsbeperking de kwaliteit van het onderwijs niet adequaat gewaarborgd kan worden.	Dit instrument wordt breed gedragen.	Als grootste bezwaar wordt genoemd dat dit instrument veel onzekerheid voor aspirant-studenten met zich meebrengt. Het instrument kan onverwacht en vrij laat worden ingesteld. De vraag (c.q. zorgpunt) is dat aspirant-student niet de nodige tijd krijgt voor de goede voorbereiding (denk bijv. aan de voorbereiding om aan de kwalitatieve eisen te kunnen voldoen).
Onderwijsstaal	Politiek is met name verdeeld over de mate van 'verengelsing' van het hoger onderwijs. Coalitie: VVD en D66 willen hierin soepel beleid, CDA wil strenger	Onderwerp speelt met name bij universiteiten. UNL staat niet achter de taalmaatregelen en wil soepeler beleid. UNL vindt de taalmaatregelen bureaucratisch en de meerwaardetoets niet duidelijk. VH geen duidelijk standpunt, onderwerp speelt ook minder bij hogescholen	Studentenbonden staan positief tegenover het aantonen van meerwaarde van een anderstalige opleiding

Datum
10 januari 2022

Uitdrukkingsvaardigheid Nederlands	Met name CDA en SGP voorstanders van aandacht voor uitdrukkingsvaardigheid NL via accreditatie en het instellingsplan. Onder andere D66, GroenLinks en PvdA hebben aandacht gevraagd voor de werkdruk in het hoger onderwijs en sturen erop aan dat dit element niet te zwaar wordt opgetuigd	Bij de instellingen weinig draagvlak voor aanscherping van de plicht tot het bevorderen van uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands – met uitzondering van Neerlandici en talentcentra	De studentenorganisaties hebben zich niet nadrukkelijk uitgesproken over dit onderdeel
Instellingscollegegeld	Overwegend positief. Koppeling aan bekostiging is politieke wens (voortgekomen uit motie D66+GL). PvdA+GL zijn kritisch op onderscheid EER/niet-EER omdat zij risico zien in toegankelijkheid onderwijs voor niet-EER studenten die minder welgestelde ouders hebben.	Positief	Overwegend positief. LSVb is kritisch op onderscheid EER/niet-EER omdat zij risico zien in toegankelijkheid onderwijs voor niet-EER studenten die minder welgestelde ouders hebben. ISO heeft geen moeite met dit onderscheid
Arbeidsmarktfixus		De Vereniging Hogescholen en de UNL zijn in 2020 gevraagd om voorbeelden van opleidingen waar nu een numerus fixus is ingesteld waar voornamelijk arbeidsmarktoverwegingen een rol spelen. Uit die uitvraag zijn geen opleidingen naar boven gekomen waarbij eigenlijk een arbeidsmarktfixus van toepassing zou moeten zijn. Wel zijn er opleidingen die mede om arbeidsmarktredenen een capaciteitsfixus instellen	LSVb is geen voorstander van een arbeidsmarktfixus, omdat het de toegankelijkheid/keuzevrijheid van de student kan beperken. ISO beschouwt de arbeidsmarktfixus als een ultimatum remedium voor opleidingen met een slechte arbeidsmarktperspectieven
Omkeerregeling MBO	Omkeerregeling in het mbo is aangekondigd door de toenmalige minister in 2016 in het kader van internationalisering van het onderwijs, en het wegnemen van belemmeringen voor	De MBO Raad is een duidelijke voorstander van de omkeerregeling. De wens voor deze regeling is ook sterk voortgekomen vanuit de sector zelf.	De studentenorganisatie JOB heeft zich niet nadrukkelijk uitgesproken over dit voorstel. Wel is er vanuit de studentenorganisatie de wens meer kansen te

Datum
10 januari 2022

	studenten voor wie Nederlands niet hun 1 ^e taal is.		creëren een diploma te behalen voor studenten die Nederlands niet vanaf hun vroege jeugd hebben aangeleerd.

Tabel 2: draagvlak maatregelen WTT

Bijlage 1: Nadere toelichting wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid (WTT)

Inleiding

In de afgelopen jaren heeft een versterking plaatsgevonden van internationale dimensies in het onderwijs. Het versterken van de internationalisering in het onderwijs heeft toegevoegde waarde voor de student, de onderwijsinstelling en voor de Nederlandse kenniseconomie.

Het interdepartementaal beleidsonderzoek uit 2019 «Internationalisering van het (hoger) onderwijs» (hierna: IBO) gaat in op de positieve bijdragen en op de risico's van internationalisering. Het IBO geeft aan dat de instroom van internationale studenten positieve effecten op de wetenschap, arbeidsmarkt en economie heeft. Een deel van de internationale alumni blijft in Nederland wonen en werken, en draagt daarmee structureel bij aan het arbeidsaanbod. Op de langere termijn leveren internationale studenten gemiddeld een positieve bijdrage aan de rijksbegroting.

Tegelijkertijd kent de toenemende internationalisering keerzijden. De internationale instroom van studenten laat op sommige plekken, met name in het wo, reeds effecten zien op de financiële houdbaarheid, absorptiecapaciteit en toegankelijkheid van het stelsel. Om de waardevolle aspecten van internationalisering te kunnen behouden, en tegelijkertijd aandacht te hebben voor Nederlands als academische taal, de onderwijskwaliteit en de toegankelijkheid van het ho, in het bijzonder voor Nederlandstalige studenten, is het wenselijk een aantal waarborgen in te bouwen. Deze waarborgen zijn uitgewerkt in de WTT en worden in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHH) opgenomen. Daarnaast bevat de WTT een wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Hieronder worden de onderdelen van de WTT nader toegelicht, inclusief het draagvlak en advies per onderdeel.

Onderdelen WTT

1. Onderwijstaal

Inhoud en doel

De afgelopen jaren is veel discussie geweest over de 'verengelsing' van het hoger onderwijs. Enerzijds bestaat een roep vanuit de samenleving om meer focus op het Nederlands, en minder op Engelstalige opleidingen. Vrees bestaat dat anderstalig onderwijs gevolgen heeft voor de kwaliteit en toegankelijkheid voor Nederlandstalige studenten van het onderwijs, dat het de ontwikkeling van Nederlands als wetenschapstaal afremt, en dat de uitdrukingsvaardigheid in het Nederlands afneemt. Anderzijds bestaat de visie dat anderstalig onderwijs juist

voordelen kan hebben. Zo kan anderstalig onderwijs nuttig zijn gelet op het arbeidsperspectief van een opleiding, en zijn studenten voorbereid op een arbeidsmarkt die steeds internationaler wordt. Het stellen van eisen aan een andere taal dan het Nederlands zou primair voort moeten vloeien uit onderwijskundige, sociaal-culturele, en/of economische motieven en niet uit migratiemotieven.

In het huidige studiejaar 2021/2022 is 29% van de wetenschappelijke bacheloropleidingen in Nederland volledig Engelstalig en 19% is meertalig, van de wetenschappelijke masteropleidingen is 78% volledig Engelstalig en 9% meertalig¹. Onderwijstaal is een instrument dat niet primair ingezet mag worden om de internationale instroom te beheersen, dit kan echter wel een neveneffect zijn, zowel voor EER als niet-EER instroom.

De WHW en de WEB regelen thans dat onderwijs wordt verzorgd, en examens worden afgenomen, in het Nederlands. Slechts in de bij de wet genoemde gevallen kan onderwijs in een andere taal worden verzorgd. De WTT beoogt het taalbeleid te moderniseren zodat het meer mogelijkheden geeft voor maatwerk, en tegelijkertijd er voor te zorgen dat ho-instellingen een weloverwogen keuze maken rondom de onderwijstaal in het belang van de student. Tweetaligheid blijft daarbij ook mogelijk en is in het mbo zelfs een noodzakelijkheid. Tevens beoogt de WTT voor een beter sluitend systeem van toezicht en handhaving. Daartoe zijn in de WTT een aantal aspecten opgenomen,:

- De hoofdregel blijft '**Nederlands, tenzij**'. Een andere taal is mogelijk in de volgende in de wet genoemde gevallen:
  - a. wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft (bijvoorbeeld de opleiding Spaans);
  - b. het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt;
  - c. het gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs, meer dan het voeren van het Nederlands, in het belang is van de student met het oog op de kennis, het inzicht of de vaardigheden die hij bij afronding van de opleiding moet hebben verworven.Alleen dit laatste criterium is nieuw en wordt het '**meerwaardecriterium**' genoemd. Het vervangt het huidige 'noodzaakcriterium', dat inhoudt dat een andere taal noodzakelijk is, gelet op de aard, inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van studenten.
- In het **instellingsplan** dient het instellingsbestuur taalbeleid op te nemen en daarin in te gaan op hoe op inhoudelijke gronden wordt overgegaan op een andere onderwijstaal, en op de kwaliteit van het onderwijs en de toegankelijkheid voor Nederlandstalige studenten.
- De taal van het onderwijs dat aan de opleiding wordt verzorgd en waarin examens worden afgenomen moet worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling (de OER). De opleidingscommissie heeft instemmingsrecht op dit onderdeel van de OER.
- In de WTT is geregeld dat opleidingen en trajecten die minimaal 2/3 van de studielast in een andere taal verzorgen, pas anderstalig onderwijs mogen

---

¹ [Taal en opleiding \(universiteitenvannederland.nl\)](https://www.taalen.nl/taalen-en-opleiding)

verzorgen wanneer zij instemming hebben verkregen van de NVAO ('**toets anderstalig onderwijs**'). Voor opleidingen die op het moment van inwerkingtreding van de WTT al anderstalig zijn, geldt dat zij op grond van het overgangsrecht de andere taal in ieder geval mogen hanteren tot het moment dat de toets anderstalig onderwijs voor hen plaatsvindt. Dat is bij bestaande anderstalige opleidingen ten tijde van het eerstvolgende accreditatiemoment (tenzij dat moment binnen 12 maanden na inwerkingtreding valt).

Uitwerking

- De WTT biedt een aantal grondslagen om aspecten bij lagere regelgeving nader uit te werken.
- Een aantal aspecten uit de WTT wordt uitgewerkt in **Taal-amvb I**² en **Taal-amvb II**.
- Zo geeft de wet aan dat bij amvb nader wordt bepaald in welke gevallen sprake is van 'meerwaarde'. Ook kan de minister in bij amvb te bepalen gevallen, opleidingen of groepen van opleidingen aanwijzen waarvoor geen instemming van de NVAO voor een anderstalige opleiding is vereist. Deze aspecten worden geregeld in '**taal-amvb I**', die in het kader van de zogenoemde voorhangprocedure voorligt in beide Kamers. De aanwijzing geschiedt bij besluit van de minister.

In taal-amvb I wordt voorgesteld dat indien een instelling voldoende kan onderbouwen dat minimaal twee van de volgende elementen van toepassing zijn, er sprake is van 'meerwaarde':

- a) het onderwijs is in het bijzonder internationaal georiënteerd;
- b) de arbeidsmarkt waartoe de opleiding de studenten opleidt is internationaal georiënteerd;
- c) het onderwijs is zodanig ingericht dat een interculturele uitwisseling tussen studenten noodzakelijk is om de kennis, het inzicht en de vaardigheden die met het onderwijs worden beoogd, te kunnen verwerven;
- d) het onderwijs verzorgd wordt in nauwe samenwerking met bedrijven, instanties of onderwijsinstellingen die internationaal georiënteerd en overwegend anderstalig zijn;
- e) de docenten die de benodigde expertise bezitten om het onderwijs te kunnen verzorgen zijn voornamelijk anderstalig.

Tevens wordt in taal-amvb I voorgesteld dat in de volgende gevallen opleidingen of groepen van opleidingen door de minister kunnen worden aangewezen waarvoor geen instemming van de NVAO is vereist:

- Specifieke regionale of economische omstandigheden of een tekort aan personeel op de arbeidsmarkt in bepaalde sectoren;
- Gezamenlijk onderwijs (bijvoorbeeld *double degrees*);
- Onderzoeksmasters;
- University Colleges;

---

² het ontwerpbesluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 houdende de invoering van bepalingen omtrent de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands en de meerwaarde van een andere taal dan het Nederlands in het hoger onderwijs.¹

- Opleidingen waarvan de internationale focus op voorhand vast staat.
- Voor de overige aspecten die bij amvb moeten worden uitgewerkt (uitvoeringsaspecten toets anderstalig onderwijs), is geen voorhang vereist. Daarvoor wordt een aparte amvb gemaakt ('**taal-amvb II**'), die in concept gereed is.
- Tot slot zal worden gewerkt aan een ministeriële regeling waarin de aanvraagprocedure en de in te dienen aanvraagbescheiden rondom de toets anderstalig onderwijs worden bepaald.

Inwerkingtreding en uitvoering

Wanneer de WTT tijdig in werking treedt (de EK dient dan op korte termijn wetsvoorstel in te stemmen), kunnen de maatregelen omtrent de taal waarin het onderwijs worden verzorgd, per studiejaar 2022/2023 in werking treden. Daarvoor is het ook nodig dat de twee taal-amvb's in werking kunnen treden. De in de WTT opgenomen regel dat indien minimaal 2/3 van de studielast in een andere taal verzorgd wordt, men instemming nodig heeft van de NVAO, zorgt voor uitdagingen in de uitvoering. Het is zeer lastig eenduidig te bepalen wat onder '2/3 van de studielast' verstaan wordt.

Historie van dit element (amendementen, draagvlak)

- De taal waarin het onderwijs wordt verzorgd aan ho-instellingen staat politiek en maatschappelijk al een aantal jaren in de belangstelling (soms wordt ook verwezen naar de 'verengelsing' van het hoger onderwijs). Sommigen vinden de WTT-maatregelen rondom taal te ver gaan of niet nodig, anderen vinden dat meer nadruk op het Nederlands moet worden gevestigd. Met het wetsvoorstel is geprobeerd een balans hierin te vinden.
- Vanuit de instellingen (met name universiteiten via UNL) is er weinig draagvlak voor de toets anderstalig onderwijs. Volgens UNL is de toets anderstalig onderwijs een bureaucratische last en is het onduidelijk wanneer aan het meerwaardecriterium is voldaan.

2. Uitdrukkingsvaardigheid Nederlands

Inhoud en doel

De WTT regelt dat de plicht van bekostigde ho-instellingen -om zich te richten op de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands - wordt uitgebreid van Nederlandstalige studenten (WHW artikel 1.3, lid 5) naar anderstalige studenten. Dit heeft tot doel de blijfkans van internationale studenten te vergroten en hun binding met Nederland te versterken. De plicht tot het bevorderen van uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands bestaat al langer. Echter, de politieke wens is om deze plicht uit te breiden, tot concretere normen te komen voor zover het Nederlandstalige studenten betreft en hier meer toezicht op te houden. Met de wetwijziging wordt dan ook geregeld dat deze punten bij

bij AMvB worden uitgewerkt. Bovendien wordt een nieuw kwaliteitsaspect aan de WHW toegevoegd aan de hand waarvan de kwaliteit van zowel nieuwe als bestaande opleidingen wordt beoordeeld ten behoeve van accreditatie.

Uitwerking

De regels omtrent de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands door bekostigde instellingen zijn uitgewerkt in taal-amvb I, die is voorgehangen bij de Eerste en Tweede Kamer. Hierin is geregeld dat instellingen voor hoger onderwijs begeleiding en ondersteuning moeten bieden die erop gericht is om de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands te bevorderen tot een niveau dat van hoger opgeleiden, binnen de context van de opleiding, mag worden verwacht. De voorzieningen kunnen extra-curriculair en facultatief worden aangeboden. Ze zijn dus niet noodzakelijkerwijs onderdeel van het curriculum van de opleiding.

Het kwaliteitsaspect in de wet wordt nader uitgewerkt in het accreditiekader van de NVAO. Een commissie van onafhankelijke deskundigen beoordeelt in het kader van de accreditatieprocedure van de opleiding of de instelling aan de inspanningsplicht voldoet en voldoende ondersteuning en begeleiding biedt binnen de betreffende opleiding. Ook dient een instelling in haar instellingsplan te expliciteren hoe zij invulling geeft aan de genoemde inspanningsverplichting.

Inwerkingtreding en uitvoering

Bij tijdige inwerkingtreding van de wet en de onderliggende regelgeving, kunnen de taalmaatregelen per studiejaar 2022/2023 in werking treden. Voor de beoordeling van uitdrukkingsvaardigheid is een voorwaarde voor de uitvoering dat een referentieniveau taal (5F) is opgesteld door de Taalunie. De verwachting is dat de Taalunie 8-9 maanden nodig heeft voor de ontwikkeling van dit referentieniveau.

Historie van dit element

- Er is bij de instellingen weinig draagvlak voor aanscherping van de plicht tot het bevorderen van uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands – met uitzondering van Neerlandici en talencentra. De studentenorganisaties hebben zich niet nadrukkelijk uitgesproken over dit onderdeel.
- Een amendement van CDA en SP is aangenomen, waarin geregeld wordt dat uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands in de wet wordt opgenomen niet alleen als inspanningsplicht maar ook als kwaliteitsaspect bij accreditatie van opleidingen.
- Een amendement van SGP is aangenomen waarmee de plicht tot het bevorderen van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands niet langer geldt voor private instellingen voor hoger onderwijs.
- Een amendement van CDA en SGP heeft geleid tot het opnemen van beleid rondom uitdrukkingsvaardigheid in het instellingsplan.

- Onder andere D66, GroenLinks en PvdA hebben aandacht gevraagd voor de werkdruk in het hoger onderwijs en sturen erop aan dat dit element niet te zwaar wordt opgetuigd.

3. Instellingscollegegeld

Inhoud en doel

In het wetsvoorstel wordt geregeld dat een maximumtarief instellingscollegegeld voor Nederlandse en EER-studenten, en een minimumtarief voor niet EER-studenten wordt vastgesteld.

Uitwerking

De hoogte en berekeningswijze van het maximumtarief instellingscollegegeld voor EER-studenten en het minimumtarief instellingscollegegeld voor niet EER-studenten moet worden vastgelegd in lagere regelgeving. In een AMvB (wijziging Uitvoeringsbesluit WHW) zullen de hoofdlijnen van de berekeningswijze worden opgenomen. In een ministeriële regeling (wijziging Regeling financiën hoger onderwijs) zullen de volledige berekeningswijze en hoogte van de bedragen worden opgenomen.

Inwerkingtreding en uitvoering

Uiterlijk op 1 november moet het collegegeld voor het daarop volgende studiejaar bekend gemaakt worden.

Als het onderdeel instellingscollegegeld (zowel het wetsvoorstel als de AMvB en regeling) per 1 september 2022 inwerking treedt, heeft deze maatregel effect per studiejaar 2023/2024. De AMvB is zo goed als gereed en kan, na aanvaarding van de WTT, tegelijk met de WTT ter ondertekening aan de Koning worden aangeboden. De regeling is in voorbereiding.

Historie van dit element (amendementen, draagvlak)

De invoering van het maximumtarief is in lijn met de aangenomen motie van de leden Van Meenen (D66) en Westerveld (GroenLinks) van 27 maart 2018³, waarin de regering is verzocht te zorgen dat het voor onderwijsinstellingen niet mogelijk is meer instellingscollegegeld te vragen dan de bekostiging van de opleiding en het tarief ter hoogte van het wettelijk collegegeld.

De koppeling van het instellingscollegegeld aan de bekostiging die met deze motie is gecreëerd, levert een lastig element in de uitwerking en uitvoering op. Doordat er diverse bekostigingsstarieven zijn, komt er niet 1 vast tarief voor instellingscollegegeld dat jaarlijks wordt geïndexeerd (zoals bij wettelijk collegegeld het geval is) maar 12 verschillende tarieven. Hoewel dit een "eerlijke" manier van berekenen is (iedere student betaalt min of meer precies wat

---

³ Kamerstukken II 2017/18, 31 524, nr. 357.

zijn/haar studie kost), zal het onduidelijkheid opleveren in de uitleg richting studenten en instellingen.

De reacties op het onderdeel instellingscollegegeld (maximumtarief voor Nederlandse en EER-studenten en minimumtarief voor niet EER-studenten) zijn overwegend positief. Het wordt op prijs gesteld dat dit verder wordt begrensd, zodat er "eerlijkere" tarieven komen. Kanttekening hierbij is dat de koppeling van het instellingscollegegeld aan de bekostiging die door deze wijziging wordt gemaakt, een lastig element in de uitwerking en uitvoering oplevert. Doordat er diverse bekostigingstarieven zijn, komt er niet 1 vast tarief voor instellingscollegegeld dat jaarlijks wordt geïndexeerd (zoals bij wettelijk collegegeld het geval is) maar 12 verschillende tarieven. Hoewel dit een "eerlijke" manier van berekenen is (iedere student betaalt min of meer precies wat zijn/haar studie kost), zal het in de praktijk onduidelijkheid opleveren in de uitleg richting studenten en instellingen.

Over het onderscheid tussen EER-studenten en niet EER-studenten is de LSVb niet enthousiast. Zij vinden internationalisering een belangrijk thema en vrezen dat niet EER-studenten met hoge tarieven worden geconfronteerd (voor niet EER-studenten gaat een minimumtarief gelden maar geen maximumtarief), hetgeen deze studenten mogelijk tegenhoudt om in Nederland te komen studeren. Andere stakeholders (UNL, VH, ISO) zien geen probleem in dit onderscheid.

4. **Capaciteitsfixus**

In het wetsvoorstel staan diverse nieuwe voorschriften omtrent capaciteitsregelingen:

- a. Inspanningsverplichting beschikbare onderwijscapaciteit (art. 7.53)
- b. Ministeriële toetsing op capaciteitsfixus achteraf (art. 7.53a, derde en vierde lid)
- c. Capaciteitsfixus op anderstalig traject (art. 7.53a, vijfde lid)
- d. Uitzondering op inspanningsverplichting en ministeriële toetsing achteraf (art. 7.53a, zesde lid)
- e. Maximum aantal plaatsen voor niet-EER-studenten binnen capaciteitsfixus (art. 7.53a, zevende en achtste lid)
- f. Noodcapaciteitsfixus voor niet-EER-studenten (art. 7.53f)

Deze maatregelen worden momenteel uitgewerkt in onderliggende regelgeving en zullen hieronder één voor één worden toegelicht.

4a. Inspanningsverplichting beschikbare onderwijscapaciteit

Doel:

Instellingen worden op grond van het voorgestelde artikel 7.53 WHW verplicht zich in te spannen een oplossing te vinden voor een dreigend of bestaand capaciteitsgebrek op een opleiding of een anderstalig traject binnen een

Nederlandstalige opleiding. Zij dienen daarbij samen te werken met andere instellingen en werkgevers. Het doel is het aantal opleidingen met een capaciteitsfixus te beperken.

Overigens is het aantal opleidingen met een capaciteitsfixus de afgelopen jaren reeds gestaag afgenomen. Op dit moment is ongeveer heeft ongeveer 7 procent van de voltijdsopleidingen in het hbo en 12,5% van de voltijdsopleidingen in het WO een capaciteitsfixus.

Uitwerking:

Het is nog onduidelijk wanneer instellingen voldoen aan deze inspanningsverplichting. Instellingen hebben aangegeven in (te) beperkte mate te beschikken over de middelen en mogelijkheden om hieraan te voldoen. Het is nog onduidelijk hoe het toezicht hierop zal plaatsvinden. Met de inspectie worden nadere gesprekken gevoerd over haar rol in het kader van de wettelijke taken van de inspectie t.a.v. toezicht en handhaving. Waarschijnlijk zal de inspectie in elk geval thematisch onderzoek kunnen uitvoeren. De effectiviteit van deze maatregel is sterk afhankelijk van de mate waarin toezicht wordt gehouden. Zie verder ook de ministeriële toetsing (4b).

4b. Ministeriële toetsing op capaciteitsfixus achteraf

Een instellingsbestuur kan een capaciteitsfixus vaststellen indien de beschikbare onderwijscapaciteit *naar haar oordeel* ontoereikend is om een onbeperkte inschrijving van studenten mogelijk te maken. Een fixus wordt ingesteld voor het volgende studiejaar en niet vaker dan drie maal achtereenvolgens.

De WTT maakt het mogelijk dat de minister achteraf zelf beoordeelt of de onderwijscapaciteit toereikend is voor een onbeperkte inschrijving. Indien dit naar het oordeel van de minister zo is, kan hij bepalen dat een capaciteitsfixus voor het studiejaar volgend op het studiejaar waarin deze is vastgesteld, niet opnieuw kan worden ingesteld. En anders, indien naar het oordeel van de minister het capaciteitsprobleem binnen twee studiejaar kan worden opgelost, kan de minister besluiten dat de fixus alleen voor het volgende studiejaar mag worden ingesteld, indien de instelling kan aantonen aan de inspanningsverplichting te hebben voldaan.

Doel:

Bij de behandeling van het wetsvoorstel en introductie van de nieuwe voorwaarden werd als uitgangspunt genomen dat door het ministerieel toezicht achteraf:

- de minister meer inzicht krijgt in de motivatie (c.q. beweegredenen) voor het instellen van een capaciteitsfixus;
- de minister de bevoegdheid heeft om achteraf de (on)toereikendheid van de capaciteit van een opleiding te beoordelen, en
- instellingen tot een meer weloverwogen beslissing omtrent het instellen van een capaciteitsfixus zullen komen.

Dit alles heeft uiteindelijk tot doel dat instellingen op een terughoudende manier gebruik maken van de mogelijkheid tot het instellen van een capaciteitsbeperking.

Uitwerking:

Met het oog op de ministeriële toetsing regelt de WTT dat instellingen mededeling doen aan de minister inzake:

- de beweegredenen voor het instellen van een fixus, en
- de procedure die is gevolgd bij het vaststellen van een fixus.

Van belang is dat de wet geen definitie van 'ontoereikendheid in onderwijscapaciteit' bevat. Dit begrip zal in de praktijk nadere invulling (moeten) krijgen.

De inspectie heeft aangegeven niet de capaciteit te hebben alle fixi achteraf te toetsen. Er zijn twee mogelijke oplossingen: 1) u maakt extra middelen vrij om de capaciteit bij de inspectie te vergroten; 2) toezicht wordt ingevuld middels een vorm van zelfregulering in combinatie met periodiek thematisch onderzoek en evaluatie van de wet. Hierover worden nadere gesprekken gevoerd met de Inspectie.

Historie:

In het oorspronkelijke wetsvoorstel werd uitgegaan van toetsing vooraf door een apart hiervoor aangestelde commissie. Na amendering in de TK door SP en D66 is dit veranderd in de toetsing achteraf zoals hierboven omschreven.

4c. Capaciteitsfixus anderstalige trajecten.

Onder de huidige wetgeving kan een (capaciteits)fixus alleen worden ingesteld op een opleiding als geheel. De WTT (art. 7.53a lid 5) maakt het mogelijk een capaciteitsfixus alleen te laten gelden voor een anderstalige traject binnen een Nederlandstalige opleiding. Daarmee kan het gebruik van de fixus worden beperkt tot precies daar waar deze noodzakelijk is. Hiermee kan verdringing van Nederlandstalige studenten worden voorkomen.

Uitwerking:

Om het mogelijk te maken de fixus in te stellen op alleen een anderstaligtraject moet het registratiebestand RIO worden aangepast. Hiertoe zal op korte termijn door DUO een impactanalyse worden uitgevoerd, waarna aan DUO de opdracht tot uitvoering kan worden verstrekt.

4d. Uitzonderingen inspanningsverplichting

Bij ministeriële regeling kunnen opleidingen worden uitgezonderd van de inspanningsverplichting (4a) en de ministeriële toetsing (4b). Het gaat om opleidingen ten aanzien waarvan al op voorhand vaststaat dat structureel sprake zal zijn van een capaciteitsgebrek (zoals geneeskunde en tandheelkunde). Bij deze opleidingen wordt de hoogte van de capaciteit voor meerdere jaren

vastgesteld op basis van een advies van externe experts en in overleg met de Minister van VWS. Voor deze werkwijze is gekozen omdat het dure opleidingen betreft en vanwege de maatschappelijke noodzaak van goede zorg. Daarmee is bij deze opleidingen al sprake van een adequate onderbouwing voor een capaciteitsfixus.

De uitzondering wordt altijd gesteld op een opleiding als geheel; art. 7.53a lid 5 (zie 4c) is tevens uitgezonderd.

Welke opleidingen precies voor deze uitzondering in aanmerking komen en welke procedure daarvoor gevolgd wordt, moet nog nader worden uitgewerkt. Aan de Tweede Kamer is reeds toegezegd een concept van de ministeriële regeling te zijner tijd voor te leggen.

4e. Maximum aantal plaatsen voor niet-EER-studenten binnen de capaciteitsfixus

Binnen een capaciteitsfixus kan een instelling besluiten een maximum aantal plaatsen beschikbaar te stellen voor niet-EER-studenten. Vereiste is dat de (reeds bij instelling van de capaciteitsfixus vastgestelde) ontoereikendheid in onderwijscapaciteit in overwegende mate het gevolg is van het aantal aanmeldingen door niet-EER-studenten.

Op die manier wordt toegankelijkheid van het HO (i.h.b. bij opleidingen met een capaciteitsgebrek) voor Nederlands(talig)e en EER-studenten gegarandeerd en blijft een adequaat onderwijsstelsel behouden.

Uitwerking:

Bij AMvB dient te worden bepaald wanneer de ontoereikendheid in onderwijscapaciteit in overwegende mate het gevolg is van het aantal aanmeldingen door niet-EER-studenten. Deze AMvB wordt op dit moment opgesteld in afstemming met de koepels van instellingen, de studentenbonden, en de uitvoeringsorganisaties. U wordt hier op een later moment per aparte beslisnota nader over ingelicht.

De ministeriële toetsing achteraf heeft geen betrekking op het maximum aantal plaatsen voor niet-EER-studenten. Ook hoeft een instelling een besluit tot instelling van een maximum voor niet-EER-studenten niet te melden aan de minister, noch te onderbouwen.

Historie:

Deze maatregel is aan de WTT toegevoegd middels een amendement van de VVD en het CDA.

Uit gesprekken met de koepels komt naar voren dat dit instrument naar verwachting slechts zeer beperkt zal worden ingezet, omdat capaciteitsproblemen over het algemeen met name door de instroom van (niet-Nederlandse) EER-studenten worden veroorzaakt.

4f. Noodcapaciteitsfixus voor niet-EER-studenten

Indien een instelling wordt geconfronteerd met een grote en onverwachte toestroom van niet-EER-studenten en hierdoor een capaciteitsprobleem ontstaat, kan deze bij wijze van noodrem een noodcapaciteitsfixus instellen. Een noodcapaciteitsfixus voor niet-EER-studenten kan alleen worden ingesteld op een opleiding als geheel.

Uitwerking:

Bij of krachtens AMvB dienen de volgende punten nader uitgewerkt te worden:

- de criteria voor het instellen van een noodcapaciteitsfixus;
- de wijze waarop een instelling aantoont dat de ontoereikende onderwijscapaciteit wordt veroorzaakt door de instroom van niet-EER-studenten;
- regels m.b.t. selectie;
- het maximum aantal keren dat een noodcapaciteitsfixus achtereenvolgens kan worden vastgesteld;
- de wijze waarop de noodcapaciteitsfixus wordt bekendgemaakt.

Deze AMvB wordt op dit moment opgesteld in afstemming met de koepels van instellingen, de studentenbonden, en de uitvoeringsorganisaties. U wordt hier op een later moment per aparte beslisnota nader over ingelicht.

De ministeriële toetsing achteraf is niet van toepassing op de noodcapaciteitsfixus. Wel kan de inspectie toezien of de nadere regels in de AMvB juist worden nageleefd. Hoe dit precies vorm krijgt dient in gesprek met de inspectie nader te worden uitgewerkt. Daarover worden met de inspectie gesprekken gevoerd.

Historie:

De mogelijkheid tot instellen van een noodcapaciteitsfixus is aan het wetsvoorstel toegevoegd middels een amendement van VVD en CDA.

Inwerkingtreding fixusmaatregelen

De koepels zouden deze maatregelen graag zo spoedig mogelijk willen inzetten. Snelle inwerkingtreding is dus geboden. Echter, DUO en Studielink hebben tijd nodig om de systemen gereed te maken voor uitvoering. Daarom zullen de verschillende onderdelen op een ander moment in werking treden:

<u>Maatregel</u>	<u>Geplande datum in werking treden</u>	<u>Effect bij inschrijving collegejaar</u>
- Capaciteitsfixus	1 september 2023	2024-2025 (vanaf 1 okt '23)
- Maximaal aantal plaatsen voor niet-EER-studenten	1 september 2023	2024-2025 (vanaf 1 okt '23)

- Noodcapaciteitsfixus   1 januari 2023   2023-2024 (vanaf 1 okt '22)*

* De noodcapaciteitsfixus kan worden ingezet terwijl de aanmeldingen al open staan. Het gaat immers om een noodmaatregel bij onverwachte en grote groei van het aantal aanmeldingen van niet-EER-studenten. Daarom kan deze maatregel na inwerkingtreding meteen worden ingezet, mits aan de voorwaarden wordt voldaan.

5. Voorschriften arbeidsmarktfixus

Doel:

Naast overwegingen ten aanzien van capaciteit kan een beperkte (toekomstige) arbeidsmarktvrage reden zijn voor het instellen van een fixus. Een arbeidsmarktfixus is in de huidige situatie al mogelijk via een ministeriële regeling. Momenteel is geen arbeidsmarktfixus vastgesteld bij ministeriële regeling. Wel kunnen er opleidingen zijn die kiezen voor het instrument capaciteitsfixus in gevallen waarin arbeidsmarktoverwegingen een rol spelen. Het is belangrijk dat dit soort opleidingen in de nieuwe situatie (met strengere eisen tav capaciteitsfixus) niet tussen wal en schip geraken. Met de WTT wordt daarom een grondslag gecreëerd om de huidige criteria in de wet voor een arbeidsmarktfixus in een ministeriële regeling nader uit te werken in voorschriften.

Uitwerking

De nadere voorschriften en het bijbehorende proces dienen te worden uitgewerkt en zullen worden opgenomen in de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho).

Inwerkingtreding en uitvoering

Om in te kunnen gaan per studiejaar 2023 dient de Ratho vóór 1 oktober 2022 te worden gewijzigd.

Historie van dit element (amendementen, draagvlak)

De Vereniging Hogescholen en de UNL zijn in 2020 gevraagd om voorbeelden van opleidingen waar nu een numerus fixus is ingesteld waar voornamelijk arbeidsmarktoverwegingen een rol spelen. Uit die uitvraag zijn geen opleidingen naar boven gekomen waarbij eigenlijk een arbeidsmarktfixus van toepassing zou moeten zijn. Wel zijn er opleidingen die mede om arbeidsmarktredenen een capaciteitsfixus instellen. Ook aan de studentenorganisaties is gevraagd naar hun kijk op dit onderwerp. LSVb is geen voorstander van een arbeidsmarktfixus, omdat het de toegankelijkheid/keuzevrijheid van de student kan beperken. ISO beschouwt de arbeidsmarktfixus als een ultimum remedium voor opleidingen met een slechte arbeidsmarktperspectieven. Werkgeversorganisaties beschouwen de

arbeidsmarktfixus als een instrument die kan bijdragen aan de macrodoelmatigheid van opleidingen.

6. Omkeerregeling MBO-4

Inhoud en doel

Met de invoering van het examenonderdeel Nederlandse taal in het mbo, speelde de discussie op over het effect daarvan voor de toegankelijkheid van het mbo voor studenten voor wie het Nederlands niet hun eerste taal is. De commissie Meijerink, die de referentieniveaus taal en rekenen heeft opgesteld in 2010, benoemde al dat hun uitgangspunt bij de formulering ervan uit is gegaan van de leerling/student die al vanaf zijn of haar vroege jeugd onderwijs in Nederland volgt. Deze referentieniveaus (een nationaal curriculum voor Nederlandse taal en rekenen) vanaf basisschool tot en met mbo, zijn wettelijk vastgesteld. Voor mbo-4 geldt als enige mbo-niveau een hoger niveau (3F, net als havo) voor Nederlandse taal dan de andere mbo-niveaus (2F).

De WTT bevat de grondslag om de omkeerregeling mbo-4 bij AMvB mogelijk te maken. De AMvB maakt het mogelijk dat studenten op mbo-niveau 4 die voldoen aan de drie voorwaarden (Nederlands niet als moedertaal hebben, maximaal zes jaar onderwijs in Nederland gevolgd en onvoldoende beheersing van het Nederlands), Nederlands op een lager niveau mogen afsluiten (2F) als zij Engels of Duits op een hoger niveau dan normaliter vereist afsluiten (de 'omkeerregeling'). De verwachting is dat dit gaat om een kleine groep studenten, die werkzaam zullen gaan zijn in een internationale context waarbij niet Nederlands maar Engels of Duits de voertaal is. Deze omkeerregeling bevordert toegankelijkheid in het mbo en draagt bij aan kansengelijkheid. Met de omkeerregeling wordt tevens de internationalisering van het mbo bevorderd. Er wordt met deze wijziging aangesloten op de ontwikkelingen in het taalbeleid in het mbo en ho. Daarbij wordt de meerwaarde van internationalisering voor het onderwijs en de Nederlandse economie erkend en blijft het verbeteren van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands, ook voor buitenlandse studenten, als doelstelling bestaan. Hiermee wordt geborgd dat alle studenten aan het einde van het mbo tenminste voldoende taalvaardigheid hebben om goed deel te kunnen nemen aan de samenleving en tegelijkertijd wordt daarmee voorkomen dat zij het mbo laaggeletterd verlaten. De Afdeling advisering van de Raad van State heeft een kritisch advies uitgebracht dat vraagt naar de noodzaak (een buitenlandse student kan toch ook mbo-3 doen), de omvang en beheersing van de doelgroep, en de gevolgen voor het hbo bij doorstroom vanuit het mbo. Met het nader rapport ontvangt u een aparte nota hierover.

Uitwerking

Deze wijziging is uitgewerkt in een AMvB, die aanpassingen doet in het Examen- en Kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB en het Besluit referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen. De grondslag voor deze regeling zit in de WTT , waarmee het mogelijk wordt om voor een beroepsopleiding verschillende referentieniveaus vast te stellen.

Inwerkingtreding en uitvoering

Datum
10 januari 2022

Om in te kunnen gaan per studiejaar 2022, dient de amvb uiterlijk 31 mei 2022 gepubliceerd te worden. Datum inwerkingtreding wordt dan 1 augustus 2022. De AMvB is ondertussen nagenoeg gereed..

Historie van dit element en draagvlak

In de discussie over het effect van invoering van het examenonderdeel Nederlandse taal in het mbo op de toegankelijkheid voor studenten voor wie Nederlands niet hun eerste taal is, is in de Tweede Kamer in juni 2015 een motie ingediend door het lid Van Meenen waarin de regering werd verzocht om haast te maken met een oplossing voor de belemmering die de exameneis Nederlands voor buitenlandse studenten kon vormen bij Engelstalige mbo-opleidingen. De minister van OCW kondigde daarop in de Kamerbrief 'Internationalisering van het onderwijs'⁴ (september 2016) een omkeerregeling aan, waarmee het mogelijk zou worden voor mbo-studenten op niveau 4 om het examenonderdeel Nederlandse taal één niveau lager af te sluiten dan normaliter is vereist, mits zij daar een hoger dan vereist niveau voor het examenonderdeel Engels tegenover zouden stellen. Naar aanleiding van een verkenning die is toegezegd in de Kamerbrief 'Internationalisering in evenwicht' (juni 2018) vanwege de vraag of deze regeling uitgebreid moet worden met een variant op basis van Duits, met name voor studenten in de grensregio's, is besloten de omkeerregeling ook voor Duits toe te passen. In de totstandkoming van de AMvB is de mbo-sector veelvuldig geraadpleegd, en met name de opleidingen met een relatief groter aandeel internationale studenten/studenten die Nederlands niet sinds hun vroege jeugd hebben aangeleerd en opleidingen in de grensregio met Duitsland, zitten te wachten op invoering van dit besluit zodat zij hun studenten meer mogelijkheden tot een diploma kunnen bieden.

Als het gaat om draagvlak, geldt dat de wens voor deze regeling met name is gekomen vanuit de sector zelf. Om internationale studenten meer mogelijkheden te bieden, samenwerking met het bedrijfsleven in de grensregio's te versterken, maar ook om het mbo voor studenten die niet sinds hun vroege jeugd Nederlands hebben geleerd toegankelijker te maken. MBO Raad is een duidelijke voorstander van de omkeerregeling. Voor de vormgeving van de omkeerregeling is input gevraagd vanuit verschillende stakeholders, waaronder de MBO Raad en Nuffic maar ook vanuit verschillende mbo-instellingen.

---

⁴ Kamerstukken II 2015/16, 22452, 48.

Planning WTT

Het wetsvoorstel ligt op dit moment in de Eerste Kamer. Of het wetsvoorstel per collegejaar 2022/2023 in werking kan treden is afhankelijk van het parlementaire proces: de Eerste Kamer dient dan vóór mei 2022 met de inhoud van het wetsvoorstel akkoord te gaan. Maar omdat de EK heeft aangegeven taalamvb-I pas ter hand te nemen als de behandeling van de WTT is afgerond, is het nodig dat de EK al eerder het wetsvoorstel behandelt. Inwerkingtreding en effectuering van de maatregelen uit de WTT verschillen per onderdeel van de wet. Dit is weergegeven in onderstaande tabel.

Maatregelen	Subonderdeel	Benodigde regelgeving	Inwerking-treding	Eerste effecten
Onderwijsstaal	Procedurele waarborgen (o.a. instellingsplan)	Wet	Sept. 2022	Sept. 2022
	Meerwaardecriterium	Wet en taalamvb I	Sept. 2022	Sept. 2022
	Toets anderstalig onderwijs	Wet en taalamvb I en II, en onderliggende regelgeving	Sept. 2022	Voor bestaande opleidingen vanaf sept. 2023 bij het eerstvolgende accreditatie-moment ivm overgangsfase. Voor nieuwe opleidingen per sept. 2022.
	Instemmingsrecht OER opleidingscommissie	Wet	Sept. 2022	Sept. 2022
	Registratie instemming en taal	Wet	Nader te bepalen ⁵	Nader te bepalen

⁵ Afhankelijk van haalbaarheid uitvoering bij de instellingen, Studielink en DUO. Dit is randvoorwaardelijk voor de invoering van de capaciteitsfixus bij anderstalige trajecten.

Uitdrukkings-vaardigheid Nederlands	Uitdrukkingsvaardigheid Nederlands	Wet, taal amvb I, accreditatiekader	Sept. 2022	Mei 2023
Instellings-collegegeld	Maximum EER en minimum niet-EER	Wet, amvb en regeling	Sept. 2022	Studiejaar 2023/2024
Capaciteitsfixus	Inspanningsverplichting beperken numerus fixus; Toetsing numerus fixus achteraf; numerus fixus anderstalige trajecten, ⁶ Noodcapaciteitsfixus.	Wet, 2 amvb's en onderliggende regelgeving	Sept. 2023	Deel van de maatregelen per 2023/2024, deel van de maatregelen in latere jaren
Omkeerregeling MBO		Wet en amvb	Augustus 2022	Sept. 2022

Tabel 1: planning WTT en onderliggende regelgeving

Uitvoeringskosten

Voor de uitvoering van de WTT is reeds €300.000 per jaar structureel gereserveerd voor de NVAO. DUO heeft in 2019 een uitvoeringstoets gedaan voor het toen voorliggende wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid. Daar kwamen incidentele uitvoeringskosten van ongeveer €230.000 en structurele uitvoeringskosten van €27.000. Voor deze raming geldt een onzekerheidsmarge van 50%. Het wetsvoorstel is na behandeling in de Tweede Kamer gewijzigd, dus een nieuwe uitvoeringstoets is benodigd. Dit budget is al beschikbaar op de OCW-begroting.

⁶ Registratie taal, afhankelijk van haalbaarheid uitvoering bij instellingen, Studielink en DUO. Dit is randvoorwaardelijk voor de invoering van de capaciteitsfixus bij anderstalige trajecten.

Datum
10 januari 2022

Bijlage 2 Aantal opleidingen met een Numerus fixus

Collegejaar 2021-2022

Aantal opleidingen aan bekostigde HO-instellingen per brin en opleidingsvorm exclusief de OU						
Soort HO	Type HO	Opl.vorm	CROHO-onderdeel	Totaal	w.v. NF	% NF
hbo	bachelor	voltijd	economie	183	1	0,5%
hbo	bachelor	voltijd	gedrag en maatschappij	49	5	10,2%
hbo	bachelor	voltijd	gezondheidszorg	71	22	31,0%
hbo	bachelor	voltijd	landbouw en natuurlijke omgeving	35	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	onderwijs	173	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	recht	19	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	sectoroverstijgend	2	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	taal en cultuur	45	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	techniek	192	4	2,1%
totaal hbo-bachelor voltijd				769	34	4,2%
hbo	bachelor	deeltijd	economie	78	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	gedrag en maatschappij	34	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	gezondheidszorg	33	4	12,1%
hbo	bachelor	deeltijd	landbouw en natuurlijke omgeving	10	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	onderwijs	139	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	recht	13	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	sectoroverstijgend			
hbo	bachelor	deeltijd	taal en cultuur	3	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	techniek	57	0	0,0%
totaal hbo-bachelor deeltijd				367	4	1,1%
hbo	bachelor	duaal	economie	17	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	gedrag en maatschappij	6	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	gezondheidszorg	22	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	onderwijs	12	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	recht	2	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	techniek	14	0	0,0%
totaal hbo-bachelor duaal				72	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	economie	35	4	11,4%
wo	bachelor	voltijd	gedrag en maatschappij	61	13	21,3%
wo	bachelor	voltijd	gezondheidszorg	32	19	59,4%
wo	bachelor	voltijd	landbouw en natuurlijke omgeving	18	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	natuur	59	7	11,9%
wo	bachelor	voltijd	onderwijs	1	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	recht	22	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	sectoroverstijgend	28	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	taal en cultuur	122	1	0,8%
wo	bachelor	voltijd	techniek	47	8	17,0%
totaal wo-bachelor voltijd				425	54	12,2%

Datum
10 januari 2022

wo	bachelor	deeltijd	gedrag en maatschappij	4	1	25,0%
wo	bachelor	deeltijd	natuur	4	0	0,0%
wo	bachelor	deeltijd	recht	7	0	0,0%
wo	bachelor	deeltijd	taal en cultuur	43	0	0,0%
totaal wo-bachelor deeltijd				58	1	1,7%

Bron: Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)
Peildatum: 1 oktober 2021

Datum
10 januari 2022

Collegejaar 2020-2021

Aantal opleidingen aan bekostigde HO-instellingen per brin en opleidingsvorm exclusief de OU						
Soort HO	Type HO	Opl.vorm	CROHO-onderdeel	Totaal	w.v. NF	% NF
hbo	bachelor	voltijd	economie	182	1	0,5%
hbo	bachelor	voltijd	gedrag en maatschappij	49	5	10,2%
hbo	bachelor	voltijd	gezondheidszorg	69	22	31,9%
hbo	bachelor	voltijd	landbouw en natuurlijke omgeving	36	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	onderwijs	174	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	recht	19	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	sectoroverstijgend	1	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	taal en cultuur	44	0	0,0%
hbo	bachelor	voltijd	techniek	187	6	3,2%
totaal hbo-bachelor voltijd				761	34	4,5%
hbo	bachelor	deeltijd	economie	78	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	gedrag en maatschappij	34	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	gezondheidszorg	31	3	9,7%
hbo	bachelor	deeltijd	landbouw en natuurlijke omgeving	10	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	onderwijs	139	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	recht	13	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	sectoroverstijgend			
hbo	bachelor	deeltijd	taal en cultuur	5	0	0,0%
hbo	bachelor	deeltijd	techniek	55	0	0,0%
totaal hbo-bachelor deeltijd				365	3	0,8%
hbo	bachelor	duaal	economie	18	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	gedrag en maatschappij	5	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	gezondheidszorg	21	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	onderwijs	12	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	recht	2	0	0,0%
hbo	bachelor	duaal	techniek	14	0	0,0%
totaal hbo-bachelor duaal				72	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	economie	34	4	11,8%
wo	bachelor	voltijd	gedrag en maatschappij	62	13	21,0%
wo	bachelor	voltijd	gezondheidszorg	32	19	59,4%
wo	bachelor	voltijd	landbouw en natuurlijke omgeving	18	1	5,6%
wo	bachelor	voltijd	natuur	58	7	12,1%
wo	bachelor	voltijd	onderwijs	1	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	recht	22	0	0,0%
wo	bachelor	voltijd	sectoroverstijgend	27	1	3,7%
wo	bachelor	voltijd	taal en cultuur	122	1	0,8%
wo	bachelor	voltijd	techniek	46	8	17,4%
totaal wo-bachelor voltijd				422	54	12,8%

Datum
10 januari 2022

wo	bachelor	deeltijd	gedrag en maatschappij	4	1	25,0%
wo	bachelor	deeltijd	natuur	4	0	0,0%
wo	bachelor	deeltijd	recht	7	0	0,0%
wo	bachelor	deeltijd	taal en cultuur	43	0	0,0%
totaal wo-bachelor deeltijd				58	1	1,7%

Bron: Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)
Peildatum: 1 oktober 2020

TER INFORMATIE

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

5.12 e

Datum

26 januari 2022

Referentie

nota

Scenario's Wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid (WTT)

Bijlagen

1 Visuele weergave scenario's

Intern OCW afgestemd

5.12 e

Aanleiding

Naar aanleiding van het eerste verkennende gesprek over de WTT is bekeken wat mogelijke alternatieven zijn naast het doorzetten van de WTT in de EK. Hierbij is gekeken naar inhoud en draagvlak van de maatregelen alsmede naar mogelijkheden met betrekking tot wijze van regelen inclusief invoeringstermijnen. Eveneens is gekeken naar sturingsinstrumenten voor internationale instroom. Deze verkenning heeft geleid tot 4 scenario's, die in deze nota uiteengezet zijn. Deze scenario's vormen de basis voor de discussie, die moet leiden tot een voorkeur(scenario). We stellen voor deze scenario's te bespreken in de beleidsstaf **Eenheid van kabinetsbeleid**. Het advies is om eerst de nota 'inwerkdossier WTT' door te nemen, voordat u deze nota leest.

Toelichting

In deze nota zijn de beleidsdoelen en de diverse scenario's voor de WTT uiteengezet.

Maatschappelijk opgave

In de afgelopen jaren heeft een versterking plaatsgevonden van internationale dimensies in het onderwijs. De maatschappelijke opgave is om de waardevolle aspecten van internationalisering in het hoger onderwijs te behouden, en tegelijkertijd aandacht te hebben voor Nederlands als academische taal, de onderwijskwaliteit en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, in het bijzonder voor Nederlandstalige studenten.

Om de waardevolle aspecten van internationalisering in het hoger onderwijs te kunnen behouden is het kunnen sturen op internationale instroom zeer urgent. Om te kunnen sturen op internationale instroom kunnen instrumenten ingezet worden op het gebied van taal, fixus en collegegeld. In de WTT zijn o.a. maatregelen op deze gebieden uitgewerkt. Mede gezien de discussie over de WTT en het feit dat deze reeds 2 jaar oud is bespreken we graag met u een aantal scenario's hoe we zo snel mogelijk deze of andere maatregelen in kunnen zetten.

Beleidsdoelen WTT

- Anderstalig onderwijs: taalbeleid moderniseren zodat het meer mogelijkheden geeft voor maatwerk, en tegelijkertijd er voor te zorgen dat ho-instellingen een weloverwogen keuze maken rondom de onderwijstaal in het belang van de student (meerwaarde anderstalig onderwijs).
  - Uitdrukkingsvaardigheid NL: behoud Nederlands als academische taal en waarborgen van verbinding van het hoger onderwijs met de Nederlandse samenleving en arbeidsmarkt.
  - Instellingscollegegeld: het is wenselijk dat gradaties in de overheidsverantwoordelijkheid sterker tot uitdrukking komen in de hoogte van het instellingscollegegeld dat door de instellingen aan studenten wordt berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen EER (maximumtarief)/niet-EER (minimumtarief) studenten.
  - Fixusmaatregelen: aantal opleidingen met numerus fixus terugbrengen en zo toegankelijkheid ho vergroten, daarnaast gericht inzetten van numerus fixus en zo toegankelijkheid ho (voor EER-studenten) vergroten.
  - Omkeerregeling MBO: toegankelijkheid, kansengelijkheid en internationalisering in het mbo bevorderen.
- **Scenario 1:** Beleidsdoelen WTT handhaven
  - **Scenario 2:** Beleidsdoelen WTT m.b.t. taal niet langer hanteren, overige beleidsdoelen WTT wel handhaven
  - **Scenario 3:** Alle beleidsdoelen WTT worden heroverwogen:
    - a. Intrekken WTT + ieder onderdeel uit de WTT wordt op andere wijze geregeld
    - b. Intrekken WTT + nieuw wetsvoorstel

In bijlage 1 is per scenario visueel weergegeven of dit een wenselijk alternatief is per maatregel. In de beleidsstaf zullen deze scenario's de basis vormen voor de discussie. Scenario 3 is al enigszins uitgedacht en uitgeschreven, maar tijdens de bespreking beperken we ons tot de hoofdsenario's.

N.B. Wij gaan er bij deze scenario's vanuit dat er enige ruimte is in de formulering in het Regeerakkoord. Eenheid van kabinetsbeleid

Nadere uitwerking scenario's

Scenario 1 – Beleidsdoelen WTT handhaven

Om dit te realiseren wordt de WTT doorgezet in EK.

Voordelen

- Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van de TK, die reeds ingestemd heeft met het wetsvoorstel.
- Het beleid is in lijn met uw D66 voorganger.
- De door de instellingen gevraagde maatregelen om de instroom van niet-EER-studenten te sturen kunnen op deze manier het snelste worden ingevoerd;
- U maakt het mogelijk dat een fixus gericht kan worden ingezet op een anderstalig traject;
- De toetsing achteraf, de inspanningsverplichting, en het maximum van drie jaar achtereen mogen voeren van een fixus kunnen bijdragen om het aantal opleidingen met een capaciteitsfixus terug te dringen.

Nadelen

- U voert (tevens) maatregelen in waarover veel discussie is. Met name UNL is geen voorstander van de taalmaatregelen.
- U voert een wetwijziging door met daarin (na amendering) maatregelen waarvan de vraag is hoe noodzakelijk en effectief deze zijn.
- De maatregelen met betrekking tot instroom van niet-EER-studenten kunnen rekenen op kritiek van de studentenbonden; bovendien is nut en noodzaak van deze maatregelen twijfelachtig.
- Er zijn twijfels over effectiviteit en handhaafbaarheid van de toetsing achteraf, en de invulling van de inspanningsverplichting.

Scenario 2 Beleidsdoelen WTT m.b.t. taal niet langer hanteren, overige beleidsdoelen WTT wel handhaven

In dit scenario wordt de WTT wel doorgezet, maar krijgen de taalonderdelen niet direct uitwerking indien het wetsvoorstel aangenomen wordt door de EK. Het ontwerp van de AMvB Taal dat nu voorhangt in de EK en TK, wordt teruggetrokken.

Voordelen:

- Dit is de kortste route om de overige beleidsdoelen uit de WTT in te voeren en de snelste manier om de instellingen sturingsinstrumenten te geven op de internationale instroom.

- Dit geeft tijd om de taalmaatregelen te heroverwegen. Zolang de onderliggende regelgeving niet in werking treedt, kan geen uitvoering gegeven worden aan het betreffende onderdeel uit de WTT.
- De AMvB die nu voorhangt is een zodanig compromisvoorstel geworden dat het effect ervan in de praktijk naar verwachting zeer klein is.
- Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van de TK, die reeds ingestemd heeft met het wetsvoorstel. De breuk met uw D66 voorganger is in deze optie het kleinst.

Nadelen:

- De onderwijstaal blijft het belangrijkste instrument om de uitdrukkingsvaardigheid in het hoger onderwijs te bevorderen en heeft als belangrijk neveneffect dat het de groeiende instroom van EER-studenten remt. Zij vormen veruit de grootste groep binnen de internationale studenten. In dit scenario duurt het langer voordat taalmaatregelen genomen worden.
- De ontwerp-AMvB waarin de taalmaatregelen uitgewerkt zijn hangt voor in de TK en EK. Deze AMvB zal teruggetrokken worden voor nadere beraadslaging. Hierover moet uitleg gegeven worden aan de TK en EK. Bij terugtrekking zal de procedure voor een nieuwe AMvB opnieuw doorlopen moeten worden. Het is onzeker of een nieuwe AMvB tot andere uitkomsten zal leiden, aangezien de huidige reeds een moeizaam tot stand gekomen compromis betreft.
- Ondanks groter draagvlak voor de NF maatregelen, komt ook dit onderdeel niet helemaal tegemoet aan de wensen van het veld. UNL zou bij de NF op het anderstalig traject graag zien dat deze maatregel voor langere tijd mag worden ingevoerd (nu blijft de lijn maximale toegankelijkheid en keuzevrijheid voor de studenten, dus zo min mogelijk NF en voor maximaal drie jaar).
- Op andere wijze regelen van fixus op anderstalig traject los van taalmaatregelen is erg lastig. Alternatief zou zijn: fixus op een traject, zonder taaleis, echter is wetswijziging dan noodzakelijk wat voor vertraging zorgt.

Scenario 3 Alle beleidsdoelen WTT worden heroverwogen

Dit kan leiden tot de volgende subscenario's:

a. Intrekken WTT en ieder onderdeel uit de WTT wordt op andere wijze geregeld

Overkoepelend kan gesteld worden dat het voordeel van dit scenario is dat minder wet- en regelgeving vereist is. Nadeel is dat niet voor alle onderdelen van de WTT een passende oplossing gevonden kan worden of dat indien de afspraken niet werken er geen of een beperkte wettelijke grondslag is om op andere wijze beleidswensen te regelen. Daarnaast is het nadeel is dat een wetsvoorstel dat

eerder ten stelligste verdedigd is door uw voorgangster, nu wordt ingetrokken. Dit vereist uitleg aan onder andere de TK, die het wetsvoorstel al aangenomen heeft.

Per onderdeel van de WTT wordt hieronder het alternatief geschetst.

I Taalmaatregelen - anderstalig onderwijs

Huidige situatie

Op dit moment is in de WHW opgenomen dat het onderwijs in het Nederlands wordt verzorgd en de examens in het Nederlands worden afgenomen. Uitzondering kan gemaakt worden als de andere taal gelet op de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt (noodzaakcriterium), of wanneer er sprake is van een gastcollege of een opleiding die betrekking heeft op die taal. Indien het onderwijs op grond van het noodzaakcriterium in een andere taal wordt verzorgd, moet dit worden vastgelegd in een gedragscode.

Alternatief

Alternatief zijn **bestuurlijke afspraken over (minder) anderstalig onderwijs**: HO-instellingen krijgen de kans onderling afspraken te maken over het aanbod anderstalig onderwijs. Hiermee worden instellingen zelf verantwoordelijk voor een weloverwogen keuze voor het aanbod anderstalig onderwijs. Afspraken waarmee een verdeling van 'aanbod' anderstalig onderwijs wordt gemaakt ligt complex en lijkt bij eerste analyse, zeker bij niet-bekostigde instellingen, niet mogelijk. Wel is het mogelijk dat middels bestuurlijke afspraken instellingen met elkaar afspreken dat ze kritisch zullen zijn over het aanbod anderstalige opleidingen.

Voordelen:

- Dit geeft instellingen de mogelijkheid zonder regelgeving afspraken te maken.
- Dit alternatief is vanuit overheidsperspectief zeer uitvoerbaar, aangezien instellingen zelf verantwoordelijk zijn voor het anderstalige aanbod, daardoor overheidsingrijpen niet noodzakelijk.

Nadelen:

- De afgelopen jaren is het aantal Engelstalige opleidingen sterk toegenomen. Risico bestaat dat instellingen er gezamenlijk niet uitkomen of dat zij niet willen meewerken aan registratie van de onderwijstaal waardoor wij geen landelijk beeld krijgen (of kunnen monitoren)
- Instellingen lijken tot nu toe niet af te willen van Engelstalige opleidingen, maar vooral te willen selecteren op nationaliteit (de meeste instellingen met een internationale studentenpopulatie hebben vooral heel veel Duitse studenten). Maatregelen waarbij wordt geselecteerd op nationaliteit om de instroom EER-studenten te beperken zijn niet mogelijk gelet op het EU-recht

- Huidige WHW blijft van kracht. Handhaafbaarheid momenteel problematisch. Bezien zal moeten worden op welke wijze de handhaafbaarheid van de huidige bepalingen kan worden verbeterd.

II Taalmaatregelen – uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands

Huidige situatie

Instellingen hebben een wettelijke plicht om de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands bij hun studenten te bevorderen. Die plicht is nu niet nader geconcretiseerd in regelgeving en wordt tot nu toe opgevat als een algemene inspanningsplicht. Impliciet wordt uitdrukkingsvaardigheid meegenomen bij de opleidingsaccreditatie (als onderdeel van de eindkwalificaties) maar we hebben weinig zicht op het niveau van uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands van afgestudeerden. In tegenstelling tot in andere onderwijssectoren is er voor het hoger onderwijs geen referentieniveau beschikbaar.

Alternatief

U vraagt de Taalunie sowieso een referentieniveau Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid voor hoger onderwijs op te stellen – zoals uw voorganger eerder heeft aangekondigd als voorwaarde voor een goede uitvoering van de AMvB. U agendeert het belang van het Nederlands in het hoger onderwijs en organiseert hierover dialogen met het onderwijsveld. U maakt vervolgens bestuurlijke afspraken met de instellingen over de inspanningen die zij leveren om aan dit taalniveau te werken.

Voordelen

- U laat de Tweede Kamer zien hun zorgen over de bevordering van het Nederlands serieus te nemen zonder de instellingen te belasten met een verzwaarde accreditatieprocedure.
- Kwaliteitsborging leunt in het hoger onderwijs op breed gedragen normen binnen het vakgebied en het beroepenveld. Door nu af te zien van wetgeving geeft u het hoger onderwijs de kans om zich normen over uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands eigen te maken.

Nadelen

- Indien de instellingen de afspraken niet nakomen, hebt u weinig andere instrumenten in handen om te stimuleren dat instellingen hun wettelijke plicht serieus nemen.

III Instellingscollegegeld

Huidige situatie en alternatief

Huidige wetgeving over instellingscollegegeld ongemoeid laten en evt. aanvullend binnen de sector bestuurlijke afspraken maken (bijv. dat bij vaststelling van tarieven wordt aangesloten op de bekostiging). Onderscheid tussen EER/niet-EER komt hiermee te vervallen, waardoor er geen financieel sturingsinstrument is op de instroom van niet-EER studenten.

Voordelen

- Geen wijziging van wet- en regelgeving nodig.
- Het voordeel van deze variant is dat er geen ingewikkelde en moeilijk uitlegbare wetgeving wordt gecreëerd voor een vraagstuk dat mogelijk grotendeels via bestuurlijke afspraken is op te lossen.
- Vermoedelijk veel draagvlak onder instellingen want zij kunnen huidige beleid/werkwijze voortzetten.
- Als met bestuurlijke afspraken koppeling met bekostiging kan worden gemaakt (wens D66+GL), wordt politiek weinig weerstand verwacht.

Nadelen

- Mogelijk minder draagvlak voor studenten omdat instellingen het tarief bepalen. Studenten kunnen daarbij met hoge bedragen worden geconfronteerd. Daarbij moet opgemerkt worden dat de tarieven voor instellingscollegegeld de laatste jaren redelijk stabiel lijken en er weinig signalen over excessen zijn.

IV Omkeerregeling mbo

Huidige situatie

In de wet is vastgelegd welk referentieniveau geldt voor welk niveau beroepsopleiding. Op dit moment kunnen er (via de Wet Educatie en Beroepsonderwijs) geen verschillende referentieniveaus per beroepsopleiding vastgesteld worden. Elke student op niveau 4 dient dus referentieniveau 3F te behalen voor Nederlands om het diploma te behalen. Hierin is geen differentiatie mogelijk tussen verschillende studenten binnen hetzelfde niveau. Zolang dit niet mogelijk is, is invoering van de omkeerregeling ook niet mogelijk.

Alternatief

Het mogelijk maken van het vaststellen van verschillende referentieniveaus per beroepsopleiding mee laten lopen in een ander wetstraject waarin de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) wordt aangepast.

Voordelen

Geen voordelen

Nadelen

De omkeerregeling is in 2016 al aangekondigd door de minister en een duidelijke wens vanuit het veld. Dit mee laten lopen in een ander wetsvoorstel leidt tot minimaal twee jaar vertraging. Dit betekent dat het mbo op niveau 4 voor internationale studenten en andere studenten die Nederlands niet in hun vroege jeugd hebben aangeleerd, nog een langere tijd minder toegankelijk en aantrekkelijk is.

V Capaciteitsfixus

Huidige situatie

Op dit moment kan een instelling een numerus fixus vaststellen op een associate degree of een bacheloropleiding indien de beschikbare onderwijscapaciteit ontoereikend is. De instelling heeft hierbij volledige beleidsvrijheid. Er zijn geen aanvullende criteria. Ook hoeft het bestuur de keuze tot instellen van een fixus niet nader te motiveren. De medezeggenschapsorgaan heeft adviesbevoegdheid bij vaststellen van het selectiereglement, maar niet bij de keuze of een fixus wordt ingesteld en het aantal beschikbare plaatsen.

Alternatief 1 – Bestuurlijke afspraken, opnieuw naar de tekentafel

- Minder fixusopleidingen:
de afgelopen jaren is reeds sprake van een afname in het aantal fixusopleidingen. Ook de Raad van State heeft vraagtekens gezet bij de noodzakelijkheid van de inspanningsverplichting en toetsing. Bovendien is bij amendement het toetsen vooraf vervangen door toetsing achteraf, wat de wet minder goed handhaafbaar maakt. Daarom zouden de wetswijzigingen van dit onderdeel losgelaten kunnen worden. Er kunnen apart nieuwe afspraken worden gemaakt met het veld over het verder terugdringen van het aantal fixusopleidingen en de inspanningen die zij leveren om de capaciteit op opleidingen te vergroten;
- Het gericht inzetten van de fixus en beheersen van instroom van internationale studenten:
de maatregelen richten zich met name op niet-EER-studenten. Echter vormen zij slechts een beperkt deel van de instroom van internationale studenten. De capaciteitsproblemen worden met name veroorzaakt door de instroom van internationale studenten van binnen de EER. De studentenbonden hebben grote bezwaren bij deze maatregelen. In overleg met de instellingen zou opnieuw moeten worden bekeken welke maatregelen wél bijdragen aan het vergroten van de toegankelijkheid van het hoger onderwijs.

Voordelen

- Maatregelen waarover twijfels met betrekking tot nut en noodzaak bestaan worden opnieuw beoordeeld; Met de huidige kennis en ervaring kunnen nieuwe afwegingen worden gemaakt en wordt tegemoetgekomen aan bezwaren van o.a. de studentenbonden en de Raad van State;
- Er kan opnieuw draagvlak worden gecreëerd voor het volledige beleid;
- Er kan opnieuw worden gekeken naar de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

Nadelen

- De invoering van maatregelen die wel op draagvlak bij de instellingen kunnen rekenen lopen zeer sterke vertraging op;
- Het wordt niet mogelijk om een capaciteitsfixus op een (anderstalig) traject in te voeren, omdat dit te zeer verweven is met de taalmaatregelen. Deze maatregel kan op steun van bonden en koepels rekenen.

Alternatief 2 – Experimenteerbesluit

De instellingen, met name UNL, hebben afgelopen jaar meermaals gesuggereerd dat een experimenteerbesluit een alternatief zou kunnen zijn voor de WTT. Dit is voor het ministerie nooit een reële optie geweest.

Op grond van de WHW kan met het oog op de verbetering van de kwaliteit, toegankelijkheid of doelmatigheid van het hoger onderwijs bij wijze van experiment bij algemene maatregel van bestuur worden afgeweken van de WHW. Een experiment kan aan de orde zijn als het nuttig is eerst enige ervaring op te doen, voordat een maatregel definitief wettelijk wordt vastgelegd. Bij AMvB wordt het doel van het experiment bepaald en de wijze waarop en de criteria aan de hand waarvan het experiment wordt geëvalueerd. Een experiment duurt ten hoogste 6 jaar tenzij de aard van het experiment een langere duur noodzakelijk maakt. Dan kan het experiment ten hoogste 8 jaar bedragen.

Voordelen

- Door een experimentbesluit kunnen de fixusmaatregelen bij intrekken van de WTT worden doorgezet onafhankelijk van de taalmaatregelen, zonder (al te veel) vertraging op te lopen door het opnieuw moeten doorlopen van een wetgevingsprocedure;
- Er kan opnieuw worden gekeken naar invulling van de inspanningsverplichting en de wijze van motiveren van een capaciteitsfixus en het toezicht daarop.

Nadelen

- Een experiment heeft altijd een tijdelijk karakter, om de maatregelen permanent te maken zal alsnog een wetswijziging moeten worden doorgevoerd, dit levert extra werk op;

- Het onderdeel fixus op anderstalige trajecten hangt sterk samen met de in WTT-onderdelen met betrekking tot taal, en kan daarom niet los van de andere maatregelen vormgegeven worden;
- Het is erg lastig om voor de fixusmaatregelen een correct experiment vorm te geven waarbij het effect op de kwaliteit, toegankelijkheid of doelmatigheid van het hoger onderwijs wordt onderzocht;
- Instellingen zullen niet willen deelnemen aan een experiment dat de geldende eisen voor instellen van een fixus verzwaaert;
- De situatie waarin een noodcapaciteitsfixus ingezet zou kunnen worden is zeer uitzonderlijk (minder dan eens per 4 jaar) en leent zich daarom niet voor een experimentbesluit;
- Het is moeilijk te motiveren waarom nu voor een experiment wordt, terwijl eerder dezelfde maatregelen zijn verdedigd in een wetsvoorstel;
- Het uitwerken van een experimentbesluit levert vertraging op voor de inwerkingtreding van de fixusmaatregelen ten opzichte van nu voortzetten van behandeling van de WTT in de Eerste Kamer;
- Een experimenteerbesluit moet ook worden voorgehangen bij het parlement, er is geen garantie dat de Kamers akkoord zullen gaan met het experiment.

b. Intrekken WTT + nieuw wetsvoorstel

In dit scenario wordt de WTT ingetrokken en wordt een geheel nieuw wetsvoorstel voorbereid.

Voordelen:

- Er kan in één keer een wetsvoorstel gemaakt worden in de huidige tijdsgeschiedenis en met maatregelen waar voldoende draagvlak voor is.

Nadelen:

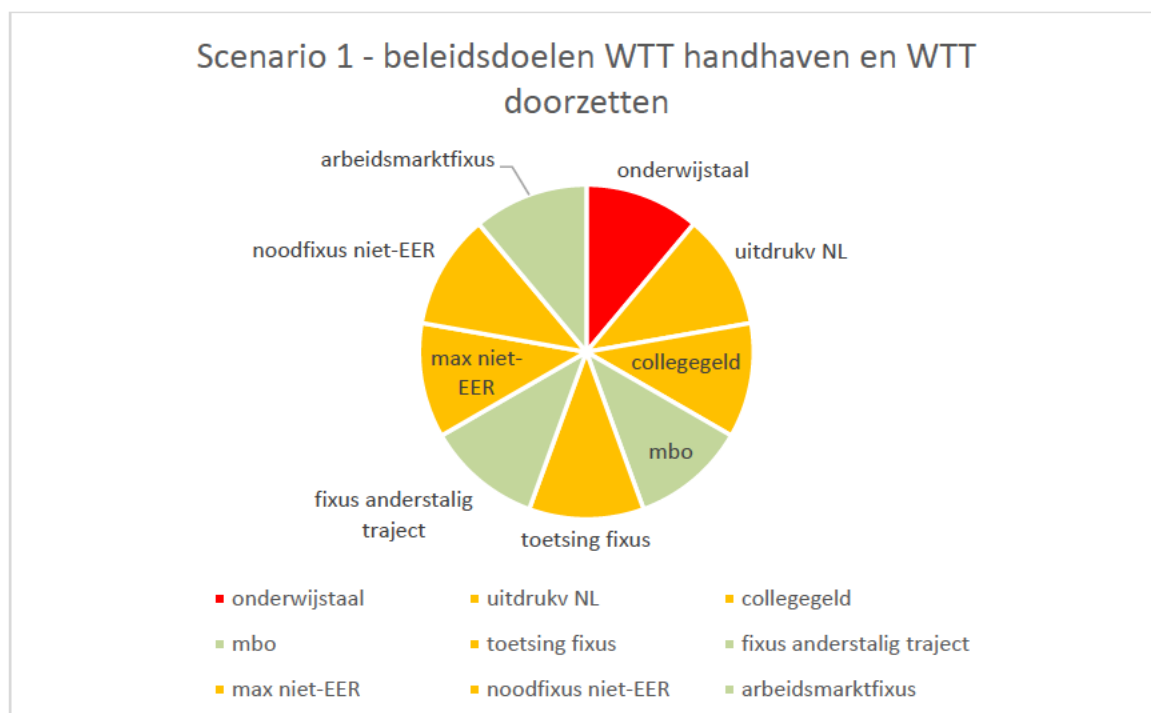
- Een wetsvoorstel dat eerder ten stelligste verdedigd is door uw voorganger, wordt nu ingetrokken. Dit vereist uitleg aan onder andere de TK, die het wetsvoorstel reeds aangenomen heeft.
- Dit scenario kost veel tijd. Een wetstraject neemt de nodige tijd in beslag en totdat die wet er is zal er met de huidige wetgeving gewerkt moeten worden. Dit zal een forse vertraging betekenen voor maatregelen waarvoor wel draagvlak is.
- Op voorhand is het politieke draagvlak voor het nieuwe wetsvoorstel niet te voorspellen; steun van de TK in 2019 biedt slechts beperkt voorspellende waarde.

Bijlage 1 Visuele weergave scenario's

In onderstaande circeldiagrammen is per scenario weergegeven voor welke maatregelen het scenario al dan niet een alternatief is.

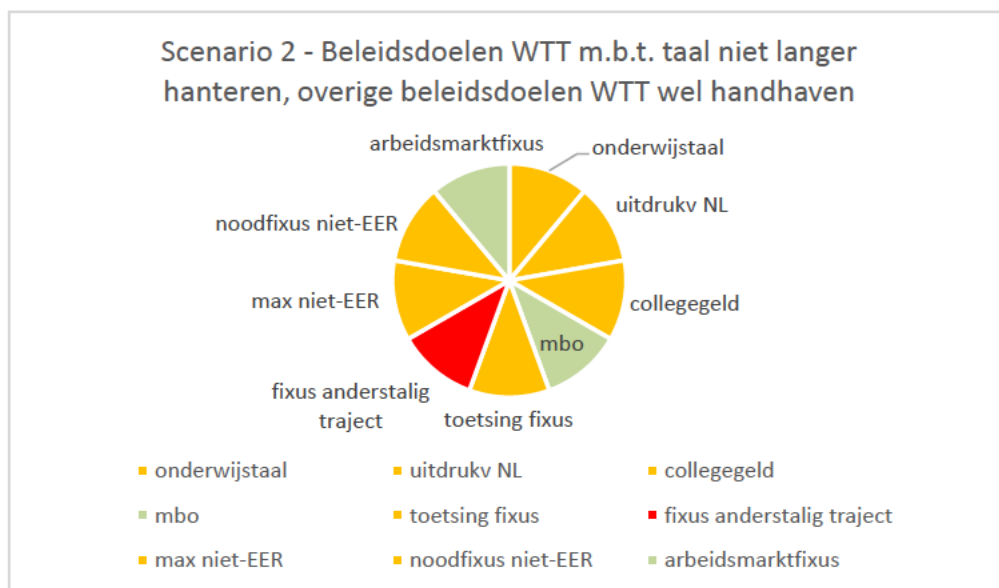
Leeswijzer:

- Rood betekent een serieus bezwaar voor dit scenario voor deze maatregel
- Oranje betekent discussie over dit scenario voor deze maatregel
- Groen betekent dat dit scenario een mogelijk alternatief is voor deze maatregel

Termijn inwerkingtreding sturingsinstrumenten:

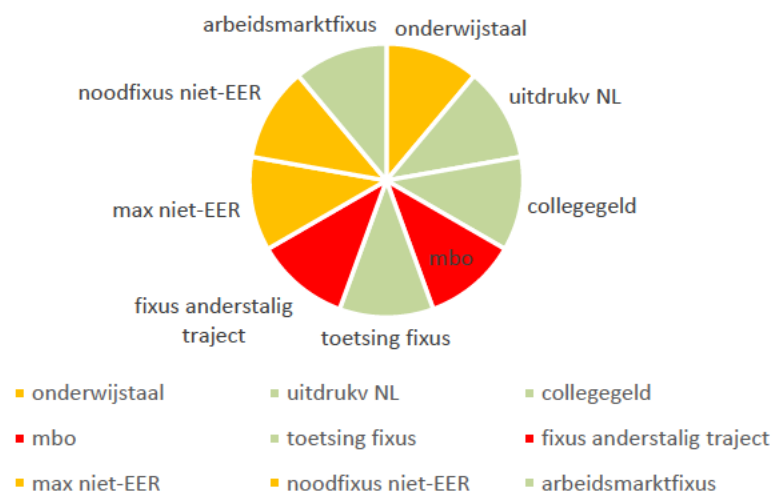
Dit scenario leidt tot de snelste inwerkingtreding van sturingsinstrumenten op fixus, collegegeld en taal. Met de kanttekening dat de taalmaatregelen zoals nu vormgegeven naar verwachting een gering effect zullen hebben op de instroom.

Termijn inwerkingtreding sturingsinstrumenten:

Dit scenario leidt tot de snelste inwerkingtreding van sturingsinstrumenten op fixus en collegegeld, met uitzondering van fixus anderstalig traject. Deze fixus zal vertraging oplopen bij deze variant vanwege de verwevenheid met de taalmaatregelen. Taalmaatregelen lopen naar inschatting ongeveer 1 jaar vertraging op in dit scenario. Hetzelfde geldt derhalve voor de fixus anderstalig traject.

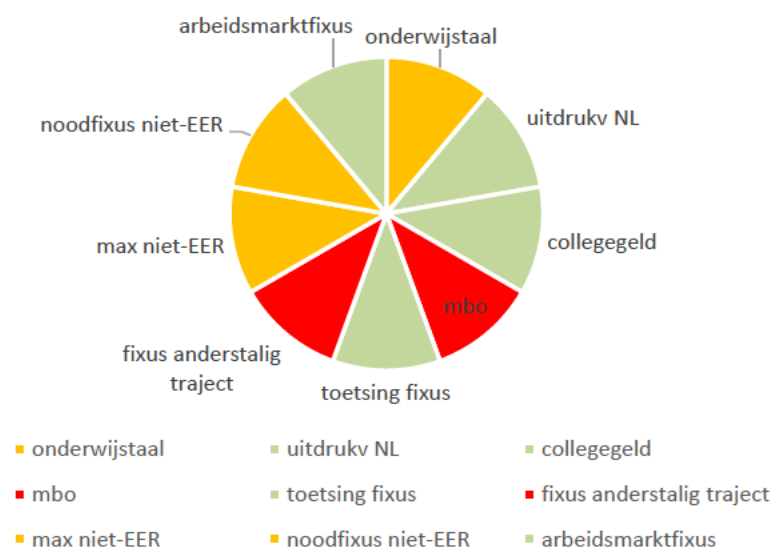
Scenario 3 - alle beleidsdoelen WTT worden heroverwogen
a. Intrekken WTT en ieder onderdeel uit de WTT wordt op
andere wijze geregeld

Termijn inwerkingtreding sturingsinstrumenten:

De snelheid waarmee bestuurlijke afspraken geregeld zijn, zijn bepalend voor de snelheid van inwerkingtreding van de sturingsinstrumenten op taal en collegegeld in dit scenario. Voor de fixus maatregelen geldt dat de max op niet-EER-studenten en de noodcapaciteitsfixus naar verwachting een jaar vertraging oplopen, mits op juiste wijze een experiment kan worden vormgegeven en onderbouwd. De fixus op een anderstalig traject zal opnieuw moeten worden vormgegeven, vanwege het wegvallen van de taalmaatregelen. Vertraging naar verwachting één à twee jaar.

Scenario 3 - alle beleidsdoelen WTT worden heroverwogen
b. intrekken WTT + nieuw wetsvoorstel

Termijn inwerkingtreding sturingsinstrumenten:

Dit scenario kost het meeste tijd van alle scenario's aangezien een volledig nieuw wetstraject doorlopen moet worden. Inschatting is dat dit een vertraging van ongeveer twee jaren oplevert t.o.v. scenario 1.

TER INFORMATIE

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

5.12 e

Datum

16 februari 2022

Referentie

Bijlagen

1 aanvullende analyse WTT

2 aantal NF opleidingen

Intern OCW afgestemd

5.12 e

nota

Aanvullende informatie Wetsvoorstel Taal en
Toegankelijkheid (WTT)

Aanleiding

Naar aanleiding van de verkennende gesprekken over de WTT heeft u verzocht om aanvullende informatie. Deze informatie is opgenomen in deze nota. Daarnaast is een overkoepelend advies opgenomen over de WTT en mogelijke alternatieven. We stellen voor deze aanvullende informatie te bespreken in de beleidsstaf.

Toelichting

De maatschappelijke opgave is het behoud van de waardevolle aspecten van internationalisering in het hoger onderwijs, en tegelijkertijd aandacht hebben voor Nederlands als academische taal, de onderwijskwaliteit en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, in het bijzonder voor Nederlandstalige studenten. De forse groei van het aantal studenten in het Nederlandse hoger onderwijs zorgt ervoor dat binnen deze maatschappelijke opgave het kunnen sturen op instroom urgent(er) is geworden. Op stelselniveau zijn er op dit moment geen signalen dat de capaciteit te beperkt is, echter zijn er diverse opleidingen die een te hoge instroom kennen. Enkele instellingen geven aan dat zij graag mogelijkheden krijgen om te kunnen sturen op de internationale instroom.

Een mogelijke beleidswens om de groei van het HO stelsel beheersbaar te maken in aantallen studenten, en dan specifiek gericht op internationale studenten, is een ander uitgangspunt t.o.v. de periode waarin de WTT tot stand gekomen is. Uitgangspunt was tot op heden o.a. dat het hoger onderwijs zo toegankelijk mogelijk moet zijn voor alle studenten. Noch de WTT, noch de huidige WHW (of andere regelgeving) heeft als doel om de groei van studentenaantallen te beheersen.

De beleidsdoelen van de WTT zijn:

1. Anderstalig onderwijs: het belang dat de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid in het hoger onderwijs meer aandacht krijgt. Dit kan worden bereikt door het taalbeleid te moderniseren zodat het meer mogelijkheden geeft voor maatwerk, en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat ho-instellingen een weloverwogen keuze maken rondom de onderwijstaal in het belang van de student (meerwaarde anderstalig onderwijs).

2. Uitdrukkingsvaardigheid NL: behoud Nederlands als academische taal en waarborgen van verbinding van het hoger onderwijs met de Nederlandse samenleving en arbeidsmarkt.
3. Instellingscollegegeld: het is wenselijk dat gradaties in de overheidsverantwoordelijkheid sterker tot uitdrukking komen in de hoogte van het instellingscollegegeld dat door de instellingen aan studenten wordt berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen EER (maximumtarief)/niet-EER (minimumtarief) studenten.
4. Fixusmaatregelen: aantal opleidingen met numerus fixus terugbrengen en zo toegankelijkheid ho vergroten, daarnaast gericht inzetten van numerus fixus en zo toegankelijkheid ho (voor EER-studenten) vergroten.
5. Omkeerbeleging MBO: toegankelijkheid, kansengelijkheid en internationalisering in het mbo bevorderen.

Dit betekent dat maatregelen uit de WTT beperkt effect zullen hebben op de instroom van aantallen studenten. Dat was ook niet het doel van deze maatregelen. Hieronder is beknopt het effect van de WTT maatregelen op **instroom** weergegeven (zie bijlage 1 voor detailinformatie).

Effect WTT maatregelen op instroom (zie bijlage 1 voor detailinformatie):

- A. Anderstalig onderwijs: nauwelijks/geen effect op instroom, echter groter effect mogelijk

De verwachting is dat met de wijze waarop de maatregelen nu zijn vormgegeven in de AMvB waarin het 'meerwaardecriterium' is uitgewerkt het aantal anderstalige opleidingen niet significant zal dalen. Dit is ook niet het beleidsdoel, dat is het borgen van aandacht voor de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid en bewuster taalbeleid met ruimte voor maatwerk. Het voorschrijven van de Nederlandse taal moet een onderwijsinhoudelijke component hebben. Echter, indien de amvb strenger gemaakt wordt, kan het effect op het aantal anderstalige opleidingen en anderstalige trajecten binnen een Nederlandstalige opleiding groter zijn. Een Nederlandstalige opleiding zal in de regel minder niet-Nederlandstalige studenten trekken.

- B. Fixus maatregelen: beperkt effect op instroom

Een capaciteitsfixus heeft als primair doel het beperken van de instroom vanwege een beperkte capaciteit. Echter, de fixusmaatregelen in de WTT hebben niet tot doel gehad de instroom van studenten in algemene zin te beperken. Integendeel: het doel was het aantal fixusopleidingen terug te brengen (het aanpakken van de capaciteitsproblemen), waardoor sturing op de instroom bemoeilijkt wordt of aan strengere voorwaarden wordt onderworpen.

De fixusmaatregelen gericht op de instroom van niet-EER-studenten zullen niet als gevolg hebben dat de totale instroom van studenten beperkt wordt. Het maximum aantal plaatsen voor niet-EER-studenten wordt namelijk vastgesteld *binnen* de capaciteitsfixus. Het totaal aantal toe te laten studenten wordt hierdoor dus niet beperkt.

De mogelijkheid een capaciteitsfixus op alleen een anderstalig traject binnen een Nederlandstalige opleiding in te stellen zal van invloed zijn op de instroom van

internationale studenten. Er zijn wel enkele kanttekeningen. Mogelijk zal er een verschuiving plaatsvinden van Nederlandstalige studenten die zich nu inschrijven voor het Nederlandstalige traject i.p.v. het Engelstalige traject. De vrijgekomen plaatsen op het anderstalige traject kunnen vervolgens worden ingenomen door internationale studenten. Bovendien kan alleen van deze mogelijkheid gebruik worden gemaakt als het capaciteitsprobleem zich *alleen* voordoet binnen het anderstalige traject. Een capaciteitsprobleem op de opleiding als geheel, kan niet worden 'opgelost' met een capaciteitsfixus op alleen het anderstalige traject.

De noodcapaciteitsfixus heeft tot gevolg dat de instroom kan worden beperkt, in geval van een grote en onverwachte groei van het aantal aanmeldingen van niet-EER-studenten voor een opleiding.

De fixusmaatregelen hebben als primair doel het vergroten/waarborgen van de toegankelijkheid van het Nederlandse HO voor Nederlandstalige en EER-studenten. De fixusmaatregelen beperken de instroom van niet-EER-studenten, maar die komt ten goede aan EER-studenten, waardoor het effect op de gehele instroom beperkt is.

Indien de beleidswens (zo veranderd) is dat op grotere schaal, middels numerus fixus, de instroom van studenten wordt beperkt, zullen daarvoor diverse wetswijzigingen op de WTT nodig zijn. Het gebruik van een fixus in het algemeen zou dan een zeer effectief middel kunnen zijn om de instroom te beperken. Zo'n beleidswens staat echter haaks op het staande beleid dat het hoger onderwijs breed toegankelijk moet zijn. Een dergelijke stelselwijziging vraagt een zeer gedegen voorbereiding en neemt enkele jaren in beslag. Zij heeft effecten op alle onderdelen van het stelsel van toelating en selectie in het hoger onderwijs. Overhaast overgaan op een dergelijk systeem wordt dan ook afgeraden.

C. Collegegeld maatregelen: effect op instroom onbekend

Maximumtarief voor Nederlandse en EER studenten: het voorstel heeft in de eerste plaats tot doel het volgen van tweede studies in het ho toegankelijk te houden. In hoeverre maximering van het collegegeld effect heeft op de instroom is onbekend.

Minimumtarief voor niet-EER studenten:

Uit het IBO Internationalisering (juli 2019; bijlage V) is gebleken dat de huidige tarieven instellingscollegegeld voor niet-EER studenten veelal boven kostendekkend tarief liggen. Concreet, thans is het instellingscollegegeld voor niet-EER studenten in de meeste gevallen reeds in lijn met wat het wetsvoorstel WTT beoogt te realiseren. Er zijn slechts enkele uitzonderingen waarbij ho-instellingen op dit moment minder dan het kostendekkende tarief vragen. Het IBO geeft twee punten aan die elkaar tegenspreken over het effect op instroom: enerzijds wordt gesteld dat een minimumbedrag voor niet-EER studenten de instroom af kan remmen. Anderzijds wordt gesteld dat een hogere prijs voor een opleiding ook kan signaleren dat een opleiding van hogere kwaliteit is, wat juist kan leiden tot meer instroom.

Met de WTT worden de beleidsdoelen zoals hierboven aangegeven gerealiseerd. Beheersing van de internationale instroom is geen beleidsdoel van de WTT en het effect daarop van de WTT is dan ook beperkt, al biedt het wel enig soelaas. Indien u achter de beleidsdoelen en de te verwachten effecten van de WTT staat (zie bijlage 1 voor detailinformatie), is het advies de WTT door te zetten. Indien u de beleidsdoelen uit de WTT (niet geheel) onderschrijft en andere beleidsdoelen nastreeft (zoals beheersing van de internationale instroom), is een mogelijk alternatief het intrekken van de WTT en de (nieuwe) beleidsdoelen op andere wijze trachten te realiseren, bijvoorbeeld door zelfregulering binnen de sector en/of bestuurlijke afspraken. Hieronder wordt een mogelijk alternatief geschetst.

Alternatief scenario

Alternatief scenario naast de WTT is een enkele wetwijziging in de WHW waardoor naast een fixus op een hele opleiding ook een fixus op een traject mogelijk wordt. Dit zou in combinatie met bestuurlijke afspraken /sectorafspraken voor taal en instellingscollegegeld ingezet kunnen worden, of (als u meer wilt sturen op taal) een gegarandeerd Nederlandstalig aanbod.

Alternatief voor fixusmaatregel

Numerus fixus mogelijkheid op een traject:

De huidige WHW biedt instellingen meer ruimte om een numerus fixus in te stellen, waarmee het aantal studenten dat instroomt aan een opleiding worden gereguleerd. Dit treft dan alle studenten, inclusief de Nederlandse studenten en beperkt de toegankelijkheid van het stelsel. Indien de WTT niet wordt doorgezet zou middels een wetwijziging daaraan de mogelijkheid kunnen worden toegevoegd een fixus in te stellen op een traject in plaats van alleen op een hele opleiding. De eis van anderstaligheid wordt losgelaten, nu de taalmaatregelen van de WTT niet in de WHW worden opgenomen. De verwachting is dan dat instellingen deze fixus met name zullen instellen op de Engelstalige trajecten.

Alternatieven voor taal- en instellingscollegegeld maatregelen (Bestuurlijke) afspraken maken met de sector over:

- a. Werven in het buitenland drastisch verminderen en koppelen aan internationale kennis- en talentstrategie
- b. De **taal** van het onderwijs, waarbij een aantal opleidingen (gedeeltelijk) overgaan op onderwijs in de Nederlandse taal. Waar nodig kan differentiatie naar hbo/wo, bachelor/master plaatsvinden. Ho-instellingen wordt hiermee de gelegenheid geboden onderling afspraken te maken over het aanbod anderstalig onderwijs (via zelfregulering binnen de sector). Zie voor verdere uitwerking bijlage 1c.
- c. Huidige wetgeving over **instellingscollegegeld** ongemoeid laten en evt. aanvullend binnen de sector bestuurlijke afspraken maken. Onderscheid tussen EER/niet-EER komt hiermee te vervallen, waardoor er geen financieel sturingsinstrument is op de instroom van niet-EER studenten.

Gegarandeerd Nederlandstalig aanbod: indien overwogen wordt om een gegarandeerd Nederlandstalig aanbod te realiseren, is hiervoor een wetwijziging

benodigd. Deze optie houdt in dat een minimaal aanbod Nederlandstalig onderwijs wordt vastgesteld voor alle Nederlandse ho-instellingen, waarbij ten minste een x percentage aanbod Nederlandstalig moet zijn. Daarbij kan worden gevarieerd naar hbo/wo of bachelor/master en/of bekostigd/niet bekostigd onderwijs. Op deze manier blijft het mogelijk om anderstalig onderwijs te verzorgen, maar wordt een pluriform aanbod in het Nederlands behouden wat bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Hiermee zal het relatieve aandeel anderstalige opleidingen afnemen. Bijeffect is dat daarmee minder aanbod is voor niet-Nederlandstalige studenten.

NB: voor omkeerregeling MBO zal een ander wetstraject gevonden moeten worden waarin deze mee kan lopen, dit zorgt voor aanzienlijke vertraging voor dit onderdeel.

Aanvullende opmerking

Gelijke behandeling volgens het EU-recht

Bij alle opties die overwogen worden rondom beheersing internationale instroom dient in principe iedereen (en in meerdere mate EER-studenten) gelijk te worden behandeld met Nederlandse studenten wat betreft de toegankelijkheid van het onderwijs. Een maatregel die de toegang beperkt dient in beginsel voor alle studenten te gelden. Het uitgangspunt van het EU-recht is dat maatregelen geen direct of indirect onderscheid mogen maken tussen EER studenten. Gezien deze gelijke behandeling op grond van het Unierecht, zijn er geen mogelijkheden om specifiek te sturen op de niet Nederlandse EER instroom. Ook onderwijstaal is niet bedoeld als instrument om de instroom te beheersen. Gelet op het EU-recht, mag het ook niet primair ingezet worden om de internationale instroom te beheersen. Het feit dat een opleiding in het Nederlands wordt verzorgd kan wel als bijeffect hebben dat deze opleiding minder aantrekkelijk wordt voor niet-Nederlandstalige studenten. Wanneer de keuze voor de opleidingstaal ingegeven is vanuit een (onderwijs)inhoudelijk motief, levert dat in beginsel geen ongerechtvaardigd onderscheid op.

Conclusie

Met de WTT worden bepaalde beleidsdoelen gerealiseerd. Indien u achter deze beleidsdoelen en de te verwachten effecten van de WTT staat, is het advies de WTT door te zetten. Indien u de beleidsdoelen uit de WTT niet (geheel) onderschrijft en andere beleidsdoelen nastreeft (zoals beheersing van de internationale instroom), biedt de WTT een beperkt antwoord hierop. Een mogelijk alternatief is het intrekken van de WTT en (nieuwe) beleidsdoelen op andere wijze trachten te realiseren, bijvoorbeeld door beperkte wetswijziging van de WHW in combinatie met zelfregulering binnen de sector en/of bestuurlijke afspraken.

Belangrijk is te vermelden dat de WTT naast de HO-maatregelen ook de omkeerregeling voor het MBO bevat.

Het experiment waar UNL om vraagt omvatten de NF maatregelen uit de WTT, minus de taalmaatregelen. Het effect van dit experiment zal daarom ook beperkt zijn en laat de discussie m.b.t. onderwijstaal onterecht buiten beschouwing.

Wij achten het belangrijk om, naast keuzes die op korte termijn gemaakt worden, met instellingen en studentenbonden in brede zin het gesprek te voeren over het stelsel van toelating en selectie in het kader van de beheersbaarheid van de groei in het hoger onderwijs in de toekomst.

Bijlage 1 – aanvullende analyse m.b.t. WTT en internationale instroom

In deze bijlage is aanvullende informatie m.b.t. de volgende onderwerpen uiteengezet:

- A. Aanvullende analyse WTT: indien de WTT ingevoerd wordt, wat gaat er dan gebeuren en wat is het effect daarvan? (Inclusief nadere toelichting op drie jaar fixusmaatregel en uitzondering daarop in ministeriële regeling (Ratho))
- B. Overzicht verhouding en ontwikkeling instroom van Nederlandse, overige EER-, en niet-EER-studenten
- C. Verkenning mogelijkheden voor bestuurlijke afspraken over taalbeleid

A. Aanvullende analyse WTT

6. Fixusmaatregelen

Beleidsdoel: aantal opleidingen met numerus fixus terugbrengen en zo toegankelijkheid ho vergroten, daarnaast gericht inzetten van numerus fixus en zo toegankelijkheid ho (voor EER-studenten) vergroten.

In bijlage 2 is een overzicht van het aantal fixusopleidingen opgenomen. Het aandeel voltijd hbo-NF-opleidingen schommelt de afgelopen 5 jaar tussen 4,2 en 6,3%, voor WO schommelt dit tussen 10,3 en 13,5%.

Zoals de RvS in zijn advies aan de Eerste Kamer schrijft, blijkt uit zowel het IBO¹ als onderzoek van de Inspectie² (beide uit 2019) dat internationalisering (op dat moment) nog geen gevolgen heeft voor de toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor studenten uit Nederland.³ Wel wordt geconstateerd dat indien de groei van het aantal internationale studenten zich voortzet, en instellingen niet verder meegroeien, in de toekomst wel capaciteitsproblemen zouden kunnen ontstaan. Bij selecterende opleidingen zou daarbij een situatie kunnen ontstaan waarin voor Nederlandse studenten geen plaats is op een opleiding, omdat – betere – buitenlandse studenten hun plaats innemen (verdringing). In totaal kon vier procent van de studenten in het ho, het vorige studiejaar niet de opleiding van de eerste voorkeur volgen, vanwege een capaciteitsfixus.⁴

Daarnaast kunnen (Nederlandse) studenten al bij hun studiekeuze kiezen voor een opleiding zonder selectie, terwijl zij voor een andere studie hadden gekozen als daar geen sprake was van selectie (zelfselectie). De Inspectie doet op dit moment onderzoek naar dit fenomeen van zelfselectie. De resultaten daarvan worden dit voorjaar verwacht.

---

¹ Bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 31 288, nr. 782.

² Inspectie van het onderwijs, november 2019, Internationalisering en toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor Nederlandse studenten.

³ Kamerstukken I 2019/20, 35 282, E, p. 6.

⁴ Bijlage bij Kamerstukken II 2020/21, 31 288, nr. 914.

a. Inspanningsverplichting (art. 7.53)

Met invoering van de WTT worden instellingen verplicht zich in te spannen, door samenwerking met andere instellingen en het werkveld, en het nemen van maatregelen of treffen van voorzieningen, een oplossing te vinden voor een (dreigend) capaciteitsgebrek.

Het *doel* van de maatregel is het terugdringen van het aantal fixus opleidingen en realiseren van zo groot mogelijk toegankelijkheid van het Nederlandse ho. *Het is onduidelijk wanneer precies aan deze inspanningsverplichting wordt voldaan. Gedacht kan worden aan de inzet van laboratoria, lokalen en docenten. De inspectie heeft aangegeven op dit moment onvoldoende handvatten te hebben om op de naleving van dit artikel toezicht te houden. Dit onderdeel behoeft dus nadere uitwerking in (bijvoorbeeld) beleidsregels of door het maken van bestuurlijke afspraken met de koepels.*

Effect: Gelet op de onduidelijkheid over de invulling van de verplichting en de wijze van toezicht, is het de vraag in hoeverre instellingen zich ook daadwerkelijk zullen inspannen om capaciteitsproblemen op te lossen. Vanwege de toetsing achteraf zal het in elk geval *enig* effect hebben in de mate waarin instellingen zich inspannen om capaciteitsproblemen op te lossen. Instellingen kunnen niet niks doen.

b. Melden beweegredenen en Ministeriële toetsing achteraf (art. 7.53a lid 2 t/m 4)

Instellingen worden na invoering van de WTT verplicht hun besluit tot instellen van een capaciteitsfixus te motiveren.

Indien *naar het oordeel van de Minister* geen sprake (meer) is van een capaciteitsprobleem (bij een specifieke opleiding of track), *kan* hij besluiten dat (daar) niet opnieuw een capaciteitsfixus kan worden vastgesteld.

Indien *naar het oordeel van de Minister* het capaciteitsprobleem (bij een specifieke opleiding of track) door het nemen van maatregelen of treffen van voorzieningen binnen twee jaar kan worden opgeheven, *kan* hij besluiten dat (daar) enkel opnieuw een capaciteitsfixus kan worden ingesteld als de instelling heeft voldaan aan de inspanningsverplichting.

In beide gevallen betreft het een bevoegdheid van de minister. Er moet nader worden uitgewerkt wanneer de minister van oordeel is dat (geen) sprake is van een capaciteitsprobleem, en wanneer de capaciteitsproblemen binnen twee jaar kunnen worden opgeheven.

De inspectie heeft aangegeven op dit moment onvoldoende capaciteit te hebben om alle fixi te toetsen. Zij kan wel thematisch onderzoek doen waarbij de inzet van capaciteitsfixi in brede zin wordt onderzocht. Mochten daar ongeregelheden in naar voren komen, kan de inspectie gericht toezicht houden. Indien de minister de wens heeft dat wel alle fixi (in 2021 in totaal 89 opleidingen, zie bijlage voor details) worden getoetst, zullen daarvoor extra middelen moeten worden vrijgemaakt.

Effect: Het is de verwachting dat door de motivering van het besluit tot instellen van een capaciteitsfixus én door de mogelijkheid van ministeriële toetsing achteraf, instellingen meer weloverwogen besluiten zullen nemen ten aanzien van het instellen van een capaciteitsfixus en dat daarmee het aantal fixusopleidingen

verder afneemt (en zo de toegankelijkheid van het ho wordt verbeterd). De mate waarin dit effect heeft hangt mede af van de effectiviteit van het toezicht door de inspectie.

Door de motivering en middels thematisch onderzoek door de inspectie kan het ministerie daarnaast een beter inzicht krijgen in de beweegredenen om een capaciteitsfixus vast te stellen.

c. Capaciteitsfixus op anderstalig traject en maximaal drie jaar achtereen (art. 7.53a lid 5)

Met invoering van de WTT kan een capaciteitsfixus worden ingesteld op óf een opleiding als geheel, óf alleen een anderstalig traject (binnen een Nederlandstalige opleiding) als het capaciteitsprobleem zich alleen daar voordoet. *Effect:* Een capaciteitsfixus kan gericht op een anderstalig traject worden ingezet, als het capaciteitsprobleem zich alleen daar voordoet. Dat maakt het effect dus beperkt. Het zal dan al snel moeten gaan om een gebrek aan onderwijzend personeel in de andere taal.

Bij een capaciteitsfixus op een anderstalig traject worden de (aspirant) studenten voor het Nederlandstalige traject van de opleiding ontzien; omdat geen capaciteitsfixus op de gehele opleiding nodig is, blijft de toegankelijkheid van de opleiding voor Nederlandstalige (aspirant-)studenten geborgd.

Een capaciteitsfixus kan niet vaker dan drie maal *achtereenvolgens* worden ingesteld.

In het wetsvoorstel, zoals dat is ingediend bij de TK, was voorzien in toestemming vooraf die in beginsel gold voor drie jaren, waarna opnieuw toestemming moest worden verleend. Met een amendement van de SP en D66 werd de toetsing vooraf een toetsing achteraf en werd bepaald dat een capaciteitsfixus maximaal drie jaar achtereenvolgens mocht worden ingesteld. Toelichting: "Instellingen hebben dan ruim de tijd om het capaciteitsprobleem op te lossen."

NB1: De wet maakt het niet onmogelijk om na een tussenjaar waarin geen capaciteitsfixus wordt vastgesteld, opnieuw drie jaar achtereen een capaciteitsfixus vast te stellen.

NB2: Indien wordt besloten de Taal AMvB in te trekken, betekent dit dat daarmee ook de inwerkingtreding en uitwerking van wat precies een anderstalig traject is, worden vertraagd. Mocht dit onderdeel toch al eerder in werking treden, dan zouden instellingen van die interpretatieruimte gebruik kunnen maken door bij opleidingen een "anderstalig" traject te starten, dat niet voldoet aan de eisen, met het enkele doel daarop een capaciteitsfixus in te stellen en zo onrechtmatig te sturen op de instroom van internationale studenten. Zonder uitwerking van deze wettelijke bepalingen, is adequaat toezicht en handhaving op dit punt niet mogelijk.

d. Uitzonderingspositie in Ministeriële regeling (art. 7.53a lid 6)

Bij ministeriële regeling *kunnen* opleidingen (of groepen opleidingen) worden aangewezen waarvoor artikel 7.53 en artikel 7.53a de leden 2 t/m 5 niet gelden, i.e.:

- De inspanningsverplichting (7.53);
- De plicht tot motivering van besluit tot instellen van een capaciteitsfixus (7.53a lid 2);
- De ministeriële toetsing achteraf (leden 3 en 4); en

- De mogelijkheid om een capaciteitsfixus enkel te laten gelden voor een anderstalig traject, en het maximum van drie maal achtereenvolgens kunnen instellen van een capaciteitsfixus (lid 5).

Uit MvT TK:

Deze uitzonderingspositie is bedoeld voor "opleidingen waarvoor vast staat dat het capaciteitsgebrek niet (binnen enkele jaren) kan worden opgelost. Voor dergelijke opleidingen geldt in zekere zin een structureel capaciteitsprobleem. (...) Daarbij valt te denken aan de opleidingen geneeskunde, tandheelkunde en mondzorgkunde."⁵

Het betreft hier een zogenaamde *kan*-bepaling. Dat impliceert beleidsvrijheid voor de minister. Het staat de minister dan ook vrij om nader beleid vorm te geven met criteria waaronder (andere) opleidingen voor een dergelijke uitzonderingspositie in aanmerking zouden kunnen komen. Categorisch aanwijzen van 'alle' anderstalige trajecten bij regeling, kan niet. De bevoegdheid neergelegd in de ministeriele regeling is een uitzondering op de hoofdregel. Het is niet de bedoeling dat de uitzondering zodanig gebruikt wordt dat daarmee de hoofdregel als het ware wordt 'uitgehouden'. Daarvoor is een wetswijziging noodzakelijk.

Effect: voor de opleidingen die bij ministeriële regeling worden uitgezonderd van bovenstaande, blijft alles zoals het was voor invoering van de WTT.

NB: De wet spreekt van een uitzonderingspositie voor een *opleiding of een groep opleidingen*. Lid 5 wordt daarbij integraal buiten toepassing gelaten, waaronder ook het onderdeel dat een capaciteitsfixus betrekking heeft op een opleiding of een anderstalig traject binnen een Nederlandstalige opleiding. Daardoor ontstaat onduidelijkheid over waarop een capaciteitsfixus in dat geval betrekking kan hebben. Verschillende juridische argumenten pleiten zowel voor als tegen een interpretatie waarbij een capaciteitsfixus onder de uitzondering ook betrekking kan hebben op een anderstalig traject. Echter, de uitzonderingspositie is bedoeld voor opleidingen met een structureel capaciteitsprobleem. Het ligt dan dus voor de hand dat dit capaciteitsprobleem zich op de gehele opleiding voordoet. De capaciteitsfixus zal dan voor de gehele opleiding gelden. Er blijft in de praktijk evenwel ruimte voor interpretatie.

e. Maximum aantal plaatsen voor niet-EER-studenten

Effect: Beperking van het aantal plaatsen voor niet-EER-studenten zorgt voor meer ruimte voor EER-studenten. Dit vergroot de toegankelijkheid voor EER-studenten (en beperkt de toegankelijkheid voor niet-EER-studenten).

f. Vervallen regel maximaal in te schrijven studenten

Effect: Met ingang van de WTT vervalt de regel dat instellingen niet meer studenten mogen inschrijven dan het aantal dat bij de fixus is bepaald. De afgelopen jaren is vanwege corona deze regel al buiten toepassing gelaten, omdat er meer studenten zijn die om verschillende redenen uiteindelijk alsnog niet beginnen met studeren. Instellingen mogen dus, als zij willen, meer studenten een plaatsingsbewijs aanbieden dan het vastgestelde maximum aantal plaatsen, om zo te voorkomen dat beschikbare capaciteit onbenut blijft omdat een deel van de studenten alsnog afvalt. Als meer studenten een plaatsingsbewijs accepteren dan de beschikbare capaciteit toelaat, zal toch iedereen moeten

⁵ Kamerstukken II 2018/19, 35 282, nr. 3.

worden toegelaten; een eenmaal uitgegeven plaatsingsbewijs kan niet meer worden ingetrokken.

Deze wijziging was een nadrukkelijke wens van de instellingen om onderbezetting te voorkomen.

g. Noodcapaciteitsfixus voor niet-EER-studenten

Effect: Bij onverwachte en grote groei van het aantal aanmeldingen van niet-EER-studenten bij een bepaalde opleiding (NB: dus niet traject), hebben instellingen de mogelijkheid die instroom te beperken met een noodcapaciteitsfixus. Daardoor kan de kwaliteit van het onderwijs beschermd worden. Dit beperkt de toegankelijkheid voor niet-EER-studenten. Bovendien creëert de mogelijkheid dat een noodcapaciteitsfixus wordt ingesteld een situatie waarbij voor niet-EER-studenten lang onzeker is of zij definitief voor een opleiding zullen worden toegelaten.

7. Anderstalig onderwijs

Beleidsdoel: het belang dat de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid in het hoger onderwijs meer aandacht krijgt. Dit kan worden bereikt door het taalbeleid te moderniseren zodat het meer mogelijkheden geeft voor maatwerk, en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat ho-instellingen een weloverwogen keuze maken rondom de onderwijstaal in het belang van de student (meerwaarde anderstalig onderwijs).

Effect maatregel:

- Het beoogd effect van de maatregel is dat het belang van de Nederlandse uitdrukkingsvaardigheid in het hoger onderwijs meer aandacht krijgt. Dit kan worden bereikt door de actualisering van het taalbeleid, dat inhoudt dat de keuze voor een andere taal dan het Nederlands goed wordt onderbouwd en dat de keuze voor een andere taal dan het Nederlands meerwaarde heeft voor de kwaliteit van de opleiding en voor de te verwerven kennis en vaardigheden van de student.
- Onderwijstaal is niet bedoeld als instrument om de internationale instroom te beheersen. Gelet op het EU-recht, mag het ook niet primair ingezet worden om de internationale instroom te beheersen. Dit kan echter wel een neveneffect zijn, zowel voor EER als niet-EER instroom.
- De verhouding Nederlandstalig aanbod versus anderstalig aanbod heeft invloed op de toegankelijkheid van het onderwijs voor de Nederlandse student. De verwachting is dat met de wijze waarop de maatregelen nu zijn vormgegeven in de amvb waarin het 'meerwaardecriterium' is uitgewerkt een aantal opleidingen die nu een andere taal van het Nederlands hanteren, zich genoodzaakt zien daarmee te stoppen. Maar de verwachting is dat het aantal anderstalige opleidingen niet significant zal wijzigen (wat ook niet het oorspronkelijke beleidsdoel is).

- De inspectie (2021) wijst op gevonden verschillen tussen groepen aspirant studenten in de keuze voor Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen, zowel op bachelor als op master niveau. Het groeiende aantal Engelstalige opleidingen heeft nadelige gevolgen voor de toegankelijkheid; bij bacheloropleidingen met name voor meisjes op het mbo en havo, voor relatief jonge havisten of voor havisten wiens ouders lager zijn opgeleid. Bij master opleidingen voor studenten met lager opgeleide ouders, studenten uit de lagere inkomensgroepen en studenten met een niet-westerse migratieachtergrond. De inspectie acht het daarom van groot belang alert te blijven op deze verschillen en er voor te waken dat Engels als instructietaal geen nieuw, onbedoeld selectiemiddel wordt.
- De uitvoering van het onderdeel 'toets anderstalig onderwijs' is behoorlijk omvangrijk. In de WTT is namelijk geregeld dat opleidingen en trajecten die minimaal 2/3 van de studielast in een andere taal verzorgen, pas anderstalig onderwijs mogen verzorgen wanneer zij instemming hebben verkregen van de NVAO ('toets anderstalig onderwijs').
- De uitwerking van het meerwaardecriterium bij amvb is in lijn met wat de onderwijskoepels (VH en UNL) graag zien (soepel taalbeleid). CDA zal het mogelijk niet verregaand genoeg vinden ('tijd om het Engels terug te dringen en meer uit te gaan van meertaligheid').

8. Uitdrukkingsvaardigheid NL

Beleidsdoel: behoud Nederlands als academische taal en waarborgen van verbinding van het hoger onderwijs met de Nederlandse samenleving en arbeidsmarkt.

Effect maatregel:

Het verwachte effect is gering. Redenen:

- Hogescholen ondernemen al actie om de uitdrukkingsvaardigheid Nederlands te bevorderen, omdat er vanwege de grote diversiteit in instroom waardoor verschil bestaat in uitdrukkingsvaardigheid Nederlands. Denk aan: doorstroom vanuit MBO en personen met een niet-westerse achtergrond.
- Het gaat om een inspanningsverplichting. Universiteiten zullen naar verwachting met name algemene voorzieningen gaan treffen, waar studenten optioneel gebruik van kunnen maken. Dit is ook niet vreemd, aangezien het niet mogelijk is om een verschil in eindtermen

(in dit specifieke geval m.b.t. uitdrukingsvaardigheid Nederlands) te maken voor niet-EER en EER studenten.

9. Instellingscollegegeld

Beleidsdoel: het is wenselijk dat gradaties in de overheidsverantwoordelijkheid sterker tot uitdrukking komen in de hoogte van het instellingscollegegeld dat door de instellingen aan studenten wordt berekend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen EER (maximumtarief)/niet-EER (minimumtarief) studenten.

De huidige WHW maakt een onderscheid tussen het wettelijk collegegeld en het instellingscollegegeld. Daarnaast wordt er een onderscheid gemaakt tussen EER-studenten en niet-EER-studenten. De WTT beoogt om voornoemde gradaties in de overheidsverantwoordelijkheid sterker tot uitdrukking te laten komen in de hoogte van het instellingscollegegeld dat door de instellingen aan studenten wordt berekend. Om die reden bevat het wetsvoorstel WTT twee maatregelen met betrekking tot het instellingscollegegeld:

- de invoering van een maximumtarief voor het instellingscollegegeld dat EER-studenten betalen, en
- de vaststelling van een nieuw minimumtarief voor het instellingscollegegeld voor niet-EER-studenten.

Effect maatregel:

Maximumtarief voor Nederlandse en EER studenten

Op dit moment is er geen maximumtarief vastgesteld voor het instellingscollegegeld, hetgeen betekent dat het voor instellingen mogelijk is om tarieven voor het instellingscollegegeld te hanteren die hoger zijn dan de kosten die zij maken. Een te hoog tarief kan met name studenten die een tweede studie willen volgen, ontmoedigen zich op die manier verder te ontwikkelen. De WTT regelt dat voor EER-studenten een maximumtarief voor het instellingscollegegeld wordt vastgesteld. Het voorstel heeft in de eerste plaats tot doel het volgen van tweede studies in het ho toegankelijk te houden.

Minimumtarief voor niet-EER studenten

Uit het IBO Internationalisering (juli 2019; bijlage V) is gebleken dat de huidige tarieven instellingscollegegeld voor niet-EER studenten veelal boven kostendekkend tarief liggen. Concreet, thans is het instellingscollegegeld voor niet-EER studenten in de meeste gevallen reeds in lijn met wat het wetsvoorstel WTT beoogt te realiseren. Er zijn slechts enkele uitzonderingen waarbij ho-instellingen op dit moment minder dan het kostendekkende tarief vragen.

10. Omkeerregeling MBO

Beleidsdoel: toegankelijkheid, kansengelijkheid en internationalisering in het mbo bevorderen.

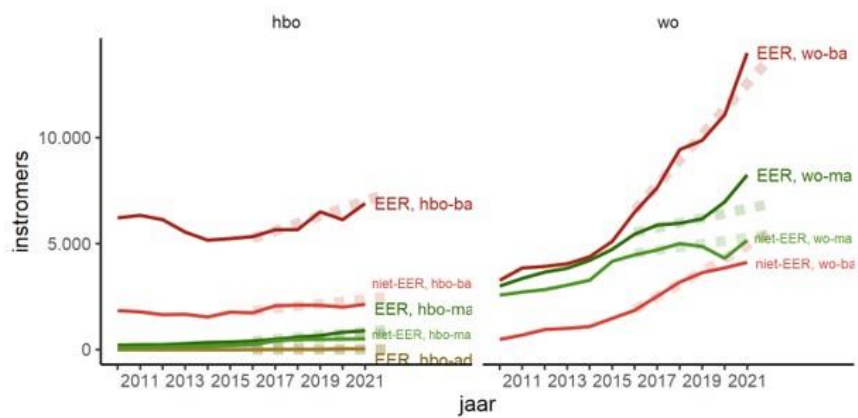
Omkeerregeling in het mbo is aangekondigd door de toenmalige minister in 2016 in het kader van internationalisering van het onderwijs, en het wegnemen van belemmeringen voor studenten voor wie Nederlands niet hun 1e taal is.

Effect maatregel:

De verwachting is dat deze maatregel effect heeft op een kleine groep studenten, die werkzaam zullen gaan zijn in een internationale context waarbij niet Nederlands maar Engels of Duits de voertaal is. Deze omkeerregeling bevordert toegankelijkheid in het mbo en draagt bij aan kansengelijkheid. Met de omkeerregeling wordt tevens de internationalisering van het mbo bevorderd. Daarbij wordt de meerwaarde van internationalisering voor het onderwijs en de Nederlandse economie erkend en blijft het verbeteren van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands, ook voor buitenlandse studenten, als doelstelling bestaan.

B. Overzicht verhouding en ontwikkeling internationale instroom

Figuur 1 laat zien dat sinds 2014 de internationale EER instroom in met name de WO opleidingen in Nederland groeit, met de grootste stijging bij WO bachelor opleidingen. In het HBO is deze instroom veel constanter.

Figuur 1: instroom uit EER-landen en niet-EER-landen bij ieder onderwijstype in het hbo en het wo in de jaren 2010 tot en met 2021. De stippellijnen geven de modelmatige voorspelling weer.

Onderwijs type	herkomst	instromers in 2019	instromers in 2020	instromers in 2021	verschil 2021-2020
hbo	EER	7.628 (7%)	7.427 (6%)	8.323 (7%)	896 (12,1%)
hbo	niet-EER	2.754 (2%)	2.687 (2%)	2.863 (3%)	176 (6,6%)
hbo	NL	103.005 (91%)	114.471 (92%)	102.633 (90%)	-11.838 (-10,3%)
Totaal instroom HBO		113.387 (100%)	124.585 (100%)	113.819 (100%)	
wo	EER	19.340 (18%)	22.587 (18%)	26.935 (22%)	4.348 (19,3%)
wo	niet-EER	9.517 (9%)	9.538 (8%)	10.752 (9%)	1.214 (12,7%)
wo	NL	80.983 (73%)	93.001 (74%)	85.899 (69%)	-7.102 (-7,6%)
Totaal instroom WO		109.840 (100%)	125.126 (100%)	123.586 (100%)	

Tabel 1: aantal instromers in 2019, 2020 en 2021, verdeeld door herkomst⁶.

Tabel 1 laat zien dat de afname in instroom in 2021 vooral is veroorzaakt door terugvallende Nederlandse instroom. In 2020 zagen we absoluut minder instroom vanuit niet-EER landen. Dit jaar is er voorzichtig groei in niet-EER instroom in zowel hbo en wo opleidingen. Instroom van EER studenten is in zowel hbo als wo toegenomen. Dit is ook procentueel uitgedrukt in de laatste kolom.

Daarnaast laat tabel 1 zien dat de percentages internationale instroom t.o.v. de totale instroom in een academisch jaar de laatste drie jaren vrij constant is, m.u.v. instroom EER in 2021 voor WO: in 2020 was dit nog 18% van de totale instroom, in 2021 is dit 22%.

In tabel 2 is zichtbaar dat de groei van EER studenten in het WO zowel in de bachelor als de master opleidingen zit. Voor HBO zit bij zowel AD als bachelor en master opleidingen een groei in EER studenten, de aantallen zijn echter beduidend lager dan in het WO.

⁶ Bron: DUO

onderwijstype	herkomst	instromers in 2019	instromers in 2020	instromers in 2021	verschil 2021- 2020
hbo-ad	EER	11	31	46	15 (48,4%)
hbo-ad	niet-EER	15	48	36	-12 (-25,0%)
hbo-ba	EER	6.502	6.133	6.900	767 (12,5%)
hbo-ba	niet-EER	2.092	2.009	2.138	129 (6,4%)
hbo-ma	EER	666	823	896	73 (8,9%)
hbo-ma	niet-EER	485	503	506	3 (0,6%)
wo-ba	EER	9.872	11.073	13.994	2.921 (26,4%)
wo-ba	niet-EER	3.633	3.858	4.121	263 (6,8%)
wo-ma	EER	6.171	6.967	8.240	1.273 (18,3%)
wo-ma	niet-EER	4.868	4.312	5.160	848 (19,7%)

Tabel 2: aantal internationale instromers in 2019, 2020 en 2021, verdeeld door herkomst en onderwijstype⁷.

C. Verkenning mogelijkheden voor bestuurlijke afspraken over taalbeleid

1. Uitgangspunt: WTT wordt doorgezet en het ontwerp van de AMvB Taal dat nu voorhangt in de EK en TK, wordt teruggetrokken.

Met het invoeren van de WTT wordt het taalbeleid gemoderniseerd zodat het meer mogelijkheden geeft voor maatwerk (*noodzakelijkheids criterium* wordt vervangen door *meerwaarde criterium*). Indien de AMvB Taal wordt teruggetrokken geeft dit tijd om de taalmaatregelen te heroverwegen. Zolang de onderliggende regelgeving niet in werking treedt, kan geen uitvoering gegeven worden aan het betreffende onderdeel uit de WTT.

Nadat de WTT behandeld is in de EK zou met de HO-instellingen bestuurlijke afspraken kunnen worden gemaakt over taalbeleid. Dit geeft de instellingen de kans onderling afspraken te maken en daarbij rekening te houden met bijvoorbeeld verschillen in profiel en regionale setting. Dit veronderstelt wel dat we een landelijk beeld krijgen van het aantal Engelstalige opleidingen en trajecten en dat we de ontwikkelingen hierin kunnen monitoren. Vanuit OCW zou een aantal criteria meegegeven kunnen worden:

- De algemene lijn dat Engels als onderwijstaal terughoudender wordt ingezet, Engelstalig onderwijs is vooral belangrijk als de toekomstige arbeidsmarkt voor bij de betrokken opleiding daarom vraagt;

⁷ Bron: DUO

- Enkel de vraag van studenten naar Engelstalige opleidingen/trajecten zou minder een reden moeten zijn (dat is het formeel nu ook niet, maar instellingen voeren dit wel aan als argument);
- Instellingen werken mee aan een vorm van registratie van de onderwijstaal van opleidingen en zijn bereid periodiek inzicht te geven in de ontwikkelingen.

Risico's en sturingsmogelijkheden hierbij:

- Indien de instellingen niet tot afspraken komen of deze niet naleven, kunt u de amvb taal herzien.

2. Uitgangspunt: WTT wordt teruggetrokken uit EK

Indien de WTT ingetrokken wordt, wordt het taalbeleid in de WHW niet gemoderniseerd en blijft het uitgangspunt 'Nederlands, tenzij andere onderwijstaal *noodzakelijk is*'.

Ook in deze situatie kunnen bestuurlijke afspraken gemaakt worden met de HO-instellingen zoals hierboven aangegeven. Echter, indien de instellingen niet tot afspraken komen of deze niet naleven, heeft u weinig instrumenten in handen. De instellingen hebben dan wel de sturingsinstrumenten die zij zelf wilden (NF anderstalig traject, max capaciteit niet-EER en noodfixus niet-EER). Dit zou in theorie kunnen leiden tot een groot aantal Engelstalige trajecten met een NF, waar dus selectie plaatsvindt.

Eventueel zou u de sector kunnen meegeven dat wanneer een bestuurlijk akkoord niet tot stand komt, u zult inzetten op de handhaving van de huidige bepalingen in de WHW, die uitgaan van 'Nederlands, tenzij andere onderwijstaal *noodzakelijk is*'. De handhaafbaarheid hiervan is op dit moment echter problematisch. De Inspectie heeft in het verleden onderzoek gedaan naar de gedragscode anderstalig onderwijs (die op grond van de huidige wet verplicht is). Dat onderzoek beperkte zich tot de vraag of er een gedragscode was en of die kwalitatief aan de maat was. De Inspectie heeft in een eerder stadium aangegeven dat zij niet kunnen handhaven op de keuze voor een individueel vak in een specifieke taal. Naar aanleiding van die constatering is in de WTT de meerwaardetoetsing door de NVAO opgenomen. Indien de wens is om hierin iets aan te passen, dan is het verstandig om samen met de NVAO en de Inspectie te bezien op welke wijze gezorgd kan worden voor voldoende houvast voor handhaving en wat daar voor nodig is.

Bijlage 2 - Totaal aantal aangeboden opleidingen en aangeboden numerus fixus-opleidingen 2017-2021

				Aantal opleidingen aan bekostigde HO-instellingen per brin en opleidingsvorm exclusief de OU												
Soort HO	Type HO	Opl.vorm	CROHO-onderdeel	2017			2018			2019			2020			2021
				Totaal	w.v. NF	% NF	Totaal	w.v. NF	% NF	Totaal	w.v. NF	% NF	Totaal	w.v. NF	% NF	Totaal
hbo	bachelor	voltijd	economie	205	3	1,5%	181	4	2,2%	183	1	0,5%	182	1	0,5%	183
hbo	bachelor	voltijd	gedrag en maatschappij	78	5	6,4%	73	4	5,5%	50	5	10,0%	49	5	10,2%	49
hbo	bachelor	voltijd	gezondheidszorg	70	29	41,4%	69	33	47,8%	69	22	31,9%	69	22	31,9%	71
			landbouw en natuurlijke													
hbo	bachelor	voltijd	omgeving	35	0	0,0%	35	0	0,0%	36	1	2,8%	36	0	0,0%	35
hbo	bachelor	voltijd	onderwijs	190	0	0,0%	175	0	0,0%	174	0	0,0%	174	0	0,0%	173
hbo	bachelor	voltijd	recht	1	0	0,0%	1	0	0,0%	19	0	0,0%	19	0	0,0%	19
hbo	bachelor	voltijd	sectoroverstijgend	2	0	0,0%	2	0	0,0%	1	0	0,0%	1	0	0,0%	2
hbo	bachelor	voltijd	taal en cultuur	43	0	0,0%	43	0	0,0%	44	0	0,0%	44	0	0,0%	45
hbo	bachelor	voltijd	techniek	187	8	4,3%	185	7	3,8%	186	7	3,8%	187	6	3,2%	192
totaal hbo-bachelor voltijd				811	45	5,5%	764	48	6,3%	762	36	4,7%	761	34	4,5%	769
hbo	bachelor	deeltijd	economie	79	0	0,0%	76	0	0,0%	77	0	0,0%	78	0	0,0%	78
hbo	bachelor	deeltijd	gedrag en maatschappij	53	0	0,0%	51	0	0,0%	32	0	0,0%	34	0	0,0%	34
hbo	bachelor	deeltijd	gezondheidszorg	24	2	8,3%	27	0	0,0%	30	2	6,7%	31	3	9,7%	33
			landbouw en natuurlijke													
hbo	bachelor	deeltijd	omgeving	11	0	0,0%	11	0	0,0%	10	0	0,0%	10	0	0,0%	10
hbo	bachelor	deeltijd	onderwijs	151	0	0,0%	153	0	0,0%	137	0	0,0%	139	0	0,0%	139
hbo	bachelor	deeltijd	recht						14	0	0,0%	13	0	0,0%	13	
hbo	bachelor	deeltijd	sectoroverstijgend	1	0	0,0%	1	0	0,0%							
hbo	bachelor	deeltijd	taal en cultuur	5	0	0,0%	5	0	0,0%	5	0	0,0%	5	0	0,0%	3
hbo	bachelor	deeltijd	techniek	47	0	0,0%	49	0	0,0%	55	0	0,0%	55	0	0,0%	57
totaal hbo-bachelor deeltijd				371	2	0,5%	373	0	0,0%	360	2	0,6%	365	3	0,8%	367
hbo	bachelor	duaal	economie	24	0	0,0%	22	0	0,0%	19	0	0,0%	18	0	0,0%	17
hbo	bachelor	duaal	gedrag en maatschappij	6	0	0,0%	7	0	0,0%	5	0	0,0%	5	0	0,0%	6
hbo	bachelor	duaal	gezondheidszorg	19	0	0,0%	20	0	0,0%	21	0	0,0%	21	0	0,0%	22
hbo	bachelor	duaal	onderwijs	10	0	0,0%	11	0	0,0%	11	0	0,0%	12	0	0,0%	12
hbo	bachelor	duaal	recht						2	0	0,0%	2	0	0,0%	2	
hbo	bachelor	duaal	techniek	14	0	0,0%	14	0	0,0%	15	0	0,0%	14	0	0,0%	14
totaal hbo-bachelor duaal				73	0	0,0%	74	0	0,0%	73	0	0,0%	72	0	0,0%	73

wo	bachelor	voltijd	economie	32	6	18,8%	32	3	9,4%	32	4	12,5%	34	4	11,8%	35	
wo	bachelor	voltijd	gedrag en maatschappij	61	6	9,8%	61	6	9,8%	61	10	16,4%	62	13	21,0%	61	1
wo	bachelor	voltijd	gezondheidszorg	32	19	59,4%	32	19	59,4%	32	19	59,4%	32	19	59,4%	32	1
			landbouw en natuurlijke														
wo	bachelor	voltijd	omgeving	18	3	16,7%	18	3	16,7%	18	2	11,1%	18	1	5,6%	18	
wo	bachelor	voltijd	natuur	57	2	3,5%	57	5	8,8%	58	7	12,1%	58	7	12,1%	59	
wo	bachelor	voltijd	onderwijs				1	0	0,0%	1	0	0,0%	1	0	0,0%	1	
wo	bachelor	voltijd	recht	21	1	4,8%	21	1	4,8%	22	1	4,5%	22	0	0,0%	22	
wo	bachelor	voltijd	sectoroverstijgend	21	1	4,8%	25	1	4,0%	26	1	3,8%	27	1	3,7%	28	
wo	bachelor	voltijd	taal en cultuur	123	1	0,8%	123	1	0,8%	122	1	0,8%	122	1	0,8%	122	
wo	bachelor	voltijd	techniek	44	3	6,8%	44	8	18,2%	44	11	25,0%	46	8	17,4%	47	
totaal wo-bachelor voltijd				409	42	10,3%	414	47	11,4%	416	56	13,5%	422	54	12,8%	425	5
wo	bachelor	deeltijd	gedrag en maatschappij	5	1	20,0%	5	1	20,0%	4	1	25,0%	4	1	25,0%	4	
wo	bachelor	deeltijd	natuur	5	0	0,0%	5	0	0,0%	5	0	0,0%	4	0	0,0%	4	
wo	bachelor	deeltijd	recht	7	1	14,3%	7	1	14,3%	7	1	14,3%	7	0	0,0%	7	
wo	bachelor	deeltijd	taal en cultuur	44	0	0,0%	44	0	0,0%	42	0	0,0%	43	0	0,0%	43	
totaal wo-bachelor deeltijd				61	2	3,3%	61	2	3,3%	58	2	3,4%	58	1	1,7%	58	

Bron: Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)

Peildatum: 1 oktober

Selectie: bekostigde HO-instellingen exclusief de OU

Definitie: het aantal aangeboden opleidingen per brin en opleidingsvorm met uitzondering van opleidingen waarvoor geen instroom meer mogelijk is

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Datum

22 april 2024

Referentie

45564884

Bijlagen

1. MR formulier intrekken WTT
2. Brief aan de Koning
3. MR formulier niet vaststellen ontwerpbesluit
4. Ontwerpbesluit
5. Advies RvS bij ontwerpbesluit
6. Nader rapport bij ontwerpbesluit

Intern OCW afgestemd

HOenS

nota

Intrekking WTT en niet vaststellen onderliggende
regelgeving

Aanleiding

Het wetsvoorstel internationalisering in balans (WIB) komt in de fase dat het ingediend gaat worden bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel taal en toegankelijkheid (WTT) ligt op dit moment nog in de Eerste Kamer. U heeft eerder aangekondigd dat u dit wetsvoorstel wilt intrekken. Voorgesteld wordt om nu de MR te verzoeken daarmee in te stemmen. Ook de onderliggende regelgeving behorend bij de WTT wordt niet vastgesteld.

Voorgesteld wordt om de intrekking van de WTT en het niet vaststellen van de onderliggende regelgeving te agenderen voor de MR van 8 mei 2024. In deze MR wordt ook het nader rapport van de WIB behandeld.

Geadviseerd besluit

Indien u instemt met agendering, verzoeken wij u de volgende stukken te ondertekenen:

- o De twee aanbiedingsformulieren voor de MR;
- o De brief aan Z.M. de Koning;
- o Het nader rapport inzake het ontwerpbesluit.

Toelichting

De WTT is aanhangig in de Eerste Kamer. Intrekking van het voorstel geschiedt middels een machtiging van de Koning. De ministerraad wordt verzocht in te stemmen met het verzoek om deze machtiging. Na akkoord van de ministerraad wordt de brief verzonden aan de Koning. Zodra machtiging is verkregen van de Koning zult u per brief beide Kamers informeren. Daartoe ontvangt u op korte termijn een conceptbrief.

Met de intrekking van de WTT hangt samen dat het Ontwerpbesluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 niet wordt bekrachtigd. Deze wijziging had betrekking op de invoering van een minimumtarief voor het instellingscollegegeld voor niet-EER studenten en een maximumtarief voor het instellingscollegegeld voor Nederlandse en andere EER-studenten. U heeft besloten om deze maatregel niet op te nemen in de WIB, omdat de uitvoering zeer complex zou worden voor instellingen, omdat instellingen het instellingscollegegeld over het algemeen al

Datum
22 april 2024

kostendekkend vaststellen¹ en omdat het instellen van een minimumtarief voor niet-EER studenten instellingen de mogelijkheid ontnemt om voor specifieke doelgroepen een lager collegegeld vast te stellen.²

De Raad van State heeft al geadviseerd over dit ontwerpbesluit. Dat betekent dat het nader rapport (niet vaststellen) voorgelegd moet worden aan de ministerraad. Het ontwerpbesluit, de nota van toelichting, advies van de Raad van State en nader rapport zullen worden gepubliceerd na akkoord van de MR. De brief aan de Koning en het nader rapport zullen pas worden verstuurd respectievelijk gepubliceerd na uw akkoord en akkoord van de MR.

---

¹ Handelingen II 2023-24, nr. 2077.

² Dit is de afgelopen jaren bijvoorbeeld toegepast tijdens de coronacrisis en voor studenten uit Oekraïne.

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van

[REDACTED]

Datum

1 mei 2024

Referentie

45794673

Bijlagen

1. Beslisnota's WIB
2. Beslisnota's intrekking WTT
3. Brief aan EK
4. Brief aan TK
5. Nader rapport WIB
6. K2-versie WIB

Intern OCW afgestemd

H0enS

nota

Openbaarmaking beslisnota's Wetsvoorstel
internationalisering in balans en brief intrekking
Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid

Aanleiding

In de ministerraad van 8 mei 2024 wordt de indiening bij de Tweede Kamer van het wetsvoorstel internationalisering in balans behandeld. Daarnaast wordt in die ministerraad de intrekking van het wetsvoorstel taal en toegankelijkheid behandeld. Indien de ministerraad instemt met de intrekking van dit wetsvoorstel, dienen de Kamers hierover te worden geïnformeerd.

Geadviseerd besluit

Indien u akkoord bent met de inhoud van de hierna genoemde stukken, wordt u verzocht deze stukken vooruitlopend op de ministerraad te ondertekenen:

1. Het nader rapport bij het wetsvoorstel internationalisering in balans
2. De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel internationalisering in balans
3. Brief intrekking wetsvoorstel taal en toegankelijkheid aan de Eerste Kamer
4. Brief intrekking wetsvoorstel taal en toegankelijkheid aan de Tweede Kamer

De brieven zullen na instemming van de ministerraad en na machtiging van de Koning richting de Kamers worden verzonden. Het wetsvoorstel wordt door de Koning bij de Tweede Kamer ingediend. Daarbij zal ook het nader rapport aan de Tweede Kamer worden verzonden.

Toelichting

Wetsvoorstel internationalisering in balans

De stukken van het wetsvoorstel internationalisering in balans moeten van een handtekening worden voorzien voordat deze aangeboden worden bij de Koning. Met het oog op spoedige indiening bij de Tweede Kamer van het wetsvoorstel is het van belang om deze stukken vooruitlopend op de besluitvorming in de ministerraad te ondertekenen. De stukken kunnen dan direct na afloop van de ministerraad bij het kabinet van de koning worden aangeboden. Volgens planning kan het wetsvoorstel dan op 14 mei bij de Tweede Kamer worden ingediend. Indien naar aanleiding van de bespreking in de MR nog aanpassing in de stukken nodig blijkt, zullen de stukken opnieuw ter ondertekening worden aangeboden.

Wetsvoorstel taal en toegankelijkheid

Nadat de Koning u machtiging verleent om het wetsvoorstel taal en toegankelijkheid in te trekken, dient u beide Kamers daarover te informeren. In

de brieven wordt verwezen naar uw eerdere brieven over het voornemen om het wetsvoorstel in te trekken. Daarnaast wordt verwezen naar de indiening van het wetsvoorstel internationalisering in balans.

Datum
1 mei 2024

Openbaarmaking beslisnota's

Bij de indiening van het wetsvoorstel worden alle beslisnota's die daaraan ten grondslag hebben gelegen openbaar gemaakt. We hebben bij dit wetsvoorstel ook veelal gebruik gemaakt van powerpoints. Deze presentaties hebben bijgedragen aan de besluitvorming en zijn daarmee ook beslisnota's.

De intrekking van het wetsvoorstel taal en toegankelijkheid gaat ook gepaard met het openbaar maken van de beslisnota's die betrekking hebben gehad op de totstandkoming van dit wetsvoorstel. Dit volgt uit de beleidslijn actieve openbaarmaking.

In de nota's zijn met name de persoonsgegevens van de betrokken ambtenaren gelakt. Op een enkel punt is een passage gelakt in verband met de eenheid van kabinetsbeleid.